

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΟΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ»

Της Ελένης Κάββουρα
(ΑΜ 7340132101009)

Αθήνα, 2022

Επιβλέποντες Καθηγητές:

Στέφανος-Σπυρίδων Πανταζόπουλος

Δημήτριος Τσικρικάς

Νικόλαος Κατηφόρης

Copyright © Ελένη Κάββουρα, 2022

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
I Η διάκριση των προθεσμιών σε γνήσιες και καταχρηστικές	9
Α. Η μεταχείριση της γνήσιας προθεσμίας	10
Β. Η μεταχείριση της καταχρηστικής προθεσμίας	12
II. Η φύση της αναψηλάφησης – Η ανάγκη αποκλίνουσας ρύθμισης	15
III. Οι προθεσμίες της αναψηλάφησης σε σχέση με αυτές της αιτήσεως αναθεώρησης	16
IV. Συγκριτική επισκόπηση	18
V. Οι γνήσιες προθεσμίες της αναψηλάφησης.....	19
Α. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.1 ΚΠολΔ λόγου:.....	21
Β. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.2 ΚΠολΔ λόγου:.....	23
Γ. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.4 ΚΠολΔ λόγου:.....	24
Δ. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.6 ΚΠολΔ λόγου:.....	25
Ε. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.7 ΚΠολΔ λόγου:.....	29
ΣΤ. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.8 ΚΠολΔ λόγου:.....	33
Ζ. Η προθεσμία των κατ' α.544 αρ.3, 5 και 9 ΚΠολΔ λόγων:.....	33
Η. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.10 ΚΠολΔ λόγου:.....	35
VI. Η καταχρηστική προθεσμία της αναψηλάφησης.....	37
Α. Το διαχρονικό δίκαιο της καταχρηστικής προθεσμίας της αναψηλάφησης ..	37
Β. Η προθεσμία του α.545 παρ.5 ΚΠολΔ.....	38
Γ. Η ετήσια προθεσμία των λόγων υπ' αρ.6 και 10	40
Δ. Η καταχρηστική προθεσμία των λόγων υπ' αρ.2, 4 και 9	44
Ε. Η καταχρηστική προθεσμία του λόγου υπ' αρ.7 και η εξέταση dna	45
VII. Η προθεσμία της αναψηλάφησης στις διαφορές από την οικογένεια, τον γάμο και την ελεύθερη συμβίωση.....	49

VIII.	Η αναψηλάφηση κατά των αποφάσεων υιοθεσίας	52
IX.	Η προθεσμία ως προϋπόθεση του παραδεκτού και η αναφορά της στο δικόγραφο 53	
X.	Το ανασταλτικό αποτέλεσμα της αναψηλαφήσεως.....	57
XI.	Η απώλεια της προθεσμίας και η αίτηση επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση	58
XII.	Η επίδραση του θανάτου του νομιμοποιούμενου στην προθεσμία.....	61
XIII.	Η προθεσμία των προσθέτων λόγων.....	63
	ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	66
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	68

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

α.	άρθρο
ΑΕΔ	Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
απ.	απόφαση
ΑΠ	Άρειος Πάγος
αρ.	αριθμός
βλ.	βλέπε
Γνμδ	γνωμοδότηση
εδ.	εδάφιο
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
επ.	επόμενα
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΚΔΔικ	Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας
ΚΠοινΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ν.	νόμος
ν.δ.	νομοθετικό διάταγμα
Ολ.	Ολομέλεια
όπ.π.	όπως παραπάνω
παρ.	παράγραφος
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
περ.	περίπτωση
σελ.	σελίδες
στοιχ.	στοιχείο
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
υποσημ.	υποσημείωση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

CPC

ZPO

Code de procédure civile

Zivilprosseordnung

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το ένδικο μέσο της αναψηλάφησης αποτελεί έναν από τους τρόπους διάσπασης του ουσιαστικού δεδικασμένου. Πρόκειται για ένα έκτακτο ένδικο μέσο το οποίο ασκείται κατά τελεσίδικων αποφάσεων, αλλά και κατά αποφάσεων του Αρείου Πάγου, εφόσον αυτός δίκασε κατ' ουσίαν¹. Η δυνατότητα άσκησης αναψηλάφησης και φυσικά η ευδοκίμησή της ανατρέπουν την επιτευχθείσα ασφάλεια δικαίου στις έννομες σχέσεις, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί με την τελεσίδικη απόφαση. Επιπλέον, συχνά οι υπό δικαστική διάγνωση έννομες σχέσεις και δικαιώματα είναι τέτοιας σπουδαιότητας, ώστε ο νομοθέτης να αξιώνει το αμετάκλητο της απόφασης ως βαθμό ωριμότητάς της για την διάπλαση ή την διάγνυσή τους. Για τους λόγους αυτούς οι προθεσμίες της αναψηλάφησης πρέπει να είναι εκ των προτέρων σαφείς και ορισμένες².

Ωστόσο, η αναψηλάφηση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα εμπόδιο στον πορεία προς το απρόσβλητο της αποφάσεως, αλλά ως η έσχατη δυνατότητα του διαδίκου να ανατρέψει μια άδικη απόφαση. Η έννομη τάξη και το περί δικαίου αίσθημα των κοινωνιών δεν ανέχονται την ύπαρξη αποφάσεων όχι απλώς εσφαλμένων, αλλά αποφάσεων που στηρίζονται σε ποινικά κολάσιμες πράξεις, παραβιάζουν θεμελιώδη δικονομικά δικαιώματα ή έρχονται σε αντίθεση με την υπάρχουσα πραγματική κατάσταση³. Έτσι, είναι όχι μόνο θεμιτή, αλλά και αναγκαία η αναζήτηση της ασφάλειας δικαίου με την ύπαρξη δίκαιων αποφάσεων⁴, εντός ενός οριοθετημένου χρονικού και τυπικού πλαισίου, ώστε να μην διαταράσσεται αενάως η κοινωνική ειρήνη. Κατά τα ανωτέρω, η αναψηλάφηση φαίνεται το καταλληλότερο από τα ένδικα μέσα για να καταδείξει τον σκοπό της πολιτικής δίκης, την πραγμάτωση ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου ως αντικειμενικής ενότητας⁵.

Συνεπώς, η προθεσμία της αναψηλάφησης αποτελεί τον κεντρικό άξονα επί του οποίου ισορροπούν από την μία πλευρά η αναζήτηση της αλήθειας και της ουσιαστικής δικαιοσύνης και από την άλλη η επιτευχθείσα δια του δεδικασμένου ασφάλεια δικαίου. Για την εξισορρόπηση αυτή, ο νομοθέτης επέλεξε μεν την πρόβλεψη καταχρηστικής και γνήσιας προθεσμίας, όπως στα λοιπά ένδικα μέσα, αλλά σηματοδότησε την εκκίνηση της προθεσμίας από διαφορετικό χρονικό σημείο ανάλογα με τον προβλεπόμενο λόγο. Άλλοτε πάλι το εύρος

¹Γ. Ορφανίδης, Αναψηλάφηση κατ' αποφάσεων του Αρείου Πάγου, ΕπΠολΔ 1/2010, σελ.1.

²Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, 2009, σελ.5.

³Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.129.

⁴Στ. Πανταζόπουλος, Αναψηλάφηση της απόφασης λόγω ανεύρεσης νέου εγγράφου, Αθήνα, 2005, σελ.2-3.

⁵Κ. Μπέης, Οι λόγοι αναψηλαφήσεως και η ερμηνευτική διεύρυνσις αυτών, Αθήνα, 1966, σελ. 58-61.

της προθεσμίας διαφέρει ανάλογα με το αντικείμενο της διαφοράς, όπως στις οικογενειακές διαφορές ή στις υποθέσεις υιοθεσίας. Τέλος, κατέστη συχνά αναγκαία η ερμηνεία των διατάξεων με την συμβολή της νομολογίας και η αναθεώρησή τους με νομοθετικές μεταβολές, ώστε οι προβλεπόμενες προθεσμίες να ανταποκρίνονται καλύτερα στον σκοπό του ενδίκου μέσου.

Στην παρούσα εργασία, προς ανάδειξη της προβληματικής επί των προθεσμιών της αναψηλάφησης, αναπτύσσεται αρχικά η διάκριση των προθεσμιών σε γνήσιες και καταχρηστικές και οι συνέπειες αυτής της διάκρισης. Ακολούθως, παρουσιάζεται η ιδιαιτερότητα των προθεσμιών στο ένδικο μέσο της αναψηλάφησης και γίνεται μια σύγκριση αυτών με τις προθεσμίες της αίτησης αναθεωρήσεως του δημοσίου δικονομικού δικαίου, καθώς και με τις προθεσμίες της αναψηλάφησης σε άλλες έννομες τάξεις. Εκτενής αναφορά γίνεται στην γνήσια προθεσμία που προβλέπεται για κάθε λόγο αναψηλάφησης, όπως και στην καταχρηστική προθεσμία, αλλά και στα ζητήματα που ανακύπτουν από την συνύπαρξη των προθεσμιών αυτών. Επιπροσθέτως, αναλύεται η προβλεπόμενη προθεσμία στην περίπτωση θανάτου του νομιμοποιούμενου και η προβληματική σχετικά με την επιταγή αναφοράς της τήρησης της προθεσμίας στο δικόγραφο του ενδίκου μέσου και τα προβλεπόμενα αποδεικτικά μέσα προς απόδειξη της τήρησής της. Επιπλέον, γίνεται λόγος για την κατά κανόνα απουσία ανασταλτικού αποτελέσματος της προθεσμίας άσκησης αναψηλάφησης και για τις δυνατότητες κατ' εξαίρεση χορήγησής του. Τέλος, αναφέρονται οι συνέπειες απώλειας της προθεσμίας και η δυνατότητα επαναφοράς των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση, καθώς και η προβληματική σχετικά με την προθεσμία άσκησης προσθέτων λόγων.

I. Η διάκριση των προθεσμιών σε γνήσιες και καταχρηστικές

Ως δικονομική προθεσμία νοείται «το χρονικό διάστημα εντός του οποίου πρέπει να επιχειρηθεί σε σχέση με δίκη ή τη διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως μία πράξη ή το οποίο πρέπει να παρέλθει προκειμένου να λάβει χώρα συζήτηση της υποθέσεως, ένα δικονομικό συμβάν ή να επιχειρηθεί μια πράξη»⁶. Μια διάκριση των προθεσμιών είναι αφενός σε προθεσμίες ενεργείας, οι οποίες καταδεικνύουν το χρονικό διάστημα εντός του οποίου πρέπει να επιχειρηθεί μια πράξη και σε προπαρασκευαστικές που καθορίζουν το χρονικό διάστημα προετοιμασίας του διαδίκου⁷. Επιπλέον, κατηγοριοποιούνται με βάση τα συμφέροντα που εξυπηρετούν σε γνήσιες και καταχρηστικές⁸. Ανάλογα με τον χαρακτηρισμό της προθεσμίας ως γνήσιας ή καταχρηστικής εφαρμόζονται διαφορετικές διατάξεις περί προθεσμιών, γεγονός που αποκτά σπουδαία σημασία για το εμπρόθεσμο ή μη του ενδίκου μέσου. Οι προθεσμίες αυτές κρίνονται κατά το νόμο που ίσχυε τον χρόνο δημοσίευσης της προσβαλλόμενης απόφασης κατ' εφαρμογή του α.24 παρ.1 ΕισΝΚΠολΔ⁹.

Ειδικότερα, οι γνήσιες ή κανονικές προθεσμίες εκκινούν από την επομένη της νόμιμης επίδοσης της προσβαλλομένης αποφάσεως και οι καταχρηστικές ή εξαιρετικές εκκινούν από την επομένη της δημοσίευσης της προσβαλλομένης αποφάσεως¹⁰. Μάλιστα, κατά πρωτοτυπία του ελληνικού νομοθέτη, σύμφωνα με το α.144 παρ.2 ΚΠολΔ, οι προθεσμίες τρέχουν και κατά του διαδίκου με παραγγελία του οποίου έγινε η επίδοση¹¹. Σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με το α.499 ΚΠολΔ, τα ένδικα μέσα μπορούν να ασκηθούν ήδη από την ημέρα της δημοσίευσής της προσβαλλόμενης απόφασης.

Την νομολογία είχε απασχολήσει ο χρόνος έναρξης της προθεσμίας σε περίπτωση παραίτησης από το δικόγραφο του ενδίκου μέσου. Από το συνδυασμό των διατάξεων των α.564 παρ.1, 144 παρ.1, 553 παρ.1β, 605, 606, 294, 295 και 297-299 ΚΠολΔ κατέληξε ότι η προθεσμία για την άσκηση αναίρεσης κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης, η οποία είχε προσβληθεί με έφεση αλλά έπειτα εχώρησε παραίτηση, αρχίζει από την επομένη της γενομένης παραίτησης από το δικόγραφο της έφεσης και όχι από την επομένη της επιδόσεως της

⁶Γ. Ορφανίδης, Ζητήματα προθεσμιών στον ΚΠολΔ, ΕλλΔνη 2/2002, σελ.325, www.sakkoulas-online.gr, Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, τόμ. 1, 2000, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.340.

⁷Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.340.

⁸Ν. Νίκας, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016, σελ.339.

⁹Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2022, σελ.13.

¹⁰Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.758-759.

¹¹Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.341.

αναιρεσιβαλλομένης απόφασης¹². Κατ' ανάλογη εφαρμογή της παραπάνω θέσης η υπ' αρ. 7821/2014 ΑΠ έκρινε ότι σε περίπτωση παραίτησης από το δικόγραφο της αναίρεσης, η προθεσμία προς άσκηση αναψηλάφησης κατά της τελεσίδικης απόφασης αρχίζει από την επομένη της παραίτησης από το δικόγραφο και όχι από την επίδοση της τελεσίδικης απόφασης¹³.

Το χρονικό σημείο λήξης της προθεσμίας τίθεται κατά το α.144 παρ.1 ΚΠολΔ στις 19:00 της τελευταίας ημέρας της προθεσμίας. Κατ' εξαίρεση και σύμφωνα με τη νομολογία, για την κατάθεση δικογράφων η λήξη συμπίπτει με το πέρας του ωραρίου της γραμματείας¹⁴. Ωστόσο, με την θέσπιση της δυνατότητας ηλεκτρονικής κατάθεσης των ενδίκων μέσων με το α.119 παρ.4 ΚΠολΔ είναι ερευνητέο το ζήτημα κατά πόσο χωρεί εξαίρεση από την ανωτέρω προθεσμία στην περίπτωση που το δικόγραφο κατατίθεται με ηλεκτρονικά μέσα^{15,16}. Εν προκειμένω, η απάντηση είναι αρνητική. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του ν.3994/2011, σκοπός της ως άνω διάταξης είναι η αξιοποίηση της τεχνολογίας προς όφελος της λειτουργίας της δικαιοσύνης και όχι η τροποποίηση των λοιπών διατάξεων περί κατάθεσης και λήξης των προθεσμιών¹⁷. Την θέση αυτή δέχθηκε και η υπ' αρ.106/2022 ΤρΕφΠειραιά¹⁸.

Α. Η μεταχείριση της γνήσιας προθεσμίας

Η ενεργοποίηση της γνήσιας προθεσμίας άσκησης των ενδίκων μέσων υπάγεται στην διακριτική ευχέρεια των διαδίκων, οι οποίοι μπορούν αν το επιθυμούν να δώσουν εντολή προς επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης¹⁹. Η γνήσια προθεσμία αναστέλλεται κατά τις δικαστικές διακοπές κατά τη διάρκεια του μηνός Αυγούστου (α.147 παρ.2 ΚΠολΔ) και διακόπτεται με την κατάθεση του ενδίκου μέσου στη γραμματεία του αρμόδιου δικαστηρίου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση και τη σύνταξη εκθέσεως καταθέσεως, όπως και με τον θάνατο του εκείνου του διαδίκου που παρήγγειλε την επίδοση, μόνο όμως υπέρ των διαδόχων του²⁰. Η προθεσμία σε περίπτωση θανάτου διακόπτεται είτε ακολούθησε (α.146

¹²Ολ.ΑΠ 473/1983, ΑΠ 1548/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹³ΑΠ 781/2014, Τετράβιβλος Νομοπαίδεια.

¹⁴Π. Γιαννόπουλος, Χρόνος λήξης προθεσμίας για την κατάθεση έφεσης, επί κατάθεσης του εφετηρίου με ηλεκτρονικά μέσα. Εφαρμοστέα και εν προκειμένω η ρύθμιση του άρθρου 144 § 1 ΚΠολΔ. Εκπρόθεσμο έφεσης που κατατέθηκε με ηλεκτρονικά μέσα κατά την τελευταία ημέρα της..., Αρμ. 6/2022, σελ.1052.

¹⁵Π. Γιαννόπουλος, όπ.π., σελ.1053.

¹⁶Σύμφωνα με το α.2 παρ. 2 στ. ε' ΠΔ 25/2012, ως χρόνος κατάθεσης θεωρείται η ημέρα και ώρα της αποστολής απάντησης στον πληρεξούσιο με αντίγραφο της έκθεσης κατάθεσης υπογεγραμμένης με ηλεκτρονική υπογραφή από τον αρμόδιο γραμματέα.

¹⁷Π. Γιαννόπουλος, όπ.π.,σελ.1055.

¹⁸ΤρΕφΠειρ 106/2022, Αρμ.6/2022, σελ.951.

¹⁹Κ. Μπέης, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, Γενικές αρχές πολιτικής δικονομίας, Αθήνα, 1981, σελ.220.

²⁰Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.14.

παρ.3 ΚΠολΔ) είτε δεν ακολούθησε διακοπή και επανάληψη της δίκης (α.146 παρ.1 και 2 ΚΠολΔ)²¹. Επίσης, η γνήσια προθεσμία ως προθεσμία ενεργείας μπορεί να συντμηθεί, να παραταθεί και σε περίπτωση απώλειάς της να υποβληθεί αίτηση επαναφοράς στην προηγούμενη κατάσταση²², κατά τις διατάξεις των άρθρων 152-158 ΚΠολΔ.

Προαπαιτούμενο για την έναρξη της γνήσιας προθεσμίας είναι η νόμιμη επίδοσή της, αυτή δηλαδή που λαμβάνει χώρα σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΠολΔ περί επιδόσεων (α.122 επ.)²³. Έτσι, δεν επιφέρει έναρξη της προθεσμίας άσκησης του ενδίκου μέσου η γνωστοποίηση της προσβαλλόμενης απόφασης με άλλο τρόπο²⁴, όπως με τηλεομοιοτυπία, email ή αυτοπρόσωπη παράδοση του αντιγράφου της από τον διάδικο, ούτε και η μη νόμιμη επίδοση²⁵. Ενδεικτικά μη νόμιμη επίδοση είναι αυτή που γίνεται σε πρόσωπο που δηλώνει ότι είναι κληρονόμος του θανόντος²⁶, διότι τότε η νόμιμη διαδικασία είναι αυτή της διακοπής και γνωστοποίησης της δίκης ή η επίδοση στους γονείς προσώπου που πλέον ενηλικιώθηκε, διότι μετά την ενηλικίωση οι γονείς δεν έχουν εξουσία αντιπροσώπευσής του²⁷. Ομοίως, δεν είναι νόμιμη η επίδοση του ενδίκου μέσου σε δικηγόρο που ήταν αντίκλητος στον προηγούμενο βαθμό δικαιοδοσίας, αλλά συνταξιοδοτήθηκε, ακόμη και αν δεν γνωστοποιηθεί το γεγονός αυτό στον αντίδικο²⁸. Επίσης, η επίδοση απλής φωτοτυπίας επικυρωμένης από δικηγόρο²⁹ ισοδυναμεί με μη νόμιμη επίδοση και δεν εκκινεί την γνήσια προθεσμία. Τέλος, η επίδοση κατά τα α.128 -130 ΚΠολΔ μπορεί να μην είναι έγκυρη, όταν παραδείγματος χάριν δεν βεβαιώνεται στην έκθεση επιδόσεως ότι ο παραλήπτης ήταν σύννοικος ή αν στην περίπτωση της θυροκόλλησης δεν τηρηθούν οι διατυπώσεις που επιβάλλει το α.128 ΚΠολΔ³⁰.

Κρίσιμη για την διαπίστωση του εμπρόθεσμου και του νομίμου της επιδόσεως είναι η έκθεση επιδόσεως, η οποία ως δημόσιο έγγραφο παρέχει πλήρη απόδειξη των πραγματικών γεγονότων που διαπιστώνει ο δικαστικός επιμελητής εκτός αν προσβληθεί ως πλαστή. Για τα γεγονότα τα οποία όφειλε ο δικαστικός επιμελητής να διαπιστώσει επιτρέπεται ανταπόδειξη,

²¹Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης, 2017, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.50.

²²Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2044.

²³ΑΠ 1553/2008, ΕλλΔνη 4/2011, σελ.1020.

²⁴Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.14.

²⁵ΑΠ 15/1999 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁶ΑΠ 1662/2002, ΕλλΔνη 6/2003, σελ.1605, ΑΠ 434/2006, ΕλλΔνη 2/2007, σελ.466.

²⁷ΕφΑθ 507/2009, ΕλλΔνη 4/2009, σελ.1099.

²⁸ΑΠ 347/2010, ΕλλΔνη 5/2012, σελ.1283.

²⁹ΑΠ 1133/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁰Κ. Κατράς, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2021, σελ.135-136.

σύμφωνα με το α.438 ΚΠολΔ³¹. Πάντως, αν δεν προκύπτει η επίδοση της αποφάσεως, το ένδικο μέσο είναι εμπρόθεσμο³².

Β. Η μεταχείριση της καταχρηστικής προθεσμίας

Ο νόμος προβλέπει την αποσβεστική ή καταχρηστική προθεσμία για την άσκηση των ενδίκων μέσων στα α. 503, 518, 545, 564 ΚΠολΔ. Η προθεσμία αυτή εξυπηρετεί το γενικό και όχι το ιδιωτικό συμφέρον των διαδίκων³³. Συγκεκριμένα, το γενικό συμφέρον συνίσταται στην ασφάλεια δικαίου για την ισχύ της προσβαλλομένης αποφάσεως³⁴. Η διετής ή τριετής αυτή προθεσμία, δεν συνδέεται με οποιαδήποτε πρωτοβουλία ή ενέργεια του διαδίκου. Αρχίζει από την επομένη της δημοσίευσης της απόφασης και συμπληρώνεται δε με την πάροδο δύο ή τριών ετών από τη δημοσίευση της απόφασης. Αν, όμως, πριν το πέρας της καταχρηστικής προθεσμίας γίνει επίδοση της απόφασης, η τελεσιδικία θα επέλθει με την εκπνοή της γνήσιας προθεσμίας³⁵. Εν γένει, οι καταχρηστικές προθεσμίες ομοιάζουν με τις προβλεπόμενες στο ιδιωτικό δίκαιο προθεσμίες προς άσκηση ουσιαστικών δικαιωμάτων³⁶, διότι με την παρέλευσή τους το δικονομικό δικαίωμα απόλλυται.

Η καταχρηστική προθεσμία είναι ανελαστική και δεν μπορεί να παραταθεί ή να συντμηθεί³⁷ ούτε είναι δυνατή η υποβολή αίτησης επαναφοράς των πράγματων στην πρότερα κατάσταση σε περίπτωση παρέλευσής της³⁸. Καθώς εξυπηρετούν γενικότερα συμφέροντα, δεν υπάρχει εξουσία διάθεσης των διαδίκων³⁹. Ως προς την ανατολή, αν και η καταχρηστική προθεσμία άσκησης των ενδίκων μέσων είναι προθεσμία ενεργείας, δεν αναστέλλεται κατά τον μήνα Αύγουστο⁴⁰. Το αυτό ισχύει και για την αναστολή των προθεσμιών υπέρ του δημοσίου, η οποία διαρκεί καθ' όλη τη διάρκεια των δικαστικών διακοπών, δηλαδή από 1 Ιουλίου μέχρι 15 Σεπτεμβρίου, σύμφωνα με το α.11 παρ.2 ν.1756/1988. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι αυτή η ρύθμιση αφορά μόνο τις βραχείες προθεσμίες που αρχίζουν με την επίδοση της αποφάσεως και όχι την καταχρηστική, διότι το α.11 παρ.2 ν.1756/1988 θεσπίστηκε για να

³¹Κεραμεύς Κ./ Κονδύλης Δ./ Νίκας Ν., Ερμηνεία ΚΠολΔ2, άρθρα 495-590, Ένδικα Μέσα και Ανακοπές, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.99.

³²Κεραμεύς Κ./ Κονδύλης Δ./ Νίκας Ν., όπ.π., σελ.99.

³³Κ. Μπέης, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, Γενικές αρχές πολιτικής δικονομίας, Αθήνα, 1981, σελ.220.

³⁴Στ, Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, σελ.13.

³⁵ΑΠ 363/2021, 1181/2019, 106/2006 www.areiospagos.gr.

³⁶Κ. Μπέης, όπ.π.,σελ.220.

³⁷Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2050.

³⁸ΑΠ 1161/2021 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁹Κ. Μπέης, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, Γενικές αρχές πολιτικής δικονομίας, Αθήνα, 1981, σελ.220.

⁴⁰Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, τόμ. 1, 2000, σελ.351.

αποφευχθεί ο κίνδυνος της απώλειας των προθεσμιών κατά το χρονικό διάστημα που το προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους λείπει σε διακοπές⁴¹. Ο κίνδυνος αυτός δεν υφίσταται στην περίπτωση της διετούς ή τριετούς καταχρηστικής προθεσμίας που είναι προφανώς μεγαλύτερης διάρκειας⁴².

Ενδιαφέρουσα υπήρξε η νομολογία του Αρείου Πάγου ως προς το εάν επηρεάζονται οι καταχρηστικές προθεσμίες των ενδίκων μέσων από τις νομοθετικές ρυθμίσεις για την μη προσμέτρηση των νόμιμων και δικαστικών προθεσμιών κατά το χρονικό διάστημα αναστολής των δικαστηρίων προς αποφυγή της εξάπλωσης της πανδημίας του Covid-19. Ειδικότερα, στην πρώτη παράγραφο του α.83 του ν.4790/2021 προβλέφθηκε ότι: *«Το χρονικό διάστημα από τις 7.11.2020 έως και την ημερομηνία λήξης της επιβολής του μέτρου της προσωρινής αναστολής της λειτουργίας των δικαστηρίων και των εισαγγελιών της χώρας, δυνάμει της κοινής υπουργικής απόφασης του άρθρου 11 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α 76), δεν υπολογίζεται στις νόμιμες και δικαστικές προθεσμίες για τη διενέργεια διαδικαστικών και εξώδικων πράξεων, καθώς και άλλων ενεργειών ενώπιον των δικαστηρίων, συμβολαιογράφων ως υπαλλήλων του πλειστηριασμού, υποθηκοφυλακείων, κτηματολογικών γραφείων και άλλων τρίτων προσώπων, καθώς και στις προθεσμίες παραγραφής των συναφών αξιώσεων. Μετά τη λήξη του χρονικού διαστήματος του πρώτου εδαφίου, οι προθεσμίες αυτές τρέχουν για όσο χρονικό διάστημα υπολείπεται για να συμπληρωθεί η αντίστοιχη προβλεπόμενη από τον νόμο προθεσμία. Οι προθεσμίες που ανεστάλησαν κατά τα προηγούμενα εδάφια, δεν συμπληρώνονται, εάν δεν παρέλθουν επιπλέον δέκα (10) ημέρες από την προβλεπόμενη λήξη τους»*. Έπειτα, με την ερμηνευτική διάταξη του α.25 του ν.4792/2021, ορίστηκε ότι η ημερομηνία άρσης της αναστολής των προθεσμιών ήταν η 6^η Απριλίου 2021.

Η υπ' αρ. 460/2022⁴³ απόφαση του Β1' τμήματος ΑΠ εφάρμοσε τις ως άνω διατάξεις επί της καταχρηστικής προθεσμίας άσκησης αναίρεσης, δεχόμενη ότι: *«Επομένως η ένδικη αίτηση αναίρεσης της ενάγουσας-εφεσίβλητης (...) δεδομένου ότι από την επομένη της δημοσίευσής της με αριθ. .../29.11.2018 απόφασης του δευτεροβάθμιου Δικαστηρίου (30.11.2018) άρχισε να τρέχει η ως άνω διετής καταχρηστική προθεσμία, η οποία, χωρίς την προσωρινή αναστολή της λειτουργίας των δικαστηρίων της χώρας, θα έληγε 30.11.2020, λόγω, όμως, της ως άνω αναστολής και του εξ αυτής μη υπολογισμού των χρονικών διαστημάτων από*

⁴¹ΑΠ 666/2005, ΕλλΔνη 4/2005, σελ.1123.

⁴²ΑΠ 666/2005, ΕλλΔνη 4/2005, σελ.1123.

⁴³ΑΠ 460/2022, σε www.sakkoulas-online.gr.

13.3.2020 έως 31.5.2020 (2 μήνες και 18 ημέρες) και από 7.11.2020 έως 6.4.2021 (5 μήνες) και συνολικά χρονικού διαστήματος 7 μηνών και 18 ημερών, σύμφωνα με τις προεκτεθείσες διατάξεις των άρθρων 74 παρ.1 εδ.α του Ν. 4690/2020 και 83 παρ.1 εδ.α του Ν. 4790/2021, δεν είχε συμπληρωθεί αυτή (διετής προθεσμία) κατά την άσκηση της ένδικης αίτησης αναίρεσης (...) ασκήθηκε εμπρόθεσμα και νομότυπα». Στο ίδιο αποτέλεσμα κατέληξε και η υπ' αρ. 987/2022 απόφαση του Β2' τμήματος ΑΠ. Στο σκεπτικό των αποφάσεων ειδική αιτιολογία σχετικά με την εφαρμογή της ως άνω διάταξης στην καταχρηστική προθεσμία. Φαίνεται, έτσι, ότι η άτεγκτη εφαρμογή της διατάξεως περί αναστολής σε όλες τις προθεσμίες συνήχθη εκ του γράμματος του νόμου, που δεν κάνει ευθέως σχετική διάκριση.

Στην αντίθετη θέση κατέληξε η υπ' αρ. 762/2022⁴⁴ του Α1' τμήματος ΑΠ. Εκκίνησε την σκέψη της από την παραδοχή ότι η καταχρηστική προθεσμία των ενδίκων μέσων είναι ανελαστική, ανεπίδεκτη αναστολής, διακοπής και μη υποκείμενη σε αίτηση επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση. Προσέθεσε, μάλιστα, ότι ο σκοπός της δεν είναι μόνο η προστασία των ατομικών συμφερόντων των διαδίκων, αλλά «τίθεται και προς εξυπηρέτηση γενικότερων συμφερόντων». Επεσήμανε, ακολούθως, ότι το ν.δ. για την αναστολή των προθεσμιών κατά την διάρκεια των δικαστικών διακοπών έχει παγίως κριθεί ότι δεν ισχύει για την διετή καταχρηστική προθεσμία. Παρατήρησε δε ότι η διάταξη του α.74 παρ.1 του ν.4690/2020 απαριθμεί περιπτώσεις σύντομων προθεσμιών ενεργείας και ότι προβλέπει συμπλήρωση αυτών, σε περίπτωση που δεν παρέλθει προθεσμία τριάντα ημερών από την λήξη τους. Ο καθορισμός, όμως, μιας καταχρηστικής προθεσμίας απαιτεί σταθερότητα. Κατέληξε, επομένως, ότι το α.74 παρ.1 του ν.4960/2020 δεν μπορεί να εφαρμοστεί στις καταχρηστικές προθεσμίες των ενδίκων μέσων και απέρριψε ως εκπρόθεσμη την ασκηθείσα έφεση.

Η δεύτερη αυτή θέση φαίνεται πιο πειστική. Το δίχως άλλο, η πανδημία επηρέασε άξια και έντονα τον κοινωνικό βίο και, μεταξύ των αναρίθμητων δυσχερειών που επέφερε, κατέστησε συχνά αδύνατη την επιχείρηση των δικαστικών πράξεων. Αυτές οι συνθήκες ανωτέρας βίας συνυπολογίστηκαν από τον νομοθέτη και προφανώς λήφθηκαν υπόψη για λόγους επιείκειας από τις υπ' αρ.460/2022 και 987/2022 αποφάσεις του Αρείου Πάγου. Ωστόσο, η καταχρηστική προθεσμία εξυπηρετεί ακριβώς αυτόν τον σκοπό, την θέση ενός ανελαστικού χρονικού σημείου στο οποίο απόλλυται η εξουσία των διαδίκων να ανατρέψουν τις έννομες συνέπειες της εκδοθείσας απόφασης, προς εξυπηρέτηση τόσο των συμφερόντων του νικητή διαδίκου όσο και της ασφάλειας δικαίου. Τελικά, ο νομοθέτης παρενέβη με τον

⁴⁴ΑΠ 762/2022 σε www.sakkoulas-online.gr.

ν.4963/2022 με τίτλο «Σύσταση Δικαστικής Αστυνομίας και λοιπές επείγουσες διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης»⁴⁵ εισάγοντας με το α.49 αυτού ερμηνευτική διάταξη σύμφωνα με την οποία: «Κατά την αληθή έννοια του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 74 του ν. 4690/2020 (Α' 104) και του πρώτου εδαφίου της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 83 του ν. 4790/2021 (Α'48) ως προθεσμίες άσκησης ενδίκων βοηθημάτων και μέσων που ανεστάλησαν κατά το διάστημα από 13.3.2020 ως 31.5.2020 και από 7.11.2020 έως 5.4.2021, νοούνται και οι προθεσμίες της παρ. 2 του άρθρου 518, της παρ. 5 του άρθρου 545 και της παρ. 3 του άρθρου 564 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας [π.δ. 503/1985, (Α' 182), ΚΠολΔ], 2. Κατά την αληθή έννοια του τρίτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 74 του ν. 4690/2020 και του τρίτου εδαφίου της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 83 του ν. 4790/2021 ως προθεσμίες άσκησης ενδίκων μέσων των οποίων παρατείνεται η λήξη νοούνται και οι προθεσμίες της παρ. 2 του άρθρου 518, της παρ. 5 του άρθρου 545 και της παρ. 3 του άρθρου 564 ΚΠολΔ», υιοθετώντας την επιεική στάση των δύο αποφάσεων του Αρείου Πάγου και επιλύοντας νομοθετικά το ζήτημα χάριν ασφάλειας δικαίου.

II. Η φύση της αναψηλάφησης – Η ανάγκη αποκλίνουσας ρύθμισης

Σύμφωνα με τα προλεγόμενα, η αναψηλάφηση ως ένδικο μέσο δικαιολογείται αφενός για την ικανοποίηση του περί δικαίου αισθήματος και της ορθής απονομής δικαιοσύνης αφετέρου από λόγους επιείκειας προς τον αδίκως ηττηθέντα διάδικο. Ο σκοπός της αναψηλάφησης αντικατοπτρίζεται από τους προβλεπόμενους λόγους αυτής. Οι λόγοι αυτοί ανάγονται σε παράβαση θεμελιωδών δικονομικών αρχών, σε ανεύρεση νέων κρίσιμων πραγματικών περιστατικών ή σε επιλογώρηση παράνομων ενεργειών⁴⁶. Υπό τις συνθήκες αυτές, το δεδικασμένο της απόφασεως υποχωρεί και δίνεται η δυνατότητα ανατροπής της απόφασεως. Όπως, όμως, ευστόχως είχε παρατηρήσει ο Ράμμος στο διάγραμμά του προς την συντακτική επιτροπή: «Η προθεσμία της αναψηλάφησης...δέον να είναι σύντομος, διότι δεν πρέπει να μένη επ' αρκετόν χρόνον μετέωρος και αμφίβολος η ισχύς του δεδικασμένου»⁴⁷. Στην χρονική οριοθέτηση της δυνατότητας άσκησης αναψηλάφησης και συνακόλουθα στην επίτευξη χρυσής τομής μεταξύ διόρθωσης της απόφασεως και σεβασμού του δεδικασμένου αποσκοπούν οι προθεσμίες της αναψηλάφησης.

⁴⁵ΦΕΚ Α' 149/30-7-22

⁴⁶Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, 2009, σελ.21.

⁴⁷Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2044.

Το ιδιότυπο της αναψηλάφησης έγκειται στο ότι οι λόγοι της μπορούν είτε να ανατρέχουν στο παρελθόν, είτε να γεννώνται κατά πρώτον στο μέλλον, είτε να αναφέρονται σε γεγονότα που έχουν ήδη συντελεστεί και διαπιστώνονται μεταγενέστερα. Ευνόητο θα ήταν, έτσι, η προθεσμία της αναψηλάφησης να είναι συνάρτηση της γνώσης του λόγου της και όχι της γνώσης της απόφασης μέσω της επιδόσεως, όπως στα λοιπά ένδικα μέσα⁴⁸. Παρ' όλα αυτά, ο νομοθέτης δεν απομακρύνθηκε παντελώς από το καθιερωθέν για τα λοιπά ένδικα μέσα σύστημα και επέλεξε την επίδοση της απόφασης ως σημείο έναρξης της γνήσιας προθεσμίας, απαιτώντας κάποιες φορές σωρευτικά και την γένεση του οικείου γεγονότος, όπως ορίζεται στην τέταρτη παράγραφο του α.545 ΚΠολΔ. Αντίστοιχα, προκειμένου να οριστεί το απώτατο σημείο άσκησης αναψηλάφησης και το ανεκτό της ανατροπής του δεδικασμένου επιλέχθηκε η τριετία από την δημοσίευση της απόφασης⁴⁹. Η νομολογία αποτυπώνει το πλαίσιο των προθεσμιών της αναψηλάφησης ως εξής: «Οι προθεσμίες αυτές είναι προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες του συγκεκριμένου ενδίκου μέσου και, ως εκ τούτου, δεν αντιστοιχούν πλήρως προς τις προθεσμίες της έφεσης και της αναίρεσης (άρθρα 518 και 564 ΚΠολΔ), ακόμα και εκείνες που θεσπίζονται υπό ταυτόσημη διατύπωση. Τούτο δε, διότι οι προθεσμίες της έφεσης και της αναίρεσης έχουν πάντοτε ως αφετηρία την επίδοση ή τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης απόφασης, ενώ οι προθεσμίες της αναψηλάφησης άλλοτε έχουν ως αφετηρία την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης (άρθρο 544 αριθμ. 2, 3, 4, 5 και 9) και άλλοτε συναρτώνται προς άλλα (ή και άλλα), πέρα από την επίδοση της απόφασης, πραγματικά γεγονότα (άρθρο 544 αριθμ. 1, 6, 7 και 8)⁵⁰».

III. Οι προθεσμίες της αναψηλαφήσεως σε σχέση με αυτές της αιτήσεως αναθεωρήσεως

Η προβλεπόμενη στα α.101-105 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔικ) αίτηση αναθεωρήσεως είναι ένα έκτακτο ένδικο μέσο το οποίο στρέφεται κατά τελεσίδικων ή ανέκκλητων αποφάσεων των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και το οποίο σκοπεί στην ανατροπή του δεδικασμένου της εκδοθείσας αποφάσεως για τους αποκλειστικά προβλεπόμενους κατ' α.103 παρ.1 ΚΔΔικ λόγους⁵¹. Οι λόγοι αιτήσεως αναθεωρήσεως, αν και λιγότεροι αριθμητικά, ομοιάζουν εν πολλοίς στους προβλεπόμενους στο α.544 ΚΠολΔ λόγους

⁴⁸Γ. Ορφανίδης, Παρέμβαση στο 39ο Συνέδριο της ΕΕΔ, Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, 2015, σελ.296.

⁴⁹Γ. Ορφανίδης Γ, σχόλιο σε ΑΠ 2283/2009, ΕπΠολΔ 4/2010, σελ.529 επ..

⁵⁰ΟΛΑΠ 13/2011, ΝοΒ 2012, σελ.80 επ., ΕφΘεσ 910/2016, Αρμ. 6/2017, σελ.1008.

⁵¹Π. Λαζαράτος, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2013, σελ.1112.

αναψηλαφήσεως. Επιπροσθέτως, η διάρκεια και το σημείο εκκίνησης της γνήσιας προθεσμίας της ρυθμίζονται αντίστοιχα με αυτά της αιτήσεως αναψηλαφήσεως. Έτσι, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του α.104 ΚΔΔικ η προθεσμία της αναψηλαφήσεως είναι εξήντα ημερών και εκκινεί από διαφορετικό χρονικό σημείο, ανάλογα με τον προβαλλόμενο λόγο.

Πρώτον, ομοιότητα απαντάται μεταξύ του υπό το α.103 παρ.1 περ. α΄ ΚΔΔ λόγου κατά τον οποίο: (αναθεώρηση επιτρέπεται μόνο αν) *«η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε ψευδή κατάθεση μάρτυρα ή δήλωση διαδίκου, σε ψευδή έκθεση πραγματογνώμονα ή σε πλαστά ή νοθευμένα έγγραφα και τα περιστατικά αυτά προκύπτουν από αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου»* και του υπό το α.544 αρ.6 λόγου ΚΠολΔ. Μάλιστα, σύμφωνα με το α.104 παρ.1 περ.α΄ ΚΔΔικ η προθεσμία αρχίζει και εδώ από το αμετάκλητο της αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται το ψεύδος ή η πλαστότητα.

Ακολούθως, κατά το α.103 παρ.1 περ.β΄ ΚΔΔικ αίτηση αναθεωρήσεως δικαιολογείται και όταν *«μετά την έκδοση της απόφασης περιήλθαν σε γνώση του διαδίκου που ζητά την αναθεώρηση κρίσιμα έγγραφα, τα οποία υπήρχαν πριν από τη δίκη, αλλά δεν γνώριζε την ύπαρξή τους»*. Εν προκειμένω, προφανής είναι η ομοιότητα με το α.544 αρ.7 ΚΠολΔ. Η προθεσμία δε για τον λόγο αυτόν ξεκινά, σύμφωνα με το α.104 περ.β΄ ΚΔΔικ, απ' όταν τα κρίσιμα έγγραφα περιήλθαν στην κατοχή του αιτούντος, ενώ αντιστοίχως κατά το α.545 παρ.3 περ.ε΄ ΚΠολΔ η προθεσμία εκκινεί όταν ο αιτών έμαθε ότι υπάρχουν νέα κρίσιμα έγγραφα.

Τέλος, λόγο αιτήσεως αναθεωρήσεως αποτελεί ότι *«η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε απόφαση πολιτικού, ποινικού ή διοικητικού δικαστηρίου, η οποία ανατράπηκε αμετακλήτως μετά την τελευταία συζήτηση»*, όπως ορίζεται στο α.103 παρ.1 περ.γ΄ ΚΔΔικ. Ο λόγος αυτός ταυτίζεται απόλυτα με τον λόγο υπ' αρ.8 του α.544 ΚΠολΔ. Ωστόσο, η κατά τον ΚΔΔικ προθεσμία τρέχει από το αμετάκλητο της σχετικής δικαστικής απόφασης (α.104 περ.β΄ ΚΔΔικ), ενώ κατά τον ΚΠολΔ από τότε που ο αιτών έμαθε για την απόφαση που ανατράπηκε (α.545 παρ.3 περ.στ΄ ΚΠολΔ). Μάλιστα, στην δεύτερη παράγραφο του α.104 ΚΔΔικ απαντάται αυτούσια η ρύθμιση του α.545 παρ.4 ΚΠολΔ, κατά την οποία, ακόμη κι αν τα γεγονότα συντελέστηκαν, η προθεσμία δεν εκκινεί πριν από την επίδοση της αποφάσεως. Τέλος, ο ασκών το ένδικο μέσο οφείλει να επικαλεστεί και να αποδείξει τη συνδρομή των στοιχείων του παραδεκτού συμπεριλαμβανομένου του εμπροθέσμου μέχρι την προηγούμενη

ημέρα της πρώτης συζήτηση της υποθέσεως⁵², όπως επιτάσσει και το α.545 παρ. 4 εδ.β' ΚΠολΔ.

Παρά τις ανωτέρω ομοιότητες, η βασική διαφορά που καθιστά την αίτηση αναθεωρήσεως ελαστικότερη εξ απόψεως προθεσμίας είναι η έλλειψη καταχρηστικής προθεσμίας⁵³. Ούτε νομοθετικά ούτε νομολογιακά προβλέπεται τέτοιος χρονικός περιορισμός. Ως αποτέλεσμα, αφενός οι μη επιδοθείσες αποφάσεις προσβάλλονται οποτεδήποτε με αίτηση αναθεωρήσεως, αφετέρου δεν παρακωλύεται η άσκησή της στην περίπτωση που επιδόθηκε μεν η απόφαση, αλλά παρήλθε η γνήσια προθεσμία πριν την γέννηση του λόγου, όπως συμβαίνει στην αναψηλάφηση κατά το α. 545 παρ.5 εδ.α' ΚΠολΔ. Σημαντικό είναι δε ότι η αίτηση αναθεωρήσεως εξαιρείται από τον κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων σύμφωνα με το α.102 παρ.2 ΚΔΔικ, ώστε να επιτρέπεται απεριόριστα η άσκηση αναθεωρήσεως από το ίδιο πρόσωπο κατά της ίδιας αποφάσεως υπό την προϋπόθεση ότι προκύπτουν νέοι λόγοι.

Καταληκτικά, η νομοθετική αντιμετώπιση της γνήσιας προθεσμίας για την άσκηση αιτήσεως αναθεωρήσεως ομοιάζει εν πολλοίς με την μεταχείριση της αναψηλάφησης. Ωστόσο, η απουσία καταχρηστικής προθεσμίας και η διάσπαση του κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων για την αίτηση αναθεωρήσεως καταδεικνύουν ότι στην διοικητική δικονομία δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα στην αναζήτηση της αλήθειας έναντι της ασφάλειας δικαίου, ώστε να επιτρέπεται χωρίς την βάσανο αυστηρών προθεσμιών η εξαφάνιση ενός εσφαλμένου ουσιαστικού δεδουλευμένου⁵⁴.

IV. Συγκριτική επισκόπηση

Συγκρίνοντας τις προθεσμίες του ελληνικού ΚΠολΔ με τον γερμανικό ΖΡΟ, παρατηρείται ότι στην δεύτερη περίπτωση οι προθεσμίες της αναψηλάφησης είναι ευνοϊκότερες για τον διάδικο. Αρχικά, ο κανόνας για την γνήσια προθεσμία της αναψηλάφησης είναι ότι έχει διάρκεια ενός μήνα και εκκινεί, όχι από την επίδοση της απόφασης, αλλά από την γνώση του λόγου (α.586 παρ.1 ΖΡΟ), εφόσον φυσικά έχει προηγηθεί τελεσιδικία της απόφασης. Κατ' εξαίρεση, η προθεσμία αυτή δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση που ο λόγος της αναψηλάφησης συνίσταται στην έλλειψη εκπροσώπησης του διαδίκου, οπότε η προθεσμία της

⁵²B. Μουσιδης, Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας, 6η έκδ., 2017, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.760.

⁵³Π. Λαζαράτος, όπ.π., σελ.1120.

⁵⁴Π. Λαζαράτος, όπ.π., σελ.1115.

αναψηλάφησης εκκινεί από την επίδοση της απόφασης στον διάδικο ή στον νόμιμο εκπρόσωπό του (α.586 παρ.3 ΖΠΟ). Από την άλλη πλευρά, η αποκλειστική προθεσμία της αναψηλάφησης εκκινεί από την τελεσιδικία της απόφασης και είναι πενταετής (α.586 παρ.2 εδ.β' ΖΠΟ), ήτοι δύο χρόνια μεγαλύτερη από την τριετή καταχρηστική προθεσμία του α.545 παρ.5 ΚΠολΔ. Μάλιστα, σε περίπτωση που λόγος της αναψηλάφησης αποτελεί η διαπιστωμένη από το ΕΔΔΑ παραβίαση των ευρωπαϊκών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ήτοι ο λόγος υπ' αρ. 580 αρ.8 ΖΠΟ, τότε το ένδικο μέσο δεν υπόκειται σε απώτερη προθεσμία, δυνάμενο να ασκηθεί οποτεδήποτε (α.586 παρ.4 ΖΠΟ)⁵⁵. Έτσι, λοιπόν, τόσο η έναρξη της γνήσιας προθεσμίας από την γνώση του λόγου, όσο και η πενταετής διάρκεια της απώτερης προθεσμίας, καθιστούν την ρύθμιση της γερμανικής Wiederaufnahme ευνοϊκότερη.

Κατά το γαλλικό δικονομικό δίκαιο, η προθεσμία για την άσκηση αναψηλάφησης ή ορθότερα αναθεώρησης (revisión) είναι δύο μήνες και εκκινεί από την ημέρα που ο διάδικος έλαβε γνώση του λόγου σύμφωνα με το α.596 CPC⁵⁶. Από τις γενικές περί ενδίκων μέσων διατάξεις και συγκεκριμένα από το α.528-1 CPC⁵⁷, προκύπτει ότι σε περίπτωση που η απόφαση δεν επιδόθηκε, η προθεσμία προσβολής της είναι δύο έτη από την δημοσίευσή της. Παρ' όλα αυτά, γινόταν δεκτό από την θεωρία ότι η προθεσμία αυτή δεν εφαρμόζεται για το ένδικο μέσο της αναθεώρησης, διότι θεωρείτο ανεπιεικές να στερείται ο διάδικος την δυνατότητα προσβολής της απόφασης αν ο λόγος δεν έχει γεννηθεί εντός της διετίας⁵⁸. Ωστόσο, το γαλλικό ακυρωτικό απεφάνθη το 2005 ότι και η αίτηση αναθεώρησης υπόκειται στην διετή προθεσμία των ενδίκων μέσων, δεχόμενο έντονες αντιδράσεις από την θεωρία⁵⁹. Υπό το πρίσμα αυτό, η γνήσια προθεσμία της αναψηλάφησης στο γαλλικό δικονομικό είναι ελαστικότερη της ελληνικής, δεδομένου ότι έχει μεν την ίδια χρονική διάρκεια, αλλά εκκινεί από την γνώση του λόγου, σε αντίθεση με την καταχρηστική προθεσμία, η οποία είναι σαφώς μικρότερης διάρκειας.

V. Οι γνήσιες προθεσμίες της αναψηλάφησης

Το α.545 ΚΠολΔ ορίζει στις δύο πρώτες παραγράφους του τις γνήσιες προθεσμίες της αναψηλάφησης. Κατά την πρώτη, η προθεσμία άσκησης του ενδίκου μέσου είναι για τους διαμένοντες στην Ελλάδα εξήντα ημερών. Πρόκειται για διάστημα κατά πολύ μεγαλύτερο από

⁵⁵www.gesetze-im-internet.de/

⁵⁶www.legifrance.gouv.fr/

⁵⁷www.legifrance.gouv.fr/

⁵⁸Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009, σελ.66.

⁵⁹Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.66, Court de Cassation 2^e civil 7-7-2007.

αυτό των λοιπών ενδίκων μέσων. Συγκεκριμένα, τετραπλάσιο από το δεκαπενθήμερο που δίδεται από τον νομοθέτη για την άσκηση ανακοπής ερημοδικίας κατ' α.503 παρ.1 ΚΠολΔ και διπλάσιο από αυτό των τριάντα ημερών που παρέχεται για την άσκηση έφεσης κατ' α.518 ΚΠολΔ και για την άσκηση αναίρεσης κατ' α.564 παρ.1 ΚΠολΔ. Παρατηρείται δε ότι σ' αυτά τα ένδικα μέσα το εξηκονθήμερο προβλέπεται ως προθεσμία άσκησής τους από τους διαμένοντες στο εξωτερικό. Στο σημείο αυτό εμφανίζεται η πρόθεση του νομοθέτη να διαθέσει στον διάδικο ικανό χρονικό διάστημα προκειμένου να αξιοποιήσει επαρκώς την δυνατότητά του προς άσκηση αναψηλάφησης. Η προθεσμία αυτή για τους κατοίκους εξωτερικού και για τους αγνώστου διαμονής είναι εκατόν είκοσι ημερών, διπλάσια από την αντίστοιχη προβλεπόμενη για την άσκηση ανακοπής ερημοδικίας (α.503 παρ.2 εδ.α' και 3 ΚΠολΔ), έφεσης (α.518 ΚΠολΔ) και αναίρεσης (α.564 παρ.2 ΚΠολΔ). Η προθεσμία των 120 ημερών ισχύει μόνο για τον διάδικο που διαμένει στην αλλοδαπή και όχι για τον αντίδικό του ούτε θα ήταν θεμιτή επέκτασή της για λόγους τυπικής ισότητας⁶⁰. Αυτό που επιθυμεί να αντισταθμίσει ο νομοθέτης είναι την αντικειμενική αδυναμία του κατοίκου στην αλλοδαπή παρέχοντάς του επιπλέον ημέρες για να καταστεί δυνατή η άσκηση του ενδίκου μέσου από μέρος του με την κατάθεση αυτού στη γραμματεία του ημεδαπού δικαστηρίου κατ' α.495 παρ.1 ΚΠολΔ, αδυναμία η οποία δεν συντρέχει για τον κάτοικο της ημεδαπής⁶¹.

Ωστόσο, το αποκλίνον σημείο της γνήσιας προθεσμίας άσκησης αναψηλάφησης σε σχέση με τα άλλα ένδικα μέσα δεν είναι τόσο η διάρκεια αυτής, αλλά κυρίως το σημείο έναρξής της. Οι γνήσιες προθεσμίες για την άσκηση των ενδίκων μέσων εκκινούν κατά κανόνα από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης στον διάδικο⁶². Παρ' όλα αυτά στην αναψηλάφηση η ιδιαιτερότητα των λόγων που την θεμελιώνουν (α.544 αρ.1-10 ΚΠολΔ) επιβάλλουν διαφορετική ρύθμιση. Πράγματι, η αναψηλάφηση δεν οδηγεί στην ανατροπή της τελεσίδικης αποφάσεως για συγκεκριμένες πλημμέλειες του δικαστηρίου, όπως η αναίρεση, αλλά στην εξαφάνιση αποφάσεων που η διατήρησή τους θα στην έννομη τάξη θα ήταν

⁶⁰Κ. Ε. Μπέης, Οι προϋποθέσεις παραδεκτού της αναψηλάφησης που ασκεί το Δημόσιο, γνμδ, Δ 1979, σελ.550.

⁶¹Κ. Ε. Μπέης, όπ.π., σελ.550

⁶²Στην ανακοπή ερημοδικίας κατ' α.503 παρ.1: «Αν ο διάδικος που δικάστηκε ερήμην διαμένει στη Ελλάδα, η προθεσμία της ανακοπής είναι δεκαπέντε (15) ημέρες και αρχίζει από την επίδοση της απόφασης», στην έφεση κατ' α.518 παρ.1 ΚΠολΔ: «Αν ο εκκαλών διαμένει στην Ελλάδα η προθεσμία της έφεσης είναι τριάντα (30) ημέρες. Αν διαμένει στο εξωτερικό ή η διαμονή του είναι άγνωστη, εξήντα (60) ημέρες. Και στις δύο περιπτώσεις η προθεσμία αρχίζει από την επίδοση της απόφασης που περατώνει τη δίκη», στην αναίρεση κατ' α.564 παρ.1: «Αν ο αναιρεσείων διαμένει στην Ελλάδα, η προθεσμία της αναίρεσης είναι τριάντα (30) ημέρες και αρχίζει από την επίδοση της απόφασης» και παρ.2: «Αν ο αναιρεσείων διαμένει στο εξωτερικό ή η διαμονή του είναι άγνωστη, η προθεσμία της αναίρεσης είναι εξήντα (60) ημέρες και αρχίζει από την επίδοση της απόφασης.»

αφόρητη, διότι πλήττει το αίσθημα δικαίου⁶³. Αυτό αποτελεί το κοινό χαρακτηριστικό των λόγων αναψηλαφήσεως.

Πέραν αυτού όμως, οι προβλεπόμενοι λόγοι διαφέρουν αισθητά τόσο ως προς τον χρόνο γέννησής τους, δηλαδή κατά την εκδίκαση της υπόθεσης ή μετά την δημοσίευση της απόφασης, όσο και ως προς την δικαιολογητική βάση τους, καθώς είτε εντοπίζονται στην προσβολή θεμελιωδών δικονομικών δικαιωμάτων είτε στην τέλεση αξιόποινων πράξεων είτε σε νέα γεγονότα που βάλλουν εκ των υστέρων κατά της ορθότητας της δικαστικής κρίσης⁶⁴. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται από τον Κεραμέα: «*Το ετερόκλητο και ομιγενές των λόγων αναψηλαφήσεως επιβάλλει κάποια διαφοροποίηση ως προς την αφετηρία της προθεσμίας*»⁶⁵. Το ίδιο αναγνωρίζεται και από την νομολογία⁶⁶. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται από τον Μπέη, η πρόβλεψη διαφορετικής προθεσμίας για κάθε λόγο αναψηλάφησης έχει τελικά μικρό πρακτικό αντίκρισμα λόγω του κανόνα της άπαξ ασκήσεώς της σύμφωνα με το α.541 ΚΠολΔ⁶⁷.

Έτσι, στην τρίτη παράγραφο του α.545 ΚΠολΔ προβλέπεται διαφορετικό σημείο έναρξης της προθεσμίας αναψηλαφήσεως ανάλογα με τον προβαλλόμενο λόγο κατά τα ακόλουθα:

A. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.1 ΚΠολΔ λόγου:

«Αν στην ίδια υπόθεση εκδόθηκαν, μεταξύ των ίδιων διαδίκων που είχαν παραστεί με την ίδια ιδιότητα, από το ίδιο ή διαφορετικά δικαστήρια αποφάσεις που αντιφάσκουν μεταξύ τους».

⁶³N. Νίκας, όπ.π., σελ.864.

⁶⁴Κατά την διατύπωση της υπ' αρ.910/2016 ΤρΕφΘεσ : «*Με το προβλεπόμενο από τα άρθρα 538 επ. ΚΠολΔ ως άνω έκτακτο ένδικο μέσο της αναψηλάφησης θεσπίζεται η δυνατότητα ανατροπής του δεδουλευμένου απόφασης πολιτικού δικαστηρίου σε ορισμένες - ρητώς οριζόμενες - εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου κρίθηκε ότι η διατήρησή του προσκρούει είτε σε θεμελιώδεις δικονομικές αρχές - αναγόμενες ιδίως στην εκπροσώπηση και παράσταση των διαδίκων - είτε στο ουσιαστικό δίκαιο, λόγω αναμφισβήτητου σφάλματος στην ελάχιστονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού της προσβαλλόμενης απόφασης, οφειλόμενου, μάλιστα και σε αξιόποινες πράξεις παραγόντων της δίκης ή τρίτων».*

⁶⁵Κ. Δ. Κεραμέυς, Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1986, σελ.494.

⁶⁶ΤρΕφΑθ 5448/2019, Εφαρμ. Αστ. Δικαίου 2020, σελ.214: Ενδεικτικά κατά την διατύπωση της υπ' αρ. 5448/2019 ΤρΕφΑθ: «*Οι προθεσμίες αυτές είναι προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες του συγκεκριμένου ενδίκου μέσου και, ως εκ τούτου, δεν αντιστοιχούν πλήρως προς τις προθεσμίες της έφεσης και της αναίρεσης (άρθρα 518 και 564 ΚΠολΔ), ακόμα και εκείνες που θεσπίζονται υπό ταυτόσημη διατύπωση. Τούτο δε, διότι οι προθεσμίες της έφεσης και της αναίρεσης έχουν πάντοτε ως αφετηρία την επίδοση ή τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης απόφασης, ενώ οι προθεσμίες της αναψηλάφησης άλλοτε έχουν ως αφετηρία την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης (άρθρο 544 αριθ. 2, 3, 4, 5 και 9) και άλλοτε συναρτώνται προς άλλα (ή και άλλα), πέρα από την επίδοση της απόφασης, πραγματικά γεγονότα (άρθρο 544 αριθ. 1, 6, 7 και 8).*

⁶⁷Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2045.

Ο πρώτος λόγος αναψηλαφήσεως σκοπεί στην κατάργηση του αντιφατικού δεδικασμένου που παράγουν δύο αποφάσεις για τους ίδιους διαδίκους⁶⁸. Πρόκειται για αποφάσεις πολιτικών⁶⁹ ή διαιτητικών δικαστηρίων⁷⁰, οιασδήποτε διαδικασίας, ακόμη και διαταγές πληρωμής με ισχύ δεδικασμένου⁷¹, όχι όμως αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων⁷², στις οποίες μετέχουν οι ίδιοι διάδικοι με την ίδια ιδιότητα και το διατακτικό των οποίων αντιφάσκει⁷³.

Δίνεται στην περίπτωση αυτή η δυνατότητα στον διάδικο να στραφεί κατά της μεταγενεστέρως εκδοθείσας απόφασης εντός εξήντα ημερών από την επίδοση της νεότερης τελεσιδίκης απόφασης⁷⁴, σύμφωνα με το α.545 παρ.3 στοιχ.α΄ ΚΠολΔ. Η επίδοση της νεότερης απόφασης αποτελεί εναρκτήριο γεγονός της προθεσμίας μόνο αν αυτή είναι τελεσιδική⁷⁵. Κατ' ακρίβεια η προθεσμία αφετηριάζεται από την επομένη της επιδόσεως⁷⁶ ή την επομένη της τελεσιδικίας της, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο α.144 ΚΠολΔ. Αντιθέτως, η επίδοση ή μη της πρώτης από τις αντιφατικές αποφάσεις είναι αδιάφορη για την έναρξη ή την διαδρομή της προθεσμίας της αναψηλάφησης⁷⁷, καθώς προσβαλλόμενη είναι η απόφαση που τελεσιδίκησε τελευταία.

Ειδικά ρυθμίζεται το ζήτημα της προθεσμίας σε περίπτωση που η σύγκρουση υφίσταται μεταξύ απόφασης πολιτικού δικαστηρίου και απόφασης του ΑΕΔ. Δεδομένης της κατίσχυσης των αποφάσεων του ΑΕΔ παρέχεται κατά το α.51 ν.345/1976 δυνατότητα προσβολής τόσο των πράξεων που εκδόθηκαν πριν την δημοσίευση της απόφασης του ΑΕΔ, όσο και αυτών που ακολούθησαν της δημοσίευσης. Αρχικά, οι αποφάσεις του ΑΠ, και αντίστοιχα των λοιπών αποφάσεων των ανωτάτων δικαστηρίων, που είναι αντίθετες με

⁶⁸Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.869.

⁶⁹Ενδεικτικά ΕφΘεσ 112/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ: «(...) ο λόγος της αναψηλάφησης του αριθμού 1 προϋποθέτει την ύπαρξη οριστικών και τελεσιδικών αποφάσεων, πολιτικών βέβαια δικαστηρίων και όχι ποινικών, αφού μάλιστα σκοπός της καθιέρωσής του είναι η κατάργηση του δεδικασμένου και απορρέει από τη νεότερη απόφαση, η οποία και εξαφανίζεται, αν είναι βάσιμος ο λόγος της αναψηλάφησης».

⁷⁰ΕφΑθ 6029/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷¹Κ. Κεραμεύς, Δ. Κονδύλης, Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.205.

⁷²ΕφΑθ 6029/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ: «Έτσι δεν συντρέχει περίπτωση ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης όταν έρχεται σε αντίθεση με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων και μάλιστα με το αιτιολογικό αυτής, ενόψει του ότι η προστασία που παρέχεται με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων είναι προσωρινή και μπορεί να ανακληθεί».

⁷³ΑΠ 234/1989, ΕλλΔνη 1990 σελ.533, ΕφΘεσ 778/1995, ΕλλΔνη 2/1996, σελ.359-362, ΕφΠειρ 408/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁴ΠΠΑθ 1477/2012, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 606/1990, ΕλλΔνη 2/1990, σελ.319-320.

⁷⁵ΕφΠατρ 159/2011 Τετράβιβλος Νομοπαίδεια, Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2045.

⁷⁶ΕφΑθ 4211/2000, ΕλλΔνη 3/2001, σελ.751, ΠΠρΑθ 1477/2012, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁷ΕφΠατρ 159/2011, Τετράβιβλος Νομοπαίδεια, ΕφΑθ 4211/2000, ΕλλΔνη 3/2001, σελ.751, ΠΠρΑθ 1477/2012, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

προγενέστερη απόφαση του ΑΕΔ υπόκειται σε αναψηλάφηση εντός ενενήντα ημερών από την επομένη της δημοσίευσης τους⁷⁸. Ομοίως, στην περίπτωση που εκδόθηκε απόφαση παρά την επιβαλλόμενη κατ' α.48 παρ.2 και 50 παρ.3 ν.345/1976 αναστολή, παρέχεται προθεσμία προσβολής της εκδοθείσας απόφασης εντός ενενήντα ημερών από την επομένη της δημοσίευσης της αποφάσεως του ΑΕΔ⁷⁹. Επιπλέον, κρίνοντας του ΑΕΔ επί αντισυνταγματικότητας νόμου, κάθε αντίθετη απόφαση που προηγείται αυτής και εντάσσεται εντός του χρονικού διαστήματος που το ΑΕΔ έχει προσδώσει αναδρομικότητα στην αντισυνταγματικότητα του νόμου προσβάλλεται με αναψηλάφηση εντός προθεσμίας έξι μηνών από την επομένη της δημοσίευσης της αποφάσεως του ΑΕΔ^{80,81}.

B. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.2 ΚΠολΔ λόγου:

«Αν διάδικος δεν εκπροσωπήθηκε νόμιμα στη δίκη, εφόσον ύστερα δεν εγκρίθηκε ρητά ή σιωπηρά η διεξαγωγή της δίκης».

Ο διάδικος, ο οποίος, ενώ είχε ικανότητα δικαστικής παραστάσεως, δεν παρέστη αυτοπροσώπως ή που αν και στερούταν της ικανότητας δικαστικής παραστάσεως, δεν παραστάθηκε νόμιμα κατά τα α.63 και 64 ΚΠολΔ, τα οποία παραπέμπουν στα α.128-137 ΑΚ για τις δικαιοπραξίες, έχει δικαίωμα αναψηλαφήσεως⁸². Η δεύτερη περίπτωση μπορεί να συντρέχει όταν δεν αντιπροσωπεύθηκε από τον νόμιμο αντιπρόσωπό του σε περίπτωση ανικανότητας ή παρέστη χωρίς την συναίνεσή του σε περίπτωση περιορισμένης ικανότητας ή όταν το νομικό πρόσωπο εκπροσωπήθηκε από μη εξουσιοδοτημένο νόμιμο εκπρόσωπο⁸³. Ο

⁷⁸ «...Ειδικώς εάν τοιαύτη απόφασις εξεδόθη υπό του Συμβουλίου Επικρατείας εάν τοιαύτη απόφασις εξεδόθη υπό του Συμβουλίου Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου χωρεί δια τον λόγον τούτον αίτησις επαναλήψεως της υφ' ήν εξεδόθη διαδικασίας, ασκουμένη εκ μέρους παντός διαδίκου, εντός ενενήκοντα ημερών απο της δημοσιεύσεως της αποφάσεως, τηρουμένης κατά τα λοιπά της ισχυούσης δι' έκαστον δικαστήριον διαδικασίας.».

⁷⁹ «Αι διατάξεις της προηγουμένης παραγράφου εφαρμόζονται και επί των αποφάσεων αίτινες εξεδόθησαν προ της δημοσιεύσεως της αποφάσεως του Ειδικού Δικαστηρίου κατά παράβασιν των διατάξεων των άρθρων 48 παρ. 2 και 50 παρ. 3. Εν τη περιπτώσει ταύτη η αίτησις επαναλήψεως διαδικασίας ασκείται εντός ενενήκοντα ημερών από της δημοσιεύσεως της αποφάσεως του Ειδικού Δικαστηρίου.».

⁸⁰ «Επί αναδρομικής κηρύξεως της αντισυνταγματικότητος διατάξεως, χωρεί αίτησις επαναλήψεως της εφ' ης εξεδόθη η απόφασις αυτή διαδικασίας, ασκουμένη εκ μέρους παντός διαδίκου εντός προθεσμίας εξ μηνών από της δημοσιεύσεως της αποφάσεως του Ειδικού Δικαστηρίου. Κατά τα λοιπά τηρείται η ισχύουσα διαδικασίας εις το δικάζον δικαστήριον, υποχρεούμενον όπως μη εφαρμόση την κηρυχθείσαν ως αντισυνταγματικήν διάταξιν.», Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.204.

⁸¹ Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα Μέσα και Ανακοπές, 2020, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ.139, ΑΠ 1594, 1595, 1664/2002, ΤΝΠ Νόμος.

⁸² Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.142.

⁸³ Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.156-157.

λόγος αυτός αποκλείεται στην περίπτωση που ο διάδικος με εξουσία δικαστικής παραστάσεως ή ο νόμιμος αντιπρόσωπός του ενέκριναν την δίκη κατά την διάρκεια αυτής⁸⁴.

Εν προκειμένω, σύμφωνα με το στοιχ.β' της τρίτης παραγράφου του α.545 ΚΠολΔ η προθεσμία εκκινεί από την επομένη⁸⁵ της επίδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης στο διάδικο ο οποίος έχει πλέον γίνει ικανός⁸⁶, δηλαδή μετά την ενηλικίωσή του ή μετά την άρση της δικαστικής συμπαράστασης. Στην περίπτωση που δεν αντιπροσωπεύθηκε νόμιμα και δεν είναι ο ίδιος ικανός, η προθεσμία εκκινεί από την επομένη της επίδοσης στον αληθί⁸⁷ νόμιμο αντιπρόσωπό του⁸⁸. Αντιθέτως, επίδοση της απόφασης στον μη ικανό διάδικο δεν είναι νόμιμη κατά τα οριζόμενα στο α.126 παρ.1 περ. α' και β'⁸⁹. Την έναρξη της προθεσμίας αυτής επιφέρει και η επίδοση της αποφάσεως από τα ως άνω πρόσωπα στους αντιδίκους τους⁹⁰ κατά το α. 144 παρ.2 ΚΠολΔ.

Γ. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.4 ΚΠολΔ λόγου:

«Αν κάποιος είχε παραστεί ως πληρεξούσιος διαδίκου χωρίς πληρεξουσιότητα, εφόσον δεν εγκρίθηκε ύστερα η διεξαγωγή της δίκης».

Η έλλειψη πληρεξουσιότητας, είτε επειδή αυτή ουδέποτε παρασχέθηκε, είτε επειδή έληξε, είτε επειδή ο πληρεξούσιος δεν είχε την ιδιότητα του δικηγόρου αποτελεί λόγο αναψηλάφησης, εφόσον δεν ήρθη, όπου αυτό είναι δυνατό, με ρητή ή σιωπηρή έγκριση του διαδίκου⁹¹. Η πλημμέλεια αυτή προβάλλεται μόνο από τον διάδικο που δεν χορήγησε την πληρεξουσιότητα⁹² σε προθεσμία εξήντα ημερών που εκκινεί κατά το στοιχ.γ' της τρίτης παραγράφου του α.545 ΚΠολΔ από την επομένη της επίδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης προσωπικά σε εκείνον που ζητεί την αναψηλάφηση⁹³.

⁸⁴Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.871.

⁸⁵Βλ. α.144 ΚΠολΔ.

⁸⁶Κ. Δ. Κεραμεύς, όπ.π., σελ.494.

⁸⁷Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2046.

⁸⁸ΕφΘεσ 46/1990, ΕλλΔνη 6/1992, ΕφΔωδ 138/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸⁹«Η επίδοση γίνεται: (...), β) για τα πρόσωπα που δεν έχουν ικανότητα δικαστικής παράστασης, στον νόμιμο αντιπρόσωπό τους, γ) για τα νομικά πρόσωπα ή τις ενώσεις προσώπων, στον εκπρόσωπό τους, σύμφωνα με τον νόμο ή το καταστατικό (...).»

⁹⁰Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2046.

⁹¹Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ2, άρθρα 495-590, Ένδικα Μέσα και Ανακοπές, 2020, σελ.209.

⁹²Κ. Δ. Κεραμεύς, όπ.π., σελ.494.

⁹³ΕφΘεσ 46/1990, ΕλλΔνη 6/1992, σελ. 1819, ΕφΔωδ 138/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Κρίσιμη για την προθεσμία αυτή είναι η έννοια της λέξης «προσωπικά», δηλαδή εάν υποδηλώνει επίδοση αποκλειστικά στον ίδιο τον διάδικο ή εάν αρκεί επίδοση που απευθύνεται μεν σ' αυτόν, ακόμη και αν τελικά η απόφαση δεν παρελήφθη από τον ίδιο⁹⁴. Επί αυτού απεφάνθη η υπ' αρ. 127/2017 ΕφΔωδ τασσόμενη με την δεύτερη και ορθή ερμηνεία κατά την εξής σκέψη: «Κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης, για την έναρξη της ως άνω προθεσμίας, απαιτείται η γνωστοποίηση της απόφασης στο διάδικο που ζητεί την αναψηλάφηση, με επίδοση που απευθύνεται προς αυτόν κατά τους ορισμούς του άρθρου 126 παρ. 1 εδάφ. α' του ΚΠολΔ, έστω και αν η επίδοση χωρήσει κατά τα άρθρο 128 παρ. 1, 4, 129 παρ. 1, 2, 130, 131-135 του ΚΠολΔ. Η έννοια δηλαδή του όρου «προσωπικά» στην ως άνω διάταξη, δεν σημαίνει την απαίτηση του νόμου να παραλάβει προσωπικά ο ίδιος ο διάδικος αντίγραφο της απόφασης, πρέπει η επίδοση να απευθύνεται προσωπικά στον ίδιο, σε αντιδιαστολή με την επίδοση που γίνεται στους νομίμους εκπροσώπους ή νομίμους αντιπροσώπους διαδίκων, φυσικών ή νομικών προσώπων, κατά τα λοιπά εδάφια της παρ. 1 του άρθρου 126 του ΚΠολΔ»⁹⁵.

Η ανωτέρω θέση είναι σύμφωνη και με την τελολογία του συγκεκριμένου λόγου αναψηλάφησης, καθώς το πρόσωπο στο οποίο πρέπει να απευθύνεται η απόφαση καθορίστηκε με γνώμονα την πλημμέλεια που εμφιλοχώρησε, δηλαδή την έλλειψη πληρεξουσιότητας. Αρκεί λοιπόν η απόφαση να απευθύνεται στον διάδικο κατά τα οριζόμενα στο α.126 παρ.1 περ.α' ΚΠολΔ, ακόμα και αν τελικά αυτή παρελήφθη από σύνοικο αυτού (α.128 παρ.1 ΚΠολΔ), αν θυροκολλήθηκε στην κατοικία ή στον τόπο εργασίας του (α.128 παρ.4 και 129 παρ.2 ΚΠολΔ), αν παρελήφθη από κάποιο από τα πρόσωπα που εργάζονται μαζί του ή τον υπεύθυνο της εργασίας του (α.129 παρ.1 ΚΠολΔ), αν ο διάδικος αρνήθηκε την παραλαβή της (α.130 ΚΠολΔ) ή αν η επίδοση έλαβε χώρα κατά τις ειδικές διατάξεις των α.131-135 ΚΠολΔ.

Δ. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.6 ΚΠολΔ λόγου:

«Αν η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε ψευδή κατάθεση μάρτυρα ή διαδίκου, σε ψευδή έκθεση ή κατάθεση πραγματογνώμονα, σε ψευδή όρκο διαδίκου ή ενόρκως βεβαιώσαντος ή σε πλαστά έγγραφα, εφόσον το ψεύδος ή η πλαστότητα αναγνωρίστηκαν με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου και, αν πρόκειται για κατάθεση διαδίκου, και με δικαστική ή δημόσια, προφορική ή έγγραφη, ομολογία του δια του τύπου και λοιπών ΜΜΕ ή μέσω του διαδικτύου. Αν η άσκηση της ποινικής αγωγής ή η πρόοδος της ποινικής διαδικασίας είναι αδύνατη, η αναγνώριση γίνεται με απόφαση που εκδίδεται σε

⁹⁴Κ. Μπέης, όπ.π., σελ.2046.

⁹⁵ΕφΔωδ 127/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

κύρια αγωγή, η οποία ασκείται μέσα σε έξι (6) μήνες από την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης και, αν η αδυναμία επήλθε κατόπιν, μέσα σε έξι (6) μήνες από αυτήν».

Η εμφιλοχώρηση δόλιων ενεργειών⁹⁶ στην δίκη από τους μετέχοντες σε αυτήν διαδικούς, μάρτυρες, ενόρκως βεβαιώσαντες ή πραγματογνώμονες, οι οποίες ενέργειες αναγνωρίστηκαν με δικαστική απόφαση ή με ομολογία του αντιδίκου δεν μπορεί παρά να θεμελιώνει λόγο εξαφάνισης της εκδοθείσας απόφασης⁹⁷. Υπό άλλη οπτική, ο λόγος αυτός αντικατοπτρίζει την υποχρέωση των διαδίκων να τηρούν την καλή πίστη και το καθήκον αληθείας⁹⁸. Έτσι, η απόφαση προσβάλλεται με αναψηλάφηση εφόσον βασίστηκε σε πλαστό έγγραφο ή σε ψευδή κατάθεση, δηλαδή απαιτείται άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στο πλαστό έγγραφο ή στην ένορκη βεβαίωση ή κατάθεση και στην διαμόρφωση του περιεχομένου της αποφάσεως⁹⁹. Η πλαστότητα νοείται κατά το ποινικό δικαίον υπό την υπαλλαγή της κατάρτισης εξ αρχής πλαστού εγγράφου ή της νόθευσης ή αλλοίωσης γνησίου εγγράφου ή ως ψευδής βεβαίωση σε δημόσιο έγγραφο¹⁰⁰.

Η αναγνώριση της ψευδομαρτυρίας, της ψευδορκίας ή της πλαστότητας αποτελεί προϋπόθεση της στοιχειοθέτησης του λόγου και σημείο έναρξης της γνήσιας προθεσμίας κατά την διατύπωση του α.545 παρ.3 περ.δ' ΚΠολΔ. Πρόκειται για έναν από τους ουσιαστικούς λόγους αναψηλάφησης, δηλαδή παραβάσεις που αφορούν το περιεχόμενο της αποφάσεως και επέδρασαν ουσιαστικά στην διαμόρφωση αυτού¹⁰¹. Για την έναρξη της προθεσμίας των ουσιαστικών λόγων απαιτείται να συντρέχουν επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης και στοιχειοθέτηση του λόγου¹⁰². Εν προκειμένω, εάν, πριν την άσκηση του ενδίκου μέσου, δεν έχει ήδη εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση δικαστηρίου που αναγνωρίζει το ψεύδος¹⁰³ ή την πλαστότητα¹⁰⁴, η αίτηση αναψηλαφήσεως είναι απαράδεκτη¹⁰⁵, όπως συνάγεται από το γράμμα του α.545 παρ.3 στοιχ. δ' ΚΠολΔ, διότι μόνο μετά από αυτά τα γεγονότα «το δικαίωμα

⁹⁶Χωρίς όμως να απαιτείται διάγνωση του δόλου του διαδίκου, Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.144.

⁹⁷Ι. Δεληκωστόπουλος, Η αναζήτηση της αλήθειας στην πολιτική δίκη, 2016, σελ.377.

⁹⁸Στ. Πανταζόπουλος, Αναψηλάφηση της απόφασης λόγω ψευδών αποδεικτικών μέσων, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2009, σελ.30.

⁹⁹Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδυλός/ Ν. Νίκας, ΚΠολΔ2, άρθρα 495-590, Ένδικα Μέσα και Ανακοπές, 2020, σελ.214.

¹⁰⁰Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.88.

¹⁰¹Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.869.

¹⁰²Κ.Δ. Κεραμεύς, Αστικό δικονομικό δίκαιο, Γενικό Μέρος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1986, σελ.494, Στ. Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, 2020, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ.134, ΑΠ 1142/2003, ΕλλΔνη 2/2005, σελ.402.

¹⁰³ΕφΘεσ 778/1995, ΕλλΔνη 2/1996, σελ.359, ΕφΠειρ 829/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁴ΕφΑθ 5448/2019, Εφαρμ. Αστ. Δικαίου 2020, σελ.214.

¹⁰⁵ΕφΘεσ 2860/1990, ΕλλΔνη 6/1991, σελ.1343, ΕφΘεσ 778/1995, ΕλλΔνη 2/1996, σελ.359, ΕφΑθ 7334/1996, ΕλλΔνη 1997, σελ.1593.

γεννάται¹⁰⁶». Ειδικότερα είναι αναγκαία η έκδοση απόφασης και δεν αρκεί η υποβολή μηνύσεως ή εγκλήσεως ούτε η άσκηση ποινικής δίωξης για το έγκλημα ή η έκδοση παραπεμπτικού βουλεύματος¹⁰⁷. Στην περίπτωση που η έκδοση απόφασης ποινικού δικαστηρίου δεν είναι δυνατή, τότε δίνεται η δυνατότητα αναγνώρισης της ψευδομαρτυρίας, της ψευδορκίας ή της πλαστότητας με απόφαση πολιτικού δικαστηρίου. Αυτό συμβαίνει όταν η πρόοδος της ποινικής δίωξης ή δίκης κωλύεται εξαιτίας του θανάτου του κατηγορουμένου, της παραγραφής του αξιοποιήσιμου, της χορήγησης αμνηστίας, της ανικανότητας του κατηγορουμένου προς καταλογοισμό ή της αρνήσεως της Βουλής να δώσει την απαιτούμενη άδεια¹⁰⁸.

Κατά την διατύπωση του νόμου, η αγωγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων πρέπει να ασκηθεί εντός προθεσμίας έξι μηνών, που εκκινεί είτε από την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης είτε από την αδυναμία προόδου της ποινικής δίκης, στην περίπτωση που αυτή ήταν μεταγενέστερη. Ωστόσο, σημείο αναφοράς για την έναρξη της εξάμηνης προθεσμίας είναι η τελεσιδικία της προσβαλλόμενης απόφασης, η οποία επέρχεται είτε με την παραίτηση από τα ένδικα μέσα είτε με την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας ασκήσεώς τους είτε με την έκδοση τελεσιδικής απόφασης, διότι με αναψηλάφηση μόνο τελεσιδικές αποφάσεις προσβάλλονται¹⁰⁹. Επομένως, κατά την αληθή έννοια του νόμου, εάν το κώλυμα της αναγνώρισης με ποινική απόφαση προηγείται της τελεσιδικίας της προσβαλλόμενης απόφασης, η προθεσμία εκκινεί από την επομένη της τελεσιδικίας, ενώ αν η αδυναμία προόδου της ποινικής δίκης επήλθε μετά την τελεσιδικία της προσβαλλόμενης απόφασης το εξάμηνο μετρά από την επομένη της αδυναμίας, χωρίς να απαιτείται γνώση του δικαιούμενου προς αναψηλάφηση¹¹⁰. Η αδυναμία προόδου μπορεί να αποτελεί απόρροια του χαρακτηρισμού της πράξης από το βούλευμα, τη δικαστική απόφαση ή τη διάταξη του εισαγγελέα, από την επομένη της έκδοσης των οποίων αρχίζει εξάμηνη προθεσμία¹¹¹. Αν, όμως, αποτελεί συνέπεια ενός πραγματικού γεγονότος, όπως ο θάνατος του κατηγορουμένου ή της επέλευσης άλλου

¹⁰⁶Εφαθ 5448/2019, Εφαρμ. Αστ. Δικαίου 2020, σελ.214, ΕφΘεσ 910/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁷Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, ό.π., σελ.216.

¹⁰⁸Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, ό.π., σελ.216.

¹⁰⁹Στ. Πανταζόπουλος, Αναψηλάφηση της απόφασης λόγω ψευδών αποδεικτικών μέσων, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2009, σελ.204.

¹¹⁰Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες των ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, σελ.40.

¹¹¹Στ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ.205.

γεγονότος, όπως της παραγραφής του εγκλήματος¹¹², η προθεσμία εκκινεί από την επομένη αυτών χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη έκδοση σχετικής πράξης^{113,114}.

Κατά μία γνώμη, η ως άνω προθεσμία, ως γνήσια, είναι δεκτική επαναφοράς στην προηγούμενη κατάσταση σε περίπτωση απώλειάς της¹¹⁵. Η θέση αυτή προκύπτει έμμεσα από την υπ' αρ. 1176/2001 ΑΠ¹¹⁶, στην οποία εξετάζεται το ζήτημα ύπαρξης προθεσμίας για άσκηση αναψηλάφησης από τους κληρονόμους και της εφαρμογής του α.545 παρ.6 ΚΠολΔ, η οποία προϋποθέτει την μεταχείρισή της ως γνήσια¹¹⁷. Το ίδιο, όμως, επιβάλλεται και από λόγους επιείκειας και προστασίας του διαδίκου¹¹⁸, ενόψει της σύντομης διάρκειάς της και της έναρξής της ανεξάρτητα από την γνώση του. Κατά την αντίθετη άποψη, αν και γνήσια, δεν είναι δεκτική επαναφοράς, διότι εν προκειμένω υπάρχει σαφής νομοθετική βούληση να τεθεί χρονικό όριο στην άσκηση της αγωγής¹¹⁹.

Το αμετάκλητο, ως βαθμός ωριμότητας της απόφασης προσδίδει ασφάλεια δικαίου και την αναγκαία βεβαιότητα για την ορθότητα της πολιτικής¹²⁰ ή ποινικής απόφασης προκειμένου να δικαιολογήσει την προσβολή της απόφασης με αναψηλάφηση. Βάσει των ανωτέρω, εφόσον το αμετάκλητο της απόφασης λάβει χώρα πριν από την επίδοση της απόφασης, τότε η προθεσμία αρχίζει από την επομένη¹²¹ της επίδοσης της απόφασης¹²², ενώ δεν αποκλείεται η απόφαση του ποινικού δικαστηρίου να εκδοθεί κατά την διάρκεια της πολιτικής δίκης¹²³. Αν η επίδοση προηγείται, η προθεσμία αρχίζει από την επομένη της ημέρας που έγινε αμετάκλητη

¹¹²ΑΠ 1972/2006, 1176/2001, ΕφΛαρ 120/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹³ΑΠ 1972/2006 «(...) (προθεσμία) η οποία, προκειμένου περί παραγραφής, ανακύπτει από την επέλευση του χρόνου της παραγραφής και όχι από την τυχόν μεταγενέστερη απαγγελία αυτής, δηλαδή της παραγραφής», ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΛαρ 120/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΚρήτης 280/2015, ΝοΒ 2016, σελ.2062, Στ. Πανταζόπουλος, Αναψηλάφηση της απόφασης λόγω ψευδών αποδεικτικών μέσων, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2009, σελ.205.

¹¹⁴Με εξαίρεση την περίπτωση που η αδυναμία διαπιστώνεται μεταγενέστερα π.χ. λόγω νομοθετικής μεταβολής, η εξαιρετικής δυσχέρειας εντοπισμού της, κατά την οποία για λόγους επιείκειας και πραγμάτωσης της δυνατότητας άσκησης αναψηλάφησης, η προθεσμία άσκησης της αναγνωριστικής αγωγής είναι ορθότερο να αρχίζει από την έκδοση της απόφασης που διαπιστώνει την αδυναμία, Στ. Πανταζόπουλοςόπ.π.,σελ.207-208.

¹¹⁵Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.216.

¹¹⁶ΑΠ 1176/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹⁷Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες των ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, 2009, σελ.40.

¹¹⁸Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ. 40.

¹¹⁹Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.208.

¹²⁰Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.215.

¹²¹Βλ. α.144 ΚΠολΔ.

¹²²Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.880.

¹²³Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.175.

η απόφαση που αναγνωρίζει το ψεύδος¹²⁴ ή την πλαστότητα¹²⁵ ή από την επομένη της ομολογίας του διαδίκου¹²⁶ κατ' α.545 παρ.4 εδ.α' ΚΠολΔ.

Από την επιλογή του νομοθέτη να επιλέξει ως σημείο έναρξης της προθεσμίας την έκδοση της απόφασης που αναγνωρίζει το ψεύδος ή την πλαστότητα προκύπτει ότι δεν είναι κρίσιμο το στοιχείο του δόλου, διότι διαφορετικά θα επέλεγε το χρονικό σημείο που ο αιτών έλαβε γνώση περί του δόλου του αντιδίκου για την έναρξη αυτής¹²⁷. Ακόμη, είναι αδιάφορη, τόσο για την στοιχειοθέτηση του λόγου όσο και για την έναρξη της προθεσμίας, η γνώση του διαδίκου ότι το έγγραφο είναι πλαστό, είτε προέβαλε στη δίκη τον σχετικό ισχυρισμό είτε όχι, όπως και αν αρνήθηκε ή όχι τη γνησιότητά του¹²⁸.

Δεν ορίζεται ρητά στην διάταξη του στοιχ.δ' της παρ.3 του α.545 ΚΠολΔ η έναρξη της προθεσμίας στην περίπτωση της ψευδούς κατάθεσης διαδίκου, η οποία έχει αναγνωριστεί με ομολογία του δικαστική ή δημόσια συντελούμενη δια του τύπου, άλλων ΜΜΕ ή μέσω του διαδικτύου. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον δεν απαιτείται η έκδοση σχετικής απόφασης, η προθεσμία εκκινεί κατά τον γενικό κανόνα του α.146 ΚΠολΔ από την επομένη της ομολογίας, εφόσον φυσικά έχει προηγηθεί η επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, διαφορετικά από την επίδοση αυτής, σύμφωνα με το α.545 παρ.4 εδ.α' ΚΠολΔ.

Ε. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.7 ΚΠολΔ λόγου:

«Αν ο διάδικος που ζητεί την αναψηλάφηση βρήκε ή πήρε στην κατοχή του μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης νέα κρίσιμα έγγραφα, από τα οποία προκύπτει ισχυρισμός που προβλήθηκε ή που δεν μπορούσε να προβληθεί και τα οποία δεν μπορούσε να τα προσκομίσει εγκαίρως από ανώτερη βία ή τα οποία κατακράτησε ο αντίδικός του ή τρίτος που είχε συνεννοηθεί με τον αντίδικο του και των οποίων την ύπαρξη αγνοούσε, όπως αγνοούσε και την κατοχή τους από τον αντίδικο ή τον τρίτο κατά τη διάρκεια της δίκης¹²⁹».

Πρόκειται για τον λόγο αναψηλάφησης με τον οποίο ο νομοθέτης αναδεικνύει το γεγονός ότι η αναζήτηση της αλήθειας αποτελεί σκοπός της απονομής δικαιοσύνης¹³⁰. Ο λόγος εφαρμόζεται όταν με το πέρας της δίκης ανευρέθηκαν νέα έγγραφα, τα οποία ήταν αδύνατον

¹²⁴ΕφΠειρ 672/2020 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΔυτΜακ 105/2007, Αρμ. 1/2008, σελ.206.

¹²⁵ΑΠ 396/2009, ΕλλΔνη 3/2009, σελ.699, ΕφΑθ 7334/1996, ΕλλΔνη 1997, σελ.1593, ΕφΘεσ 2860/1989, ΕλλΔνη 6/1991, σελ.1343.

¹²⁶ΕφΑνΚρ 280/2016, ΝοΒ 2016, σελ.2063.

¹²⁷Ι. Δεληκωστόπουλος, Η αναζήτηση της αλήθειας στην πολιτική δίκη, 2016, σελ.375.

¹²⁸Στ. Πανταζόπουλος, Αναψηλάφηση της απόφασης λόγω ψευδών αποδεικτικών μέσων, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2009, σελ.97.

¹²⁹Όπως τροποποιήθηκε με το α.31 ν.4842/2021.

¹³⁰Ι. Δεληκωστόπουλος, όπ.π., σελ.243.

να προσκομιστούν είτε επειδή κατακρατούνταν από κάποιο πρόσωπο είτε λόγω ανωτέρας βίας. Δεν αρκεί οποιοδήποτε έγγραφο, αλλά μόνο αυτό που αποδεικνύει άμεσα και πλήρως¹³¹ κάποιον ουσιώδη πραγματικό ισχυρισμό, τέτοιας σπουδαιότητας, ώστε αν αυτό είχε προσκομιστεί το δικαστήριο, το τελευταίο να είχε καταλήξει σε διαφορετική κρίση¹³². Τέλος, για να είναι νέο το έγγραφο πρέπει κατά την διατύπωση της νομολογίας «(...) να υπήρχε κατά τον χρόνο της έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης και να μην είχε προσκομιστεί από τον αιτούντα την αναψηλάφηση ή τον αντίδικό του»¹³³. Έτσι, νέο είναι το έγγραφο που είχε μεν προσκομιστεί σε απόσπασμα στο δικαστήριο, αλλά το μέρος που δεν προσκομίσθηκε είναι εκείνο που αποδεικνύει τον κρίσιμο ισχυρισμό¹³⁴. Ομοίως, νέο είναι και το μεταγενέστερο έγγραφο από το περιεχόμενο του οποίου προκύπτει η ύπαρξη και το περιεχόμενο κρίσιμου εγγράφου, που είχε εκδοθεί πριν τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης απόφασης και του οποίου η έγκαιρη προσκόμιση δεν ήταν δυνατή¹³⁵.

Η γνήσια προθεσμία, όταν ζητείται αναψηλάφηση, επειδή βρέθηκαν νέα έγγραφα, αρχίζει σύμφωνα με το α.545 παρ.3 περ.ε΄ ΚΠολΔ από την επομένη¹³⁶ της ημέρας κατά την οποία έγινε γνωστή απ' αυτόν που ζητεί την αναψηλάφηση η ύπαρξη των νέων εγγράφων. Εφαρμόζεται και εν προκειμένω το α΄ εδάφιο της τέταρτης παραγράφου του α.545 ΚΠολΔ, δηλαδή απαιτείται να συντρέξει τόσο η επίδοση της αποφάσεως όσο και η γνώση της υπάρξεως των νέων εγγράφων¹³⁷. Ειδικότερα, αν προηγηθεί η επίδοση, η προθεσμία εκκινεί αφού ο ασκών την αναψηλάφηση λάβει γνώση περί του νέου εγγράφου¹³⁸ και αντιστρόφως αν προηγηθεί η γνώση των νέων εγγράφων, η προθεσμία θα εκκινήσει από την επομένη της επίδοσης της αποφάσεως¹³⁹. Ως γνώση νοείται η πληροφόρηση, η οποία βασίζεται σε έγκυρες πηγές, ενώ δεν αρκούν απλές φήμες για την ύπαρξη και το περιεχόμενο του εγγράφου¹⁴⁰. Αρκεί η αντικειμενική γνώση της ύπαρξης του εγγράφου, χωρίς να χρειάζεται ο διάδικος να κατανοεί ότι το έγγραφο έχει συγκεκριμένη σπουδαιότητα ή ότι είναι νομικά κρίσιμο για να θεμελιώσει

¹³¹Υποστηρίζεται από μέρος της θεωρίας ότι ο λόγος εφαρμόζεται και όταν από αυτό συνάγεται έμμεση απόδειξη ή χρησιμοποιείται ως δικαστικό τεκμήριο, Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.151, ο ίδιος, Αναψηλάφηση της απόφασης λόγω ανεύρεσης νέου εγγράφου, Αθήνα, 2005, σελ.72-81.

¹³²Ι. Δελικωστόπουλος, όπ.π., σελ.246.

¹³³ΑΠ 460/2008, ΕπΠολΔ 5/2008, σελ.662.

¹³⁴ΑΠ 1311/1994, ΕλλΔνη 1996 σελ.626, Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ2, άρθρα 495-590, Ένδικα Μέσα και Ανακοπές, 2020, σελ.222.

¹³⁵ΑΠ 1446/2010 Αρμ 2/2015, σελ.280 επ., ΕφΠατρ 159/2011 Τετράβιβλος Νομοπαίδια.

¹³⁶Βλ. α.146 ΚΠολΔ.

¹³⁷Κ.Δ. Κεραμεύς, Αστικό δικονομικό δίκαιο, Γενικό Μέρος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1986, σελ.494,

¹³⁸ΑΠ 663/1996, ΕλλΔνη 1/1997, σελ.72, ΕφΠειρ. 44/2021 Τετράβιβλος Νομοπαίδια, ΕφΠειρ 672/2020 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσ 800/2017 Τετράβιβλος Νομοπαίδια.

¹³⁹Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.229.

¹⁴⁰Κ. Μπέης, Οι προϋποθέσεις παραδεκτού της αναψηλάφησης που ασκεί το Δημόσιο, γνμδ, Δ 1979, σελ.551.

λόγο αναψηλάφησης¹⁴¹. Σε περίπτωση που ο διάδικος είναι νομικό πρόσωπο η γνώση πρέπει να συντρέχει στο πρόσωπο του νόμιμου εκπροσώπου του¹⁴².

Ωστόσο, την έναρξη της προθεσμίας επηρεάζει και το στοιχείο της ανωτέρας βίας, με αποτέλεσμα η προθεσμία να μην εκκινεί αν λόγω αυτής ο αιτών δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει το έγγραφο, ακόμη κι αν η απόφαση του έχει επιδοθεί και γνωρίζει την ύπαρξη του νέου εγγράφου¹⁴³. Η έννοια της ανωτέρας βίας στην περίπτωση της αναψηλάφησης έχει απασχολήσει την θεωρία και την νομολογία, ιδίως για το αν εντάσσεται σε αυτήν η ανυπαίτια άγνοια της ύπαρξης του εγγράφου. Από την πρώτη θέση, επισημαίνεται ότι από τις εργασίες της συντακτικής επιτροπής και την συστηματική ερμηνεία του δικαίου της αναψηλάφησης διαχωρίζεται η έννοια της ανωτέρας βίας από την ανυπαίτια άγνοια¹⁴⁴ και συνεπώς ανωτέρα βία ως λόγος μη προσκομιδής του εγγράφου συνιστά κάθε γεγονός τυχαίο και απρόβλεπτο, το οποίο, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, δεν μπορούσε να αποτραπεί ούτε με μέτρα άκρας επιμέλειας¹⁴⁵.

Από την θέση που υποστηρίζει ότι αρκεί η ανυπαίτια άγνοια, γίνεται διαχωρισμός του περιεχομένου της έννοιας κατά το ουσιαστικό και κατά το αστικό δικονομικό δίκαιο, με κύριο επιχείρημα ότι εδώ δεν ενδιαφέρει η στάθμιση ανάμεσα στα συμφέροντα δανειστή και οφειλέτη, αλλά η ασφάλεια δικαίου σε σχέση με την απονομή ουσιαστική δικαιοσύνης¹⁴⁶. Ο διαχωρισμός αυτός απαντάται και στην νομολογία, ενδεικτικά κατά την υπ' αρ. 800/2017 ΕφΘεσ¹⁴⁷: *«Εξάλλου, ανώτερη βία, η κρίση περί της οποίας ως αόριστης νομικής έννοιας από το ουσιαστικό δίκαιο ελέγχεται αναιρετικώς κατά το άρθρο 559 αριθ. 1 και 19 ΚΠολΔ (ΑΠ 1685/2014, ΑΠ 224/2013, ΑΠ 6/2012, σε ΤΝΠ ΔΣΑ), από την οποία ήταν αδύνατη η έγκαιρη προσκομιδή των νέων κρίσιμων εγγράφων, συνιστά, κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως, κάθε απρόβλεπτο εξωτερικό γεγονός, το οποίο υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες δεν μπορούσε να αποτραπεί, ούτε με μέτρα άκρας επιμέλειας και συνέσεως (ΑΠ 1685/2014, ΑΠ 721/2014, ΑΠ 447/2014, σε ΤΝΠ ΔΣΑ), στο χώρο δε του δικονομικού δικαίου, τέτοιο γεγονός συνιστά και η ανυπαίτια άγνοια της υπάρξεως κρίσιμων εγγράφων (ΑΠ 1685/2014, ΑΠ 1774/2011, σε ΤΝΠ*

¹⁴¹Κ. Μπέης, όπ.π., σελ.551-552.

¹⁴²Κ. Μπέης, όπ.π., σελ.551.

¹⁴³Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2047, Στ. Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.135.

¹⁴⁴Γ. Ορφανίδης, Η έννοια της ανώτερης βίας στην ανεύρεση νέου εγγράφου ως λόγου αναψηλάφησης, ΕλλΔνη, 4/2002, www.sakkoulas-online.gr.

¹⁴⁵Στ. Στ. Πανταζόπουλος, Αναψηλάφηση της απόφασης λόγω ανεύρεσης νέου εγγράφου, Αθήνα, 2005, σελ.155.

¹⁴⁶Γ. Ορφανίδης, όπ.π., www.sakkoulas-online.gr, Στ. Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.156.

¹⁴⁷ΕφΘεσ 800/2017, Εφ. Αστ. Δικαίου 2018, σελ.193, ΕφΘεσ 910/2016, Αρμ. 6/2017, σελ.1008.

ΔΣΑ), όπως όταν το έγγραφο αυτό εφυλάσσεται από ιδιώτη, χωρίς καταχώρηση σε δημόσιο βιβλίο από την οποία άγνοια συνακόλουθα ανακύπτει και αδυναμία έγκαιρης προσκομιδής του στη δίκη (ΑΠ 721/2014, ΑΠ 1685/2014, ΑΠ 1774/2011, ΑΠ 1180/2011, σε ΤΝΠ ΔΣΑ), ενώ αντίστοιχα δε νοείται κατακράτηση εγγράφου από δημόσια υπηρεσία (ΑΠ 721/2014, ό.π.)».

Κρατούσα στην νομολογία φαίνεται η άποψη ότι ανωτέρα βία συντρέχει και στην περίπτωση ανυπαίτιας άγνοιας του εγγράφου, χωρίς να γίνεται ο παραπάνω διαχωρισμός, όπως προκύπτει από την εξής διατύπωση: «Ως ανώτερη βία, από την οποία ήταν αδύνατη η έγκαιρη προσκομιδή των νέων κρίσιμων εγγράφων, συνιστά κατά την έννοια των άνω διατάξεων (544 αρ. 7 ΚΠολΔ), κάθε γεγονός τυχερό και απρόβλεπτο το οποίο υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες δεν μπορούσε να αποτραπεί ούτε με μέτρα άκρας επιμέλειας και συνέσεως, τέτοιο δε γεγονός μπορεί να είναι και η ανυπαίτια άγνοια της υπάρξεως των εγγράφων, από την οποία ανακύπτει η αδυναμία έγκαιρης προσκομιδής τους (βλ. ΑΠ 1430/2005 ΝοΒ 2006.547, ΕφΑθ 1955/2007 δημ. ΝΟΜΟΣ).¹⁴⁸». Συνάγεται εκ των ως άνω, πως η αυστηρότητα της έννοιας της ανωτέρας βίας εξομαλύνεται από τον δικαστή, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ανατροπή της άδικης αποφάσεως, καθώς προτάσσεται η ουσιαστική απονομή της δικαιοσύνης¹⁴⁹. Η θέση αυτή υποστηρίζεται και μεμονωμένα στην θεωρία¹⁵⁰. Σε κάθε περίπτωση κοινός τόπος όλων των θέσεων και αποφάσεων, ακόμη κι αν οι υποστηριζόμενες θέσεις δεν διαχωρίζονται πάντα πλήρως, είναι ότι ανωτέρα βία δεν νοείται αν υπάρχει έστω και η παραμικρή υπαιτιότητα του διαδίκου¹⁵¹.

Το βάρος απόδειξης ως προς το γεγονός που συνιστά την ανωτέρα βία έχει ο αιτούμενος την αναψηλάφηση¹⁵², ο οποίος πρέπει να αναφέρει στην αίτησή του τα πραγματικά περιστατικά που την θεμελιώνουν¹⁵³. Ως προς το διακοπτικό της ανωτέρω βίας γεγονός το βάρος απόδειξης φέρει ο καθ' ου η αναψηλάφηση.

¹⁴⁸ΑΠ 1446/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1311/1994 πλειοψηφία ΕλλΔνη 1996 σελ.626, ΕφΑθ 7334/1996, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΔυτΜακ 84/2014 Αρμ. 2017, σελ.1006. Αντίθετα, ΕφΠειρ 44/2021 Τετράβιβλος Νομοπαίδεια.

¹⁴⁹Στ. Στ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ.160.

¹⁵⁰Κ. Μπέης, ό.π., σελ.2033.

¹⁵¹Γ. Ορφανίδης, ό.π., www.sakkoulas-online.gr.

¹⁵²Κ. Μπέης, ό.π., σελ.2047.

¹⁵³Κ. Κεραμεύς, ό.π., σελ.224.

ΣΤ. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.8 ΚΠολΔ λόγου:

«Αν η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε απόφαση πολιτικού, ποινικού ή διοικητικού δικαστηρίου, η οποία ανατράπηκε αμετάκλητα ύστερα από την τελευταία συζήτηση, μετά την οποία εκδόθηκε η απόφαση που προσβάλλεται».

Για να θεμελιωθεί ο υπό κρίση λόγος, πρέπει η πολιτική απόφαση να στηρίχθηκε στην ανατραπείσα αμετακλήτως για όλους τους διαδίκους¹⁵⁴, η οποία είτε λόγω του δεδικασμένου της δέσμευσε την κρίση του δικαστηρίου, είτε προκάλεσε δικονομικές δυνατότητες και βάρη για τους διαδίκους ή είχε ουσιαστική επιρροή στην κρίση του δικαστή¹⁵⁵. Στον αντίποδα, δεν αρκεί η απλή αναφορά της απόφασης του ποινικού δικαστηρίου ως ένα από τα αποδεικτικά μέσα που λήφθηκαν υπόψη από το δικαστήριο για να διαμορφώσει την κρίση του¹⁵⁶.

Πρόκειται για έναν ακόμη από τους ουσιαστικούς λόγους αναψηλάφησης για την έναρξη της προθεσμίας των οποίων απαιτείται πέραν από την επίδοση να λάβει χώρα και η στοιχειοθέτηση του λόγου¹⁵⁷. Ειδικότερα απαιτείται να έχει ανατραπεί η στηρίζουσα απόφαση, όπως ορίζεται στο α.545 παρ.4 εδ.α' ΚΠολΔ. Επομένως, αν έχει επιδοθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, η προθεσμία αρχίζει από τότε που ο αιτών την αναψηλάφηση έλαβε γνώση της αποφάσεως που ανέτρεψε την προσβαλλόμενη απόφαση¹⁵⁸. Αν, από την άλλη πλευρά, η απόφαση δεν έχει επιδοθεί, η γνήσια προθεσμία δεν εκκινεί, ακόμη κι αν ο αιτών έχει λάβει γνώση της ανατροπής της προσβαλλόμενης αποφάσεως¹⁵⁹. Όπως και στον λόγο υπ' αρ. 6 απαιτείται η απόφαση να είναι αμετάκλητη, ώστε να εξασφαλίζεται η απαιτούμενη βεβαιότητα επί της ορθότητας της απόφασης του ποινικού δικαστηρίου, που θα στηρίζει την με την αναψηλάφηση αιτούμενη εξαφάνιση της απόφασης του πολιτικού δικαστηρίου.

Ζ. Η προθεσμία των κατ' α.544 αρ.3, 5 και 9 ΚΠολΔ λόγων:

«3. αν το ίδιο πρόσωπο είχε παραστεί ως διάδικος στο όνομά του ή εκπροσώπησε διαδίκους με περισσότερες ιδιότητες, οι οποίοι είχαν αντίθετα συμφέροντα στη δίκη,(...)»

5. αν η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλαστή, είτε διότι γράφει ψευδώς ότι το δικαστήριο συγκροτήθηκε από τον αναγκαίο σύμφωνα με τον νόμο αριθμό δικαστών, είτε διότι, όπως προκύπτει από

¹⁵⁴Στ. Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και Ανακοπές, 2020, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ. 156.

¹⁵⁵Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδυλης/ Ν. Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ2, άρθρα 495-590, Ένδικα Μέσα και Ανακοπές, 2020, σελ.215.

¹⁵⁶Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.878.

¹⁵⁷Κ. Δ. Κεραμεύς, Αστικό δικονομικό δίκαιο, Γενικό Μέρος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1986, σελ.494, Στ. Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.134, ΑΠ 1142/2003 ΕλλΔνη 2/2005, σελ.402.

¹⁵⁸ΑΠ 78/2021, 1599/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσ 112/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΠατρ 502/2003, ΑχΝομ 2004 σελ.251, ΕφΠειρ 408/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδυλης/ Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.230.

¹⁵⁹Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδυλης/ Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.228.

το πρακτικό της διάσκεψης, δεν εκδόθηκε με την πλειοψηφία που απαιτεί ο νόμος ή δεν έχει τις υπογραφές που ορίζει ο νόμος και δεν είναι δυνατή η υπογραφή της από τα πρόσωπα αυτά, (...)

9. αν ο διάδικος κλήτευσε στη δίκη τον αντίδικό του ως άγνωστης διαμονής, αν και γνώριζε τη διαμονή του».

Ο λόγος υπ' αρ.3 θεμελιώνεται όταν το ίδιο πρόσωπο παρέστη ως διάδικος έχοντας περισσότερες ιδιότητες ή εκπροσώπησε διαδίκους με αντιτιθέμενα συμφέροντα¹⁶⁰. Ακολούθως, ο λόγος υπ' αρ.5 συγκροτείται όταν η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλαστή, υπό την έννοια ότι το δικαστήριο δεν συγκροτήθηκε νόμιμα ή με την απαιτούμενη πλειοψηφία ή ελλείπουν υπογραφές και αυτές δεν μπορούν να τεθούν στο σώμα της¹⁶¹, περίπτωση εξαιρετικά σπάνια¹⁶². Τέλος, ο υπ' αρ.9 λόγος αξιώνει δόλια συμπεριφορά του διαδίκου, ο οποίος κλήτευσε τον αντίδικό του ως αγνώστου διαμονής με αποτέλεσμα να δικαστεί ερήμην, παρ' όλο που στην πραγματικότητα η διαμονή του ήταν γνωστή¹⁶³.

Ο νομοθέτης ομαδοποίησε στο α.545 παρ.3 περ.ζ' την έναρξη της προθεσμίας για τους λόγους αναψηλάφησης υπ' αρ.3¹⁶⁴, 5¹⁶⁵ και 9 α.544 ΚΠολΔ ορίζοντας ως σημείο έναρξης την επίδοση της προσβαλλόμενης τελεσίδικης αποφάσεως και κατ' ακρίβειαν την επομένη αυτής¹⁶⁶. Η επιλογή αυτή δικαιολογείται, καθώς πρόκειται για δικονομικούς λόγους αναψηλαφήσεως¹⁶⁷, των οποίων η θεμελίωση δεν εξαρτάται από άλλους παράγοντες, όπως λ.χ. η έκδοση άλλης αποφάσεως¹⁶⁸ ή η γνώση άλλου εγγράφου¹⁶⁹.

Ειδικά, για τον λόγο υπ' αρ.3, δηλαδή όταν με την αναψηλάφηση προβάλλεται ως λόγος από τον αιτούντα ότι αντιπροσωπεύθηκε από τον αντίδικό του ή από πρόσωπο με αντιτιθέμενα συμφέροντα, τότε η επίδοση της απόφασης πρέπει να γίνεται στον ίδιο τον διάδικο, εφόσον έχει αποκτήσει ικανότητα δικαστικής παράστασης¹⁷⁰ ή σε άλλον νόμιμο εκπρόσωπό του που δεν έχει συγκρουόμενα συμφέροντα¹⁷¹. Έτσι, παραδείγματος χάρη, η

¹⁶⁰Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.871.

¹⁶¹Λόγω άρνησης του αρμόδιου να υπογράψει Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.209.

¹⁶²Κ. Δ. Κεραμεύς, Αστικό δικονομικό δίκαιο, Γενικό Μέρος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1986, σελ.492.

¹⁶³Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.872.

¹⁶⁴ΕφΘεσ 46/1990, ΕλλΔνη 6/1992, σελ.1219.

¹⁶⁵ΑΠ 22/2001, Τετράβιβλος Νομοπαίδεια.

¹⁶⁶Βλ. α.146 ΚΠολΔ.

¹⁶⁷Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.871-872.

¹⁶⁸Όπως συμβαίνει στους λόγους υπ' αρ.1,6,10 του α.544 ΚΠολΔ.

¹⁶⁹Όπως συμβαίνει στον υπ' αρ.7 λόγο του α.544 ΚΠολΔ.

¹⁷⁰Κ. Ε. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2046.

¹⁷¹Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.230, Στ. Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.135.

επίδοση θα πρέπει να γίνει στον ειδικό επίτροπο¹⁷² κατ' α.1628 ΑΚ όταν πρόκειται για δίκη στην οποία συγκρούονται τα συμφέροντα του επιτρόπου με του ανήλικου κατά τα οριζόμενα στο α.1627 ΑΚ ή όταν συγκρούονται τα συμφέροντα των γονέων με το τέκνο τους κατ' α.1517 ΑΚ.

Ομοίως, για τον λόγο υπ' αρ.9 υποστηρίζεται ότι η γνήσια προθεσμία θα εκκινήσει μόνο από την ορθή επίδοση στον διάδικο σύμφωνα με την γνωστή διαμονή του και όχι από την πλασματική επίδοση σ' αυτόν ως αγνώστου διαμονής¹⁷³. Αυτή ήταν και η βούληση της συντακτικής επιτροπής¹⁷⁴. Η θέση αυτή είναι ορθή και μάλλον η μόνη αποδεκτή, διότι διαφορετικά η προσβαλλόμενη απόφαση θα καθίστατο τελεσίδικη μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών και αμετάκλητη μέσα σε προθεσμία εξήντα ημερών από την επίδοσή της με την διαδικασία αγνώστου διαμονής¹⁷⁵, χωρίς ο διάδικος να έχει ουδέποτε ενημερωθεί προσωπικά για την έκδοση της απόφασης και το περιεχόμενό της. Είναι σαφές ότι ο νομοθέτης δεν μπορεί να θέλησε να επιβραβεύσει τον διάδικο που με δολιότητα χρησιμοποιεί τις διατάξεις για την επίδοση αγνώστου διαμονής, αλλά θέλησε να εξασφαλίσει την πραγματική γνώση του έχοντος δικαίωμα για αναψηλάφηση.

Η. Η προθεσμία του κατ' α.544 αρ.10 ΚΠολΔ λόγου:

«Αν το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης απόφασης επηρεάστηκε ουσιωδώς από δωροληψία ή από άλλη εκ προθέσεως παράβαση καθήκοντος συμπράττοντος στην έκδοση της δικαστή, εφ' όσον η δωροληψία ή η παράβαση καθήκοντος αποδεικνύονται με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου. Αν η άσκηση της ποινικής αγωγής ή η πρόοδος της ποινικής διαδικασίας είναι αδύνατη, η αναγνώριση της δωροληψίας ή της παράβασης καθήκοντος γίνεται με απόφαση που εκδίδεται σε κύρια αγωγή, η οποία ασκείται μέσα σε έξι (6) μήνες από την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, και αν η αδυναμία επήλθε κατόπιν, μέσα σε έξι (6) μήνες από αυτήν».

Ο λόγος αυτός προστέθηκε στον ΚΠολΔ με την αναθεώρησή του με τον ν.3994/2011 (ΦΕΚ 165Α/25-7-2011) με τίτλο: «Εξορθολογισμός και βελτίωση στην απονομή της πολιτικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις», με το α.45 του οποίου τροποποιήθηκε το α.544 ΚΠολΔ. Έτσι, προστέθηκε υπό τον αρ.10 λόγος αναψηλάφησης της αποφάσεως εξαιτίας δωροληψίας ή άλλης παράβασης καθήκοντος δικαστή, η οποία αναγνωρίστηκε αμετάκλητα. Σύμφωνα με

¹⁷²Κ. Ε. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2046.

¹⁷³Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, 2009, σελ.93.

¹⁷⁴Γ. Ορφανίδης, ό.π., σελ.93.

¹⁷⁵Γ. Ορφανίδης, ό.π., σελ.93.

την αιτιολογική έκθεση του α.45 ν.3994/3011, πρότυπο για τον λόγο αυτόν αποτέλεσε η όμοια ρύθμιση του άρθρο 525 παράγραφος 2 αριθ. 3 ΚΠοινΔ¹⁷⁶. Αντιστοίχως, τροποποιήθηκε και το α.545 ΚΠολΔ με προσθήκη στην πρώτη παράγραφο της περ.η', σύμφωνα με την οποία η προθεσμία προβολής του λόγου αυτού εκκινεί από την επομένη¹⁷⁷ της έκδοσης της αμετάκλητης απόφασης που αναγνωρίζει την δωροληψία ή την παράβαση καθήκοντος. Η δυνατότητα προβολής του λόγου αυτού κρίνεται με βάση το ισχύον κατά τον χρόνο δημοσίευσης της προσβαλλόμενης αποφάσεως δίκαιο¹⁷⁸, με τον λόγο να εφαρμόζεται σε όσες αιτήσεις αναψηλάφησης στρέφονται κατά αποφάσεων που δημοσιεύθηκαν από τις 19 Ιουλίου 2011, σύμφωνα με τα α.72 παρ.2 εδ.α'¹⁷⁹ και 77 ν.3994/2011. Μέχρι δε την αναθεώρηση του α.538 ΚΠολΔ με το άρθρο τρίτο του ν. 4335/2015 ΦΕΚ 87^A, αποτελούσε τον μόνο λόγο αναψηλάφησης που μπορούσε να βάλλει κατά απόφασης του ΑΠ και όταν αυτός δεν δικάζει κατ' ουσίαν^{180,181}.

Για την έναρξη της προθεσμίας του λόγου αυτού, καθότι ουσιαστικού, προβλέπεται στο α.545 παρ.4 εδ.α' ΚΠολΔ ότι απαιτείται τόσο η επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης όσο και το αμετάκλητο της απόφασης επί της δωροδοκίας ή της παράβασης καθήκοντος του δικαστή, δηλαδή η στοιχειοθέτηση του λόγου¹⁸². Έτσι η προθεσμία τρέχει εφόσον έχει προηγηθεί η αμετάκλητη απόφαση που αναγνωρίζει το δικαστικό παράπτωμα και ακολουθήσει η επίδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, από την επομένη της επίδοσης¹⁸³ ή όταν έχει προηγηθεί η επίδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως και ακολουθήσει η αμετάκλητη απόφαση που αποδεικνύει την δωροληψία ή την παράβαση καθήκοντος, από την επομένη αυτής¹⁸⁴.

¹⁷⁶Α.525 παρ.1 αρ.4 ΚΠοινΔ: «αν αποδείχθηκε δωροληψία δικαστή ή ενόρκου που μετείχε στο δικαστήριο που απήγγειλε την καταδίκη ή άλλη από πρόθεση παράβαση του δικαστικού τους καθήκοντος».

¹⁷⁷Βλ. α.146 ΚΠολΔ.

¹⁷⁸Στ. Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.157.

¹⁷⁹«Το παραδεκτό των ενδίκων μέσων, το επιτρεπτό των προβαλλόμενων λόγων και ο χρόνος της άσκησης τους κρίνονται σύμφωνα με το νόμο που ισχύει κατά το χρόνο που δημοσιεύεται η απόφαση. (...)».

¹⁸⁰ΑΠ 193/2021, 846/2019, 793/2018, 1122/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁸¹Πέραν της αντίθεσης της αποφάσεως του ΑΠ με απόφαση του ΑΕΔ κατά τα οριζόμενα στο α.51 ν.345/1976.

¹⁸²Στ. Στ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.134.

¹⁸³Βλ. α.146 ΚΠολΔ.

¹⁸⁴Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.879.

VI. Η καταχρηστική προθεσμία της αναψηλάφησης

A. Το διαχρονικό δίκαιο της καταχρηστικής προθεσμίας της αναψηλάφησης

Υπό την ισχύ της ΠολΔ του 1834 δεν προβλεπόταν καταχρηστική προθεσμία για την άσκηση της αναψηλάφησης, τότε ονομαζόμενης επαναλήψεως της διαδικασίας ή παλινδικίας, ούτε για τα λοιπά ένδικα μέσα. Έτσι, η άσκησή της ήταν δυνατή οποτεδήποτε με όριο την γενική παραγραφή της ουσιαστικής αξιόσεως¹⁸⁵. Συγκεκριμένα στη διάταξη του άρθρου 794 της ΠολΔ/1834 οριζόταν ότι σε καμία περίπτωση δεν συγχωρείται η επανάληψη της δίκης μετά την εκπνοή της συνήθους προς παραγραφή των αγωγών προθεσμίας, διάστημα το οποίο ήταν αρχικά ίσο με τριάντα έτη από την έκδοση της απόφασης¹⁸⁶ και μετά την ισχύ του ΑΚ ίσο με είκοσι έτη από την επίδοση της απόφασης¹⁸⁷.

Ακολούθως, αν και αρχικά είχε γίνει δεκτή η πρόταση του Ράμμου για πρόβλεψη πενταετούς προθεσμίας από την τελεσιδικία της απόφασης για την άσκηση αναψηλάφησης με εξαίρεση τον λόγο για μη νόμιμη εκπροσώπηση¹⁸⁸, τελικά στον ΚΠολΔ/1968 καθιερώθηκε στο α.563 παρ.5 η τριετής καταχρηστική προθεσμία για την άσκηση του ενδίκου μέσου της αναψηλάφησης¹⁸⁹. Όπως ισχύει και σήμερα, η προθεσμία εκκινούσε είτε από την επομένη της δημοσίευσης της προσβαλλόμενης τελεσιδικής ή ανέκκλητης απόφασης είτε από την επομένη της τελεσιδικίας της. Ειδικά για τον λόγο του α.562 αρ. 6 ΚΠολΔ, ο οποίος σήμερα αντιστοιχεί στον λόγο υπ' αρ.6 του α.544 ΚΠολΔ, η καταχρηστική προθεσμία ήταν ένα έτος από τη δημοσίευση της αμετάκλητης απόφασης ποινικού δικαστηρίου με την οποία αναγνωριζόταν η ψευδορκία ή ψευδομαρτυρία ή η πλαστότητα ή αφότου κατέστη αδύνατη η άσκηση της ποινικής αγωγής ή η πρόοδος της ποινικής διαδικασίας¹⁹⁰.

Σήμερα η απότερη προθεσμία της αναψηλάφησης προβλέπεται στην παράγραφο 5 του α.545 ΚΠολΔ, όπου ορίζεται ότι: *«Αν η απόφαση δεν επιδόθηκε, η προθεσμία της αναψηλάφησης είναι τρία χρόνια από τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης απόφασης, εφόσον είναι τελεσιδική ή ανέκκλητη, αλλιώς από την ημέρα που έγινε τελεσιδική. Στις περιπτώσεις όμως του άρθρου 544 αριθ.6 και 10, η αναψηλάφηση είναι απαράδεκτη μετά την παρέλευση ενός έτους*

¹⁸⁵Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚπολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, 2009, σελ.12.

¹⁸⁶Χ. Λαγανάς, Οι σταθμίσεις του δικονομικού νομοθέτη στο διαχρονικό δίκαιο της ρυθμίσεως της διαδικασίας και των διαδικαστικών πράξεων, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2018, σελ.118.

¹⁸⁷Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.13.

¹⁸⁸Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.13.

¹⁸⁹Χ. Λαγανάς, όπ.π., σελ.119.

¹⁹⁰Χ. Λαγανάς, όπ.π., σελ.119.

από τη δημοσίευση της αμετάκλητης απόφασης των ποινικών ή των πολιτικών δικαστηρίων. Η προθεσμία αυτή δεν αρχίζει πριν από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης».

B. Η προθεσμία του α.545 παρ.5 ΚΠολΔ

Η καταχρηστική προθεσμία για την άσκηση του ενδίκου μέσου της αναψηλαφήσεως αποσκοπεί στην αποφυγή διαιωνίσεως της δικαστικής διαμάχης και στην επίτευξη δεδικασμένου και ασφάλειας δικαίου¹⁹¹. Υπό το πρίσμα αυτό πρόκειται για μια απώτερη ή άλλως αποκλειστική προθεσμία άσκησης του ενδίκου μέσου¹⁹². Κατά την διατύπωση που ακολουθείται από την νομολογία, ο σκοπός της τριετούς προθεσμίας «(...) συνίσταται στην ασφάλεια των συναλλαγών με τη θέση του ακραίου χρονικού περιορισμού, ώστε το ένδικο μέσο της αναψηλάφησης να μη μπορεί να ασκηθεί ύστερα από πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, προκύπτει ότι αυτή εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση αναψηλάφησης και συνεπώς και στην ως άνω περίπτωση (Α.Π. 606/1990 ΕλλΔνη 32.319, ΕφαΘ. 2090/1996 ΕλλΔνη 38. 1602)»¹⁹³.

Η προθεσμία αυτή είναι τριετής και εκκινεί από την επομένη της δημοσίευσης¹⁹⁴ της τελεσίδικης ή της ανέκκλητης απόφασης ή από την επομένη ημέρα από την τελεσιδικία της, εφόσον αυτή δεν είναι ήδη τελεσίδικη¹⁹⁵. Αν κατά της προσβαλλόμενης ασκηθεί έφεση και απορριφθεί, η προθεσμία αυτή εκκινεί από την πάροδο της προθεσμίας για την άσκηση έφεσης, όχι από την έκδοση της αποφάσεως του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου ή από την επίδοση της απόφασης αυτής¹⁹⁶. Διαφορετικά θα μπορούσε ο διάδικος ασκώντας οποτεδήποτε μια εκπρόθεσμη έφεση να καταστρατηγεί την προβλεπόμενη προθεσμία για την άσκηση του ενδίκου μέσου της αναψηλαφήσεως¹⁹⁷.

Η εν λόγω προθεσμία συντρέχει με την προθεσμία της αναίρεσης, αφού σε αναψηλάφηση υπόκεινται και αποφάσεις οι οποίες προσβάλλονται με αναίρεση κατά το α.538 ΚΠολΔ¹⁹⁸. Ωστόσο, μόνο η προθεσμία ασκήσεως εφέσεως και αναίρεσεως έγινε διετής με την αναθεώρηση του κώδικα με το άρθρο 1 άρθρο τρίτο του ν. 4335/2015, διότι σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση η προθεσμία των τριών ετών υπήρξε υπερβολικά μεγάλη και έπρεπε να περιορισθεί χάριν της ταχείας περάτωσης των δικών. Η διαφοροποίηση αυτή δεν είναι τυχαία.

¹⁹¹Στ. Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.135.

¹⁹²Γ. Ορφανίδης, ό.π., σελ.42.

¹⁹³ΠΠΑΘ 1477/2012, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹⁹⁴Και όχι της διασκέψεως του δικαστηρίου, ΑΠ 761/2008, ΕλλΔνη 3/2010, σελ.688.

¹⁹⁵Κ. Μπέης, ό.π., σελ.2045.

¹⁹⁶Στ. Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.136.

¹⁹⁷ΑΠ 1139/1994, ΕλλΔνη 1/1996, σελ.82.

¹⁹⁸ΑΠ 606/1990 ΕλλΔνη 2/1991, σελ.319.

Στο μέτρο που οι λόγοι αναψηλαφήσεως εμφανίζονται και μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η προθεσμία οριοθετεί το απώτατο χρονικό σημείο που μπορεί μια απόφαση να προβληθεί με αναψηλάφηση¹⁹⁹ και άρα έως τότε μπορεί να αναμείνει η έννομη τάξη την εμφάνιση του λόγου. Συνεπώς, ενώ θα ήταν δυνατή η συρρίκνωση της προθεσμίας των λοιπών ενδίκων μέσων ή η καθιέρωση υποχρέωσης επιδόσεως των αποφάσεων με αποτέλεσμα την ύπαρξη μόνο γνήσιας προθεσμίας²⁰⁰, η αναψηλάφηση δεν μπορεί να τύχει αντίστοιχης ρύθμισης. Καθώς η επίδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως και η έναρξη της γνήσιας προθεσμίας δεν αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο της μεταγενέστερης εμφάνισης του λόγου αναψηλαφήσεως, η ύπαρξη απώτερης προθεσμίας είναι αναγκαία²⁰¹. Μάλιστα, η διάρκεια αυτής πρέπει να είναι επαρκής, ώστε να είναι βάσιμα πιθανό ότι θα έχουν γεννηθεί οι σχετικοί λόγοι αναψηλάφησης²⁰².

Σημαντική για την κατανόηση της λειτουργίας της καταχρηστικής προθεσμίας αποτελεί η έννοια της φράσης «αν δεν επιδόθηκε η απόφαση». Ο νομοθέτης εν προκειμένω δεν ακριβολογεί, αλλά πρόκειται για έκφραση που υιοθετήθηκε για να υπάρξει ομοιόμορφη διατύπωση με τα λοιπά ένδικα μέσα²⁰³. Ενόψει του σκοπού του νομοθέτη να υποδείξει έως τότε είναι ανεκτό να αναμένεται η ανατροπή του δεδικασμένου, στην προθεσμία αυτή υπόκεινται τόσο οι επιδοθείσες όσο και οι μη επιδοθείσες δικαστικές αποφάσεις. Όπως τονίζεται από την νομολογία: «*Η αναφορά στην ανωτέρω διάταξη (545 παρ. 5 ΚΠολΔ) "αν δεν επιδόθηκε η απόφαση" δεν σημαίνει ότι στην περίπτωση, που αυτή έχει επιδοθεί, θα ισχύσει χρόνος μεγαλύτερος της τριετίας από τη δημοσίευσή της (προσβαλλομένης) διότι, αφού ο νομοθέτης, για την ασφάλεια των συναλλαγών, όπως προαναφέρεται, καθιερώνει ως ανώτατο χρονικό σημείο την τριετία για τον διάδικο, στον οποίο δεν επιδόθηκε η απόφαση και ο οποίος, κατά τεκμήριο, αγνοεί το σε βάρος του περιεχόμενο της αποφάσεως, την οποία έχει έννομο συμφέρον να προσβάλει με αναψηλάφηση, πολύ περισσότερο ισχύει το ακρότατο αυτό σημείο της τριετίας από τη δημοσίευσή της και για τον διάδικο, στον οποίο έχει αυτή (προσβαλλομένη απόφαση) επιδοθεί*»²⁰⁴.

Επιπροσθέτως, η καταχρηστική προθεσμία ισχύει και όταν η απόφαση επιδόθηκε, ακόμη και αν για να εκκινήσει η γνήσια προθεσμία απαιτείται να συντελεστεί το γεγονός που

¹⁹⁹Γ. Ορφανίδης, ό.π., σελ.42.

²⁰⁰Γ. Ορφανίδης, ό.π., σελ.222.

²⁰¹Γ. Ορφανίδης, ό.π., σελ.226.

²⁰²Γ. Ορφανίδης, ό.π., σελ.226.

²⁰³Γ. Ορφανίδης, ό.π., σελ.214-215.

²⁰⁴Ενδεικτικά ΑΠ 78/2007, ΑΠ 101/2005, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΔυτΜακ 105/2007, Αρμ 2008, σελ.106.

στοιχειοθετεί τον λόγο, κατά τα οριζόμενα στο πρώτο εδάφιο της παρ.4 του α.545 ΚΠολΔ, δηλαδή η γνώση της ύπαρξης νέων εγγράφων (α.545 παρ.3 στοιχ.ε, λόγος υπ' αρ.7) και η γνώση της απόφασης που ανατράπηκε (α.545 παρ.3 στοιχ.στ, λόγος υπ' αρ.8)²⁰⁵. Λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι δεν γίνεται καμία διάκριση εκ του νόμου, η προθεσμία εφαρμόζεται και στην περίπτωση που θεμελιώνεται ο λόγος υπ' αρ.1 ΚΠολΔ²⁰⁶, ώστε να είναι εκπρόθεσμη η αναψηλάφηση εάν δεν εκδόθηκε εντός της τριετίας η μεταγενέστερη από τις αντιφατικές αποφάσεις²⁰⁷.

Γ. Η ετήσια προθεσμία των λόγων υπ' αρ.6 και 10

Ειδικά για τους λόγους υπ' αρ.6 και 10 του α.544 ΚΠολΔ διατυπώνεται στο δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παρ.5 του α.545 ΚΠολΔ ότι: «Στις περιπτώσεις όμως του άρθρου 544 αριθ. 6 και 10, η αναψηλάφηση είναι απαράδεκτη μετά την παρέλευση ενός έτους από τη δημοσίευση της αμετάκλητης απόφασης των ποινικών ή των πολιτικών δικαστηρίων. Η προθεσμία αυτή δεν αρχίζει πριν από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης.». Η διατύπωση αυτή προκάλεσε διχοστασία αναφορικά με την σχέση της ως άνω ειδικής προθεσμίας σε σχέση με την τριετή καταχρηστική.

Ιστορικά η προβλεπόμενη στο α.545 παρ.5 εδ. β' ΚΠολΔ ετήσια προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως αναψηλαφήσεως με βάση τον λόγο υπ' αρ.6 του α.544 ΚΠολΔ²⁰⁸ είχε γίνει αντικείμενο διαφορετικής ερμηνείας και εφαρμογής από την νομολογία. Ειδικότερα ο προβληματισμός έγκειτο στο εάν η προθεσμία της αναψηλαφήσεως, όταν δεν επιδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση λόγω πλαστού εγγράφου ή ψευδούς καταθέσεως ή ψευδορκίας, είναι ένα έτος από τη δημοσίευση της αμετάκλητης αποφάσεως του ποινικού δικαστηρίου με την οποία αναγνωρίστηκε η πλαστότητα ή το ψεύδος ή εάν χαίρει εφαρμογής η γενική διάταξη του α.545 παρ.5 εδ.α' ΚΠολΔ, με την οποία ορίζεται τριετής προθεσμία από τη δημοσίευση της προσβαλλομένης αποφάσεως²⁰⁹. Υπό διαφορετική διατύπωση, υπό την πρώτη ερμηνεία ο περιορισμός της τριετίας δεν ισχύει για τον έκτο λόγο αναψηλαφήσεως, αλλά κρίσιμη είναι η τήρηση της ετήσιας προθεσμίας από την έκδοση αμετακλήτου αποφάσεως του ποινικού ή του πολιτικού δικαστηρίου, οποτεδήποτε γενομένης²¹⁰. Υπό την αντίθετη ερμηνεία, εφαρμόζεται

²⁰⁵Ι. Κατράς, όπ.π., σελ.710, Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ², άρθρα 495-590, Ένδικα Μέσα και Ανακοπές, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.231.

²⁰⁶ΑΠ 606/1990 ΕλλΔνη 2/1991, σελ.319.

²⁰⁷Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.231.

²⁰⁸Ο λόγος υπ' αρ.10 προβλέφθηκε το πρώτον με τον ν.3994/2011 (ΦΕΚ 165Α/25-7-2011).

²⁰⁹Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.231.

²¹⁰Γ. Ορφανίδης, σχόλιο σε ΑΠ 2283/2009 ΕπΠολΔ 4/2010, σελ.529 επ., www.sakkoulas-online.gr.

για τον συγκεκριμένο λόγο αναψηλαφήσεως η τριετής προθεσμία με αφετηρία τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης και ταυτόχρονα η αναψηλάφηση πρέπει να ασκηθεί εντός ενός έτους από την αμετάκλητη απόφαση του ποινικού ή του πολιτικού δικαστηρίου²¹¹.

Αρχικά, η υπ' αρ. 564/2006 ΑΠ (Δ' Τμήματος)²¹² απεφάνθη ότι στην περίπτωση που δεν επιδόθηκε η προσβαλλόμενη με αναψηλάφηση απόφαση, που στηρίζεται σε ψευδή κατάθεση μάρτυρα, η προθεσμία είναι ένα έτος από τη δημοσίευση της αμετάκλητης απόφασης του ποινικού δικαστηρίου, με την οποία αναγνωρίστηκε η ψευδομαρτυρία. Την εν λόγω προθεσμία την χαρακτήρισε ως ειδική, «που εκφεύγει της γενικής ρύθμισης του άρθρου 545 παρ. 5 ΚΠολΔ, περί τριετούς προθεσμίας της αναψηλάφησης από τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης τελεσίδικης ή ανέκκλητης απόφασης στην περίπτωση μη επίδοσης αυτής»²¹³. Όπως προκύπτει από τις αναφορές της αποφάσεως στον σκοπό της αναψηλάφησης και ειδικά την ανάγκη ανατροπής του δεδικασμένου της αποφάσεως της οποίας η ελάσσονα πρόταση είναι αποτέλεσμα αξιόποινων πράξεων παραγόντων της δίκης, φαίνεται ότι το Ακυρωτικό έλαβε πρωτίστως υπόψη τις γενικές αρχές του δικαίου και δευτερευόντως το πλέγμα των ρυθμίσεων των προθεσμιών της αναψηλάφησης²¹⁴.

Στον αντίποδα, η υπ' αρ. 78/2007 απόφαση Γ' Τμήματος ΑΠ δέχθηκε ότι και στην περίπτωση που η εξαφάνιση της αποφάσεως στηρίζεται στον λόγο υπ' αρ.6 η αίτηση αναψηλαφήσεως πρέπει οπωσδήποτε να κατατεθεί εντός της τριετούς προθεσμίας από την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης με το σκεπτικό ότι: «Με την προαναφερομένη, δηλαδή, διάταξη του άρθρου 545 παρ. 5 εδ. α' ΚΠολΔ καθιερώνεται καταχρηστική προθεσμία, αντίστοιχη προς εκείνες των διατάξεων των άρθρων 518 παρ. 2 ΚΠολΔ (για την έφεση) και 564 παρ. 3 ΚΠολΔ (για την αναίρεση), τριών (3) ετών για την άσκηση της αναψηλαφήσεως, προς το σκοπό ασφαλείας των συναλλαγών, με τη θέση ακραίου χρονικού σημείου, ώστε το ένδικο αυτό μέσο να μη μπορεί να ασκηθεί μετά από πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Η προθεσμία αυτή αρχίζει, σε κάθε περίπτωση, από τη δημοσίευση της τελεσίδικης ή ανέκκλητης αποφάσεως και επομένως και στην περίπτωση του άρθρου 544 παρ. 6 ΚΠολΔ, αφού, κατά τα προαναφερόμενα, δεν γίνεται οποιαδήποτε διάκριση ως προς τους λόγους αναψηλαφήσεως»²¹⁵. Το εμφανές μειονέκτημα της θέσης αυτής είναι ότι οδηγεί στο ανεφάρμοστο του λόγου στις περιπτώσεις όπου δεν κατέστη

²¹¹Γ. Ορφανίδης, όπ.π., www.sakkoulas-online.gr.

²¹²ΑΠ 564/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²¹³ΑΠ 564/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²¹⁴Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, 2009, σελ.9.

²¹⁵ΑΠ 78/2007, ΕλλΔνη 2007, σελ.1360.

δυνατή η έκδοση αμετάκλητης απόφασης εντός της τριετίας, γεγονός εξαιρετικά πιθανό, λαμβάνοντας υπόψη την μέση διάρκεια των δικών, ακόμη κι αν δεν μεσολαβήσουν εξαιρετικοί παράγοντες. Καταλήγει, τελικά, να θίγει το περί δικαίου αίσθημα και να καθιστά δυνατή την ευδοκίμηση την αναψηλάφησης που στηρίζεται σε αυτόν τον λόγο, μόνο στην περίπτωση που το αμετάκλητο της απόφασης του ποινικού ή του πολιτικού δικαστηρίου που αναγνωρίζει την πλαστότητα ή το ψεύδος προηγείται της τελεσιδικίας της προσβαλλόμενης απόφασης.

Η προμνημονευομένη απόφαση έκρινε και επί της συμβατότητας της τριετούς καταχρηστικής προθεσμίας με το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ. Απεφάνθη δε ότι δεν υφίσταται παραβίαση του δικαιώματος στη δίκαιη δίκη, διότι: *«Τα συμβαλλόμενα στη Σύμβαση αυτή, κράτη - μέλη δεν κωλύονται να εξαρτήσουν την άσκηση των προβλεπομένων ενδίκων μέσων από ορισμένες προϋποθέσεις (αξία του αντικειμένου της δίκης, υποχρεωτική παράσταση δικηγόρου, ορισμένος τύπος, τήρηση προθεσμίας κλπ). Ούτε κωλύεται, από την ανωτέρω Σύμβαση, ο εθνικός νομοθέτης να διαφοροποιήσει την προθεσμία των ενδίκων μέσων κατά κατηγορίες υποθέσεων, με βάση τις κρίσιμες για αυτόν αξιολογικές σταθμίσεις»*.

Στην συνέχεια ακολούθησε η υπ' αρ. 764/2008 απόφαση του Α2' Τμήματος ΑΠ²¹⁶ η πλειοψηφία της οποίας υιοθέτησε το σκεπτικό της υπ' αρ. 546/2006 ΑΠ. Αντιθέτως η μειοψηφία ενός μέλους ακολούθησε την θέση της υπ' αρ. 78/2007 ΑΠ. Από την νομολογία των ουσιαστικών δικαστηρίων, αναφέρεται ενδεικτικά η υπ' αρ. 829/2008 ΕφΠειρ²¹⁷, η οποία δέχθηκε ομοίως ότι η ετήσια προθεσμία από το αμετάκλητο της ποινικής αποφάσεως υπερσχίζει ως ειδικότερη επαναλαμβάνοντας την διατύπωση της υπ' αρ. 564/2006 ΑΠ. Προκύπτει ευχερώς ότι οι αποφάσεις αυτές απέδιδαν μεγαλύτερη βαρύτητα στην ανάδειξη της ουσιαστικής αλήθειας, ελλόχευε όμως ο κίνδυνος να καταλήξει το ένδικο μέσο της αναψηλάφησης ουσιαστικά απρόθεσμο²¹⁸ με αποτέλεσμα να πλήττεται η ασφάλεια δικαίου. Προς αποφυγή των μειονεκτημάτων των ανωτέρω θέσεων υποστηρίχθηκε ότι η αίτηση αναψηλάφησης μπορεί να κατατεθεί και μετά τη συμπλήρωση της τριετούς προθεσμίας του α. 545 παρ.5 εδ. α' ΚΠολΔ υπό την όρο ότι εντός της τριετίας θα έχει κινηθεί η ποινική διαδικασία ή εάν η έναρξη ή η πρόοδος αυτής είναι αδύνατη, θα έχει ασκηθεί η ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων αγωγή²¹⁹.

²¹⁶ΑΠ 748/2008, ΕπΠολΔ 6/2008, σελ.834 επ..

²¹⁷ΕφΠειρ 829/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²¹⁸Γ. Ορφανίδης, σχόλιο σε ΑΠ 2283/2009 ΕπΠολΔ 4/2010, σελ.529 επ., www.sakkoulas-online.gr.

²¹⁹Γ. Ορφανίδης, όπ.π., www.sakkoulas-online.gr.

Με γνώμονα τα ανωτέρω, η υπ' αρ. 2283/2009 τμήματος Α2' ΑΠ παρέπεμψε το ζήτημα στην Ολομέλεια για την ενότητα της νομολογίας και ενόψει του γενικότερου ενδιαφέροντος αυτού. Η Ολομέλεια ξεκίνησε τον συλλογισμό της από το γεγονός ότι οι προθεσμίες του ενδίκου μέσου της αναψηλάφησης διαφέρουν από αυτές της έφεσης και της αναίρεσης, διότι δεν εκκινούν μόνο από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, αλλά συχνά εξαρτώνται και από άλλα πραγματικά γεγονότα, οπότε και το δικαίωμα της αναψηλάφησης γεννάται όταν λάβει χώρα το οικείο γεγονός. Έτσι, διατύπωσε το επιχείρημα ότι είναι αδύνατον να νοηθεί έκπτωση από το δικαίωμα κατ' αρ. 151 ΚΠολΔ λόγω παρέλευσης προθεσμίας αποδιδόμενη στην αδράνεια του δικαιούχου διαδίκου, διότι στην περίπτωση αυτή: *«(...) ήταν γι' αυτόν νομικώς και πρακτικώς αδύνατη η άσκησή του (πριν από την έκδοση της ποινικής απόφασης), αφού το δημιουργικό του δικαιώματός του γεγονός συνέβη μετά τη λήξη της τριετίας»*²²⁰. Θα ήταν άδικο ο διάδικος να βαρύνεται με τις συνέπειες της μη έγκαιρης περάτωσης μιας διαδικασίας που βρίσκεται πέραν της σφαίρας εξουσίας του²²¹.

Περαιτέρω, η Ολομέλεια παρατήρησε ότι με την αντίθετη λύση θα οδηγούταν κανείς στο εξής ανακόλουθο: να προβλέπονται δικαιώματα αναψηλαφήσεως με την προϋπόθεση επέλευσης συγκεκριμένων περιστατικών, και αυτά να καταργούνται πριν καν γεννηθούν, γεγονός που δεν είναι νοητό να συμβαδίζει με την βούληση του νομοθέτη. Κατέληξε ότι: *«Ενόψει τούτων (αλλά και της ανάγκης να ερμηνεύονται - εν αμφιβολία - στενώς οι διατάξεις περί προθεσμιών γενικώς, αφού μ' αυτές θεσπίζονται χρονικοί περιορισμοί στην άσκηση δικαιωμάτων, που ουσιαστικά συνιστούν λόγους πλήρους καταργήσεως αυτών) δεν ισχύει για την περίπτωση του άρθρου 544 § 6 ΚΠολΔ (της ψευδορκίας και της πλαστογραφίας) η κατά το άρθρο 545 § 5 εδ. α ΚΠολΔ τριετής προθεσμία αναψηλαφήσεως από τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης τελεσίδικης ή ανέκκλητης απόφασης, αλλά εφαρμόζεται η ειδική διάταξη του δευτέρου εδαφίου της ίδιας παραγράφου, σύμφωνα με την οποία χορηγείται ουσιαστικά ενιαύσια προθεσμία για την αναψηλάφηση και έτσι καθίσταται αυτήν παραδεκτή, εφόσον δεν παρήλθε έτος από την δημοσίευση της αμετάκλητης απόφασης ποινικού ή του πολιτικού δικαστηρίου»*²²².

Η Ολομέλεια δικαιολόγησε την διαφορετική μεταχείριση του συγκεκριμένου λόγου, καθώς η αμετάκλητη καταδίκη για ψευδορκία ή πλαστογραφία είναι πιθανόν να συντελέστηκε εν αγνοία του δικαιούχου, ενώ στους λόγους υπ' αρ. 7 και 8 η προθεσμία εκκινεί από την γνώση του κρίσιμου για την έναρξη της προθεσμίας περιστατικού. Τέλος, επεσήμανε ότι δεν

²²⁰ΟλΑΠ 13/2011, ΝοΒ 2012, σελ.80 επ..

²²¹Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2009, σελ.68.

²²²ΟλΑΠ 13/2011, ΝοΒ 2012, σελ.80 επ..

είναι απαραβίαστη αρχή η απώλεια του δικαιώματος για άσκηση αναψηλαφήσεως μετά την παρέλευση της καταχρηστικής προθεσμίας, καθώς σε όλα τα ένδικα μέσα ορίζεται νέα αφετηρία της προθεσμίας της άσκησης αυτών για τους κληρονόμους, σε περίπτωση θανάτου του αρχικού δικαιούχου. Την απόφαση της Ολομέλειας ακολούθησε και η μεταγενέστερη νομολογία²²³.

Κατά την γνώμη μας η ανωτέρω κρίση της Ολομέλειας είναι ορθή, διότι λαμβάνει υπόψη την ιδιαιτερότητα του ενδίκου μέσου της αναψηλαφήσεως, αποφεύγει τα άτοπα της αντίθετης θέσης, αλλά και ικανοποιεί πλήρως το περί δικαίου αίσθημα²²⁴.

Δ. Η καταχρηστική προθεσμία των λόγων υπ' αρ.2, 4 και 9

Οι λόγοι υπ' αρ.2 και 4 του α.544 ΚΠολΔ αποσκοπούν στην προστασία του διαδίκου που δεν εκπροσωπήθηκε νόμιμα στην δίκη είτε λόγω ανικανότητάς του ή έλλειψης συναίνεσης του νόμιμου εκπροσώπου του (λόγος υπ' αρ.2) είτε λόγω ελλείψεως πληρεξουσιότητας (λόγος υπ' αρ.4). Πρόκειται για λόγους που συνδέονται άμεσα με το δικαίωμα δικαστικής προστασίας και το δικαίωμα ακροάσεως, το οποίο κατοχυρώνει και το δικαίωμα της παράστασης και τοποθέτησης των διαδίκων με τρόπο υπεύθυνο, ικανό προς υποστήριξη των συμφερόντων τους²²⁵. Έτσι, σε περίπτωση που τα ανίκανα, περιορισμένα ικανά ή μη νομίμως εκπροσωπούμενα πρόσωπα στερηθούν το δικαίωμα ακροάσεως τους, αυτό τους παρέχεται εκ των υστέρων με το ένδικο μέσο της αναψηλάφησης²²⁶.

Η αυξημένη σημασία της αναψηλάφησης στις ανωτέρω περιπτώσεις και ο κίνδυνος να έχει παρέλθει η τριετής καταχρηστική προθεσμία, ενώ ακόμη ο διάδικος δεν έχει καταστεί ικανός, είχε οδηγήσει την συντακτική επιτροπή του Κώδικα στην θέση ότι η αναψηλάφηση για τους λόγους αυτούς πρέπει να εκφεύγει της τότε πενταετούς προθεσμίας αναψηλάφησης²²⁷. Προέβλεψε έτσι την μη εφαρμογή της καταχρηστικής προθεσμίας για τους λόγους αυτούς, τότε υπ' αρ.3 και 4 α.308²²⁸, διότι μόνο με τον τρόπο αυτό μπορεί να διασφαλιστεί με βεβαιότητα ότι ο διάδικος θα έχει την δυνατότητα ορθής υποστήριξης των συμφερόντων του και δεν θα υποστεί άδικα τις συνέπειες μια ελαττωματικής²²⁹ δικαστικής αποφάσεως. Με τις

²²³ΑΠ 77/2021, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 5448/2019, ΕφΑστΔ 2020, σελ.214.

²²⁴Στ. Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.136.

²²⁵Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, 2009, σελ.84.

²²⁶Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.85.

²²⁷Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.84.

²²⁸Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.80.

²²⁹Α. 63 και 73 ΚΠολΔ.

τροποποιήσεις του Κώδικα όμως και την αναρίθμηση των λόγων αναψηλάφησης, φαίνεται ότι εκ παραδρομής παραλείφθηκε η σχετική ρύθμιση, καθώς πλέον η μη εφαρμογή της προθεσμίας αναφερόταν στον λόγο για την έκδοση αμετάκλητης αποφάσεως για ψευδομαρτυρία, ψευδορκία και πλαστότητα που έχαιρε ειδικής ρύθμισης. Παρ' όλα αυτά, μέρος της θεωρίας συνέχισε να υποστηρίζει την θέση ότι οι λόγοι αυτοί πρέπει να είναι απρόθεσμοι λόγω της συνταγματικής²³⁰, αλλά και υπερεθνικής²³¹, κατοχύρωσής τους και της βαρύνουσας σημασίας τους για τα δικαιώματα του διαδίκου²³².

Η άποψη ότι δεν πρέπει να προβλέπεται απώτερη προθεσμία αναψηλάφησης υποστηρίχθηκε και για την αναψηλάφηση που θεμελιώνεται στον λόγο υπ' αρ. 9, δηλαδή όταν ο διάδικος κλητεύθηκε ως άγνωστης διαμονής από τον αντίδικό του, παρ' όλο που η διαμονή του του ήταν γνωστή. Σκοπός του λόγου αυτού είναι επίσης να διασφαλίσει το δικαίωμα ακροάσεως εκείνου του διαδίκου που, αν και γνωστής διαμονής, κλητεύθηκε ως αγνώστου εξαιτίας της δολιότητας και της καταχρηστικής συμπεριφοράς του αντιδίκου του, επομένως δεν μπορεί να τεθεί όριο στην δυνατότητα του διαδίκου να επιδιώξει την δικαστική προστασία που στερήθηκε²³³.

Πάντως, κατά την απολύτως κρατούσα θέση στην νομολογία, εξακολουθεί να εφαρμόζεται άτεγκτα η τριετής αποκλειστική προθεσμία όταν η αναψηλάφηση θεμελιώνεται στους λόγους υπ' αρ.2, 4 και 9 του α.544 ΚΠολΔ. Φαίνεται ότι παρά την σπουδαιότητα του δικαιώματος ακροάσεως, βαρύνει και εν προκειμένω η ασφάλεια δικαίου με την καθιέρωση σαφούς αποκλειστικής προθεσμίας της αναψηλάφησης.

Ε. Η καταχρηστική προθεσμία του λόγου υπ' αρ.7 και η εξέταση dna

Όπως ήδη αναφέρθηκε, γίνεται πάγια δεκτό από την νομολογία ότι η καταχρηστική προθεσμία ισχύει και στην περίπτωση που η προσβαλλόμενη απόφαση έχει επιδοθεί, ακόμη κι αν δεν έχει επισυμβεί το γεγονός, με εξαίρεση τους λόγους υπ' αρ.6 και 10 όπου κατισχύει η ειδική ετήσια προθεσμία. Έτσι, για τον λόγο υπ' αρ.7, ήτοι την ανεύρεση νέου κρίσιμου εγγράφου, εφαρμόζεται άτεγκτα η τριετής καταχρηστική προθεσμία με την νομολογία να υιοθετεί την διατύπωση ότι: «*Η ρύθμιση αυτή [ενν. α.545 παρ.5 εδ.α'] ενόψει του ότι είναι γενική, χωρίς καμιά διάκριση, εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση αναψηλάφησης, συνεπώς και*

²³⁰Α. 20 παρ.1 Σ.

²³¹Α. 6 παρ.1 ΕΣΔΑ.

²³²Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.84.

²³³Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, σελ.94.

στην περίπτωση του άρθ. 544 αρ. 7 ΚΠολΔ, δηλαδή της ανεύρεσης νέων κρίσιμων εγγράφων, αν και στην περίπτωση αυτή η συνηθισμένη βραχυχρόνια προθεσμία αναψηλάφησης κατ' άρθ. 545 § 1 του ίδιου κώδικα είναι εξήντα ημερών, που αρχίζει, σύμφωνα με την § 3 εδ. ε' του ίδιου άρθρου, από την ημέρα γνώσεως των εγγράφων. Τούτο γιατί η ρύθμιση αυτή αποβλέπει στην ασφάλεια των συναλλαγών με το χρονικό περιορισμό της δυνατότητας άσκησης της αναψηλάφησης, ώστε να μη μπορεί να ασκηθεί για αόριστο χρόνο»²³⁴.

Σημαντική για την εφαρμογή του λόγου υπ' αρ. 7 και της διεύρυνσης της εφαρμογής του, τόσο κατά τις ουσιαστικές όσο ίσως και τις τυπικές προϋποθέσεις του, αποτελεί η θεμελίωση του ως άνω λόγου βάσει μεταγενέστερης εξέτασης dna. Κατά το γράμμα του α.544 αρ.7 ΚΠολΔ, όπως αναφέρθηκε, τα έγγραφα πρέπει να είναι νέα υπό την έννοια ότι πρέπει να προϋπήρχαν της έκδοσης της αποφάσεως. Έτσι, θα έπρεπε να αποκλείεται και η έκθεση εξέτασης dna για το ζήτημα της πατρότητας τέκνου, η οποία ανακύπτει σε δίκη αναγνώρισης της πατρότητας τέκνου, και συντάχθηκε μετά την τελεσιδικία της αποφάσεως²³⁵. Παρ' όλα αυτά ο ΑΠ με την υπ' αρ. 905/2005²³⁶ απόφαση εφάρμοσε αναλόγως τον λόγο υπ' αρ.7 του α.544 ΚΠολΔ, τέως α. 785 αρ. 6 ΠολΔικ/1835, λαμβάνοντας υπόψη τον λίαν υψηλό βαθμό της αποδεικτικής δυνάμεως της εκθέσεως dna²³⁷ και θεωρώντας πως η επίτευξη ουσιαστικής δικαιοσύνης αποτελεί τον ύψιστο σκοπό της δίκης, χάριν του οποίου υποχωρεί το αίτημα ασφάλειας και βεβαιότητας του δικαίου που εγγυάται ο θεσμός του δεδικασμένου²³⁸.

Αξιοσημείωτη είναι επίσης και η προηγούμενη υπ' αρ.1699/2002 απόφαση του Ακυρωτικού επί της ίδιας υπόθεσης, όπου κλήθηκε να αποφανθεί επί του παραδεκτού της αιτήσεως αναψηλάφησης, η οποία ασκήθηκε στις 5 Απριλίου 2000, δηλαδή 34 χρόνια μετά, από την έκδοση της υπ' αρ. 71/1966 προσβαλλόμενης αποφάσεως, η οποία είχε επιδοθεί στις 28-11-1966 στον αιτούντα. Όπως ο αιτών υποστήριξε, η εξέταση dna δεν ήταν εφικτή μέχρι το πέρας της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, μετά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, αφενός λόγω της μικρής ηλικίας του τέκνου και αφετέρου, διότι δεν υπήρχε ακόμη δυνατότητα χρήσης αυτής της αποδεικτικής μεθόδου ως προς την ανακάλυψη της πατρότητας.

²³⁴ΑΠ 101/2005, ΝοΒ 2005, σελ.1428, 858/1998 ΕλλΔνη 1/1997, σελ.78, ΕφΑθ 6042/1995 ΕλλΔνη 5/1996, σελ.1106.

²³⁵Ν. Νίκας, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016, σελ.875.

²³⁶ΑΠ 905/2005, ΕλλΔνη 1/2008, σελ.400 επ.. Αντίθετη 83/2004 ΕφΘρ ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²³⁷Ν. Νίκας, ό.π., σελ.875.

²³⁸Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, ό.π., 2020, σελ.218.

Ωστόσο, από την 24-2-2000 έκθεση εξέτασης dna προέκυψε με πιθανότητα 100% ότι δεν ήταν ο πατέρας του τέκνου.

Εν προκειμένω, το δικαστήριο διαπίστωσε ότι δεν είχε συμπληρωθεί η ισχύουσα πριν από την εισαγωγή του ΚΠολΔ (16-9-1968) συνήθης προς παραγραφή των αγωγών προθεσμία και συνεπώς ήταν επιτρεπτή κατά το άρθρο 794 της προϊσχύσασας Πολιτικής Δικονομίας η τότε ονομαζόμενη επανάληψη της διαδικασίας, νυν αναψηλάφηση. Έκρινε περαιτέρω ότι εφαρμοστέα ήταν η προβλεπόμενη στην παρ.1 του α.24 ΕισΝΚΠολΔ γενική αρχή του διαχρονικού δικαίου, ότι το παραδεκτό των ενδίκων μέσων, το επιτρεπτό των προβαλλόμενων λόγων και ο χρόνος της άσκησης κρίνεται κατά το δίκαιο που ισχύει κατά το χρόνο δημοσίευσεως της αποφάσεως. Επομένως, εφαρμοστέα ήταν η προθεσμία του άρθρου 785 αριθ. 6 Πολ.Δικ./1835, όπως ίσχυε και μετά την εισαγωγή του ΚΠολΔ 1968, η οποία ήταν τρεις μήνες από τότε που ανακαλύφθηκε το νέο κρίσιμο έγγραφο. Τελικώς, λαμβάνοντας υπόψη ότι μέχρι τις 16-9-1968 δεν είχε συμπληρωθεί η προβλεπόμενη από το α.794 της προϊσχύσασας πολιτικής δικονομίας συνήθης προς παραγραφή των αγωγών προθεσμία και ότι δεν είχε παρέλθει τρίμηνο από την εύρεση του «νέου» εγγράφου, έκρινε ότι το δικαίωμα για αίτηση αναψηλαφήσεως δεν είχε υποπέσει σε παραγραφή.

Παρ' όλα αυτά έχοντας υπόψη την ανωτέρω υπ' αρ.905/2005 απόφαση του Αρείου Πάγου η οποία διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής του α.544 παρ.1 αρ.7 και την απόφαση υπ' αρ.13/2011 της ΟΛΑΠ όπου διαπιστώθηκε το παράδοξο της απώλειας του ενδίκου μέσου πριν καν γεννηθεί το γεγονός που το θεμελιώνει στην περίπτωση του λόγου υπ' αρ.6, θα μπορούσαμε να διαβλέψουμε την ύπαρξη αποφάσεων που να δέχονται το παραδεκτό της αιτήσεως αναψηλαφήσεως και στην περίπτωση που υπό την εφαρμογή του ισχύοντα ΚΠολΔ το έγγραφο εμφανιστεί μετά την πάροδο της τριετίας από την δημοσίευση της αποφάσεως. Ιδίως δε σε περιπτώσεις που το σφάλμα της προσβαλλομένης και η κρισιμότητα του εγγράφου είναι αδιαμφισβήτητα, διακυβεύονται δε θεμελιώδεις προσωπικές σχέσεις, όπως στην περίπτωση της εκθέσεως εξέτασης dna και της υπάρχουσας ή μη γονικής σχέσης. Θα συντρέχει δηλαδή η αιτιολογία της υπ' αρ. 905/2005 ΑΠ ότι: *«το δίκαιο δεν μπορεί να αγνοήσει τη συμβολή των νέων μεθόδων, προς εξεύρεση της αλήθειας. Στην περίπτωση αυτή δεν θα υπερισχύσει η αμαχήτως τεκμαιρόμενη αλήθεια από το δεδικασμένο, αλλά θα επιτραπεί η διάσπαση αυτού προς αποκατάσταση της βάσης της προσβαλλόμενης τελεσίδικης απόφασης διότι για ένα τόσο σοβαρό θέμα, αναγόμενο στην προσωπική κατάσταση του ατόμου, προσβάλλεται εντόνως το περί δικαίου αίσθημα, ώστε να μην είναι ανεκτή η εν προκειμένω ακαμψία του*

δεδικασμένου, χάριν της επίτευξης ουσιαστικής δικαιοσύνης που αποτελεί ιεραρχικώς ανώτερο σκοπό». Στον αντίποδα η επίκληση της ασφάλειας δικαίου θα έχει μάλλον περιορισμένη πειθώ, όταν ήδη προηγουμένως έχουν ανατραπεί συγγενικές σχέσεις μετά την πάροδο τριαντακονταετίας²³⁹, έστω και με εφαρμογή του προϊσχύσαντος δικαίου.

Τέλος, προς επίρρωση των ανωτέρω αναφέρεται η υπ' αρ. 910/2016 ΕφΘεσ²⁴⁰. Η εν λόγω απόφαση, αποφαινόμενη επί περιουσιακής διαφοράς, έκρινε παραδεκτή την αίτηση αναψηλαφήσεως βάσει του λόγου υπ' αρ.7 που στρεφόταν κατά της υπ' αρ. 152/1989 οριστικής απόφασης, μετά των συμπροσβαλλομένων υπ' αρ. 304/1939, 1107/1982 και 2089/1985 προδικαστικών αποφάσεων. Συγκεκριμένα θεώρησε ότι η από 30-03-2015 αίτηση αναψηλαφήσεως ήταν εμπρόθεσμη, διότι είχε ασκηθεί εντός της προθεσμίας των εξήντα ημερών από τότε που ο αιτών έμαθε ότι υπάρχουν κρίσιμα νέα έγγραφα, χωρίς αντιθέτως να εφαρμόσει την τριετή προθεσμία από τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης απόφασης του άρθρου 545 παρ. 5 ΚΠολΔ. Μάλιστα στην σκέψη αυτή οδηγήθηκε υιοθετώντας πλήρως την επιχειρηματολογία της ΟΛΑΠ 13/20011 και ιδίως το επιχείρημα ότι διαφορετικά ο νομοθέτης θα εμφανιζόταν ανακόλουθος, αφού από το ένα μέρος θα καθιέρωνε δικαιώματα αναψηλαφήσεως, με την προϋπόθεση επέλευσης συγκεκριμένων περιστατικών, και από το άλλο θα προέβλεπε την κατάργηση των δικαιωμάτων αυτών πριν καν αποκτηθούν.

Εν κατακλείδι παρατηρείται ότι η τριετής καταχρηστική προθεσμία της αναψηλάφησης θεωρείται κατ' αρχήν δικαιολογημένη, διότι εξυπηρετεί την ασφάλεια δικαίου και συνακόλουθα την κοινωνική ειρήνη. Φαίνεται, όμως, εν τοις πράγμασι, ότι όταν δεν έχει γεννηθεί ακόμη το δικαίωμα, διότι δεν έχει επισυμβεί το οικείο γεγονός, μπορεί να οδηγήσει σε ουσιαστική αποστέρηση του δικαιώματος αναψηλαφήσεως και σε άδικα τελικά αποτελέσματα. Εξάλλου, όσο ο πρώτος βαθμός στενεύει και οι εξουσίες των διαδίκων μειώνονται, δεν μπορεί παρά η σημασία της αναψηλάφησης να βαίνει αυξανόμενη, ώστε να είναι δέον να δίνεται μεγαλύτερο εύρος εφαρμογής της²⁴¹.

²³⁹Βλ. 905/2005 ΑΠ.

²⁴⁰ΕφΘεσ 910/2016, Αρμ.6/2017, σελ.1008

²⁴¹Γ. Ορφανίδης, σχόλιο σε ΑΠ 2283/2009 ΕπΠολΔ 4/2010, σελ.529 επ., www.sakkoulas-online.gr.

VII. Η προθεσμία της αναψηλάφησης στις διαφορές από την οικογένεια, τον γάμο και την ελεύθερη συμβίωση

Στην ειδική διαδικασία των διαφορών από την οικογένεια, τον γάμο και την ελεύθερη συμβίωση η έναρξη και η προθεσμία άσκησης αναψηλαφήσεως γνώρισε πλήθος τροποποιήσεων. Αρχικά, η προθεσμία της αναψηλαφήσεως πριν την τροποποίηση του βιβλίου των ειδικών διαδικασιών με τον ν.4335/2015 προβλεπόταν υπό το α.605 ΚΠολΔ. Εκεί οριζόταν ότι για τις διαφορές του α.592 παρ.1 ΚΠολΔ η προθεσμία της αναψηλάφησης στις περιπτώσεις δ, ε και στ' του α.545 παρ.3 ΚΠολΔ είναι έξι μήνες και αρχίζει πάντα από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης²⁴². Το δε α.592 παρ.1 ΚΠολΔ όριζε ότι²⁴³: «1. Με την ειδική διαδικασία των άρθρων 598 έως 612 δικάζονται οι διαφορές που αφορούν α) το διαζύγιο, β) την ακύρωση γάμου, γ) την αναγνώριση της ύπαρξης ή της ανυπαρξίας γάμου, δ) τις σχέσεις των συζύγων κατά τη διάρκεια του γάμου, οι οποίες πηγάζουν από αυτόν, εκτός από τις αναφερόμενες στο άρθρο 681 Β²⁴⁴». Κατά τον τρόπο αυτόν ο νομοθέτης θέλησε στις διαφορές σχετικά με το διαζύγιο, την ακύρωση του γάμου, την αναγνώριση της ύπαρξης ή ανυπαρξίας του γάμου και ορισμένες από τις σχέσεις των συζύγων να προσδώσει ένα σταθερό σημείο εκκίνησης για εκείνους τους λόγους των οποίων η γνήσια προθεσμία εξαρτάται από την επέλευση ενός γεγονότος, δηλαδή από το αμετάκλητο της απόφασης με την οποία αναγνωρίζεται η ψευδομαρτυρία, η ψευδορκία ή η πλαστότητα (α.544 υπ' αρ.6), από την γνώση για τα νέα έγγραφα (α.544 υπ' αρ.7) και από την ανατροπή της επιστηρίζουσας απόφασης (α.544 αρ.8). Αντιθέτως, για τις λοιπές διαφορές από τον γάμο και για τις διαφορές μεταξύ των γονέων εφαρμόζονταν οι προθεσμίες της αναψηλάφησης, σύμφωνα με τα γενικώς οριζόμενα στο α.545 ΚΠολΔ.

²⁴²ΑΠ 1502/2009, ΕφΙωαν 441/2005, Τετράβιβλος Νομοπαίδεια.

²⁴³Όπως ίσχυε έως και 22-7-2015, προ της τροποποίησης του με το α.1 α. τέταρτο ν.4335/2015 ΦΕΚ Α' 87/23-7-2015.

²⁴⁴Α.681 Β ΚΠολΔ: «1. Με την ειδική διαδικασία των άρθρων 666 παρ. 1, 667, 670, 671 παρ. 1 έως 3 και 672 έως 676 δικάζονται οι διαφορές που αφορούν:

α) τον καθορισμό, τη μείωση ή την αύξηση της συνεισφοράς του καθενός από τους συζύγους για τις ανάγκες της οικογένειας, της διατροφής που οφείλεται λόγω γάμου, διαζυγίου ή συγγένειας, των δαπανών τοκετού και της διατροφής της άγαμης μητέρας, καθώς και της διατροφής της μητέρας από την κληρονομική μερίδα που έχει επαχθεί στο τέκνο που αυτή κυφορεί,

β) την άσκηση ή αφαίρεση της γονικής μέριμνας αναφορικά με το τέκνο κατά τη διάρκεια του γάμου και σε περίπτωση διαζυγίου ή ακύρωση του γάμου ή όταν πρόκειται για τέκνο χωρίς γάμο των γονέων του, τη διαφωνία των γονέων κατά την κοινή άσκηση από αυτούς της γονικής μέριμνας, καθώς και την επικοινωνία των γονέων και των υπολοίπων ανιόντων με το τέκνο. (Η περίπτωση β' της παρ. 1 του 681Β τίθεται όπως αντικαταστάθηκε από τη παρ. 9 του άρθρ. 15 του Ν. 4055 /6-3-12-ΦΕΚ 51Α/12-3-2012.)

γ) τη ρύθμιση της χρήσης της οικογενειακής στέγης και της κατανομής των κινητών μεταξύ συζύγων».

Μάλιστα, κατά την πρώτη παράγραφο του α.614 ΚΠολΔ, το α.605 ΚΠολΔ εφαρμόζοταν και για τις διαφορές μεταξύ γονέων και τέκνων, δηλαδή την προσβολή της πατρότητας ή της μητρότητας, την αναγνώριση σχέσεως γονέα και τέκνου ή γονικής μέριμνας, την αναγνώριση της πατρότητας τέκνου που γεννήθηκε χωρίς γάμο των γονέων του, την αναγνώριση περί της ύπαρξης ή του κύρους εκούσιας αναγνώρισης τέκνου ή εξομοίωσής του με τέκνο γεννημένο σε γάμο λόγω επιγενόμενου γάμου, την προσβολή της εκούσιας αναγνώρισης και την αναγνώριση της υιοθεσίας ή της επιτροπείας²⁴⁵.

Ακολούθως, η πρώτη παράγραφος του α.614 ΚΠολΔ τροποποιήθηκε με τον ν.3089/2002 και καταργήθηκε η παραπομπή της διάταξης στο α.605 ΚΠολΔ, με αποτέλεσμα για τις διαφορές αυτές να εφαρμόζονται ο α.545 ΚΠολΔ και για τους λόγους υπ' αρ. 6, 7 και 8 του α.544 ΚΠολΔ²⁴⁶.

Έπειτα, με την σημαντική τροποποίηση του ΚΠολΔ με τον ν.4335/2015, εισήχθη το α.598 ΚΠολΔ, το οποίο ουσιαστικά επανέφερε το προ της τροποποίησης του ν.3089/2002 καθεστώς. Πλέον στο άρθρο 598 ΚΠολΔ ορίζεται ότι η προθεσμία της αναψηλάφησης στις περιπτώσεις δ', ε' και στ' του α.545 παρ.3 ΚΠολΔ είναι εξάμηνη, αρχόμενη από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης²⁴⁷, όχι όμως μόνο για τις γαμικές διαφορές όπως προβλεπόταν με το προαναφερόμενο άρθρο, αλλά και για όλες τις διαφορές γονέων και τέκνων όπως απαριθμούνται στο α.592 παρ.2 και για την περ.β' της παρ.3 του α.592 ΚΠολΔ, δηλαδή την άσκηση της γονικής μέριμνας του τέκνου, την διαφωνία των γονέων σε περίπτωση κοινής άσκησής της και την επικοινωνία των γονέων και των λοιπών ανιόντων με αυτό²⁴⁸. Αντιθέτως για τις απομείνασες διαφορές, ήτοι τις περιπτώσεις υπό α' (καθορισμό συνεισφοράς, απόδοση δαπανών και διατροφής στην άγαμη μητέρα), υπό γ' (ρύθμιση οικογενειακής στέγης και κινητών) και υπό δ' (λοιπές περιουσιακού δικαίου διαφορές από την σχέση συζύγων ή γονέων και τέκνων) της τρίτης παραγράφου του α.592 εφαρμόζονται τα γενικώς ισχύοντα κατά το α.545 ΚΠολΔ²⁴⁹. Έτσι, στις διαφορές αυτές η έναρξη της γνήσιας προθεσμίας για τους λόγους υπ' αρ.6,7 και 8 του α.544 ΚΠολΔ προϋποθέτει τόσο την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης όσο και την συνδρομή των οικείων γεγονότων.

²⁴⁵ΕφΠειρ 1031/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁴⁶Γ. Λέκκας, Η αναψηλάφηση κατόπιν γενετικού ελέγχου της βιολογικής συγγένειας στις διαφορές από τις σχέσεις γονέων και τέκνων και η επίδραση αυτής στις αποσβεστικές προθεσμίες της ΑΚ 1483 § 1, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμητικός Τόμος Νικολάου Κ. Κλαμαρή, τόμ. 1, 2016, σελ.440.

²⁴⁷ΕφΔωδ 256/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁴⁸Κ. Μακρίδου, Ειδικές διαδικασίες, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2017, σελ.213.

²⁴⁹Κ. Μακρίδου, όπ.π., σελ.213.

Φαίνεται ότι κατόπιν στάθμισης του νομοθέτη προκρίθηκε, χάριν ασφάλειας δικαίου και ανάγκης ταχείας περάτωσης της εκκρεμότητας των διαφορών, η προθεσμία της αναψηλάφησης για τους υπ' αρ. 6 έως 8 α.544 ΚΠολΔ λόγους να έχει ως αφετηρία το σταθερό χρονικό σημείο επίδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης μόνο στις γαμικές διαφορές και από τις διαφορές γονέων και τέκνων μόνο για όσες δεν σχετίζονται με αποτιμητές σε χρήμα διαφορές. Μάλιστα, η προθεσμία δεν διαφοροποιείται με κριτήριο αν ο αιτών μένει στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή, διότι πρώτιστο μέλημα του νομοθέτη είναι η προσωπική κατάσταση των φυσικών προσώπων να είναι ασφαλής και βέβαιη²⁵⁰.

Επί της προθεσμίας αυτής έχει εκφραστεί έντονη κριτική, ειδικά κατά το σκέλος που περιλαμβάνει τις σχέσεις γονέων και τέκνων και την ίδρυση σχέσεων συγγένειας, όπου μπορεί να ανακύψει η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων γενετικών εξετάσεων ως νέο έγγραφο βάσει του λόγου του α.554 υπ' αρ.7, διότι σ' αυτές η ασφάλεια δικαίου πρέπει να υποχωρεί χάριν της προστασίας της προσωπικότητας του διαδίκου²⁵¹. Πρώτο επιχείρημα της θέσης αυτής αποτελεί ότι ο γενετικός έλεγχος ως μέσο για την ανεύρεση της αληθινής βιολογικής συγγένειας έχει αυξημένη σημασία για τον Έλληνα νομοθέτη με δεδομένο το τεκμήριο του α.607 ΚΠολΔ²⁵², σύμφωνα με το οποίο η άρνηση του διαδίκου να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις ισοδυναμεί με απόδειξη των ισχυρισμών του αντιδίκου του. Επομένως, ο αποκλεισμός προβολής των αποτελεσμάτων αυτών, επειδή παρήλθε η εξάμηνη προθεσμία από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, χωρίς ακόμη να έχουν καταστεί γνωστά, συνιστά αξιολογική αντινομία. Επιπλέον επιχείρημα της θέσης αυτής αποτελεί ο συνταγματικώς προστατευόμενος στο α.21 παρ.1 Σ θεσμός της οικογένειας σε συνδυασμό με το α.20 παρ.1 Σ, ώστε να είναι αναγκαίο να εναρμονίζεται κατά το δυνατόν η δικαστική κρίση με την αληθινή οικογένεια²⁵³. Στην ίδια δε επιταγή οδηγούν τα αντίστοιχα α.8 και 6 ΕΣΔΑ, έχοντας μάλιστα αυξημένη τυπική ισχύ²⁵⁴. Έτσι, κατά την ως άνω θέση, απαιτείται τροποποίηση του α.598 ΚΠολΔ, ώστε να μην εκκινεί η εξάμηνη προθεσμία αν δεν έχει καταστεί γνωστό το νέο κρίσιμο έγγραφο και ειδικά τα αποτελέσματα της εξέτασως DNA για την περίπτωση της θεμελίωσης

²⁵⁰Στ. Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.135, Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.881.

²⁵¹Γ. Λέκκας, όπ.π., σελ.443.

²⁵²Γ. Λέκκας, όπ.π., σελ.444.

²⁵³Γ. Λέκκας, όπ.π., σελ.444.

²⁵⁴Γ. Λέκκας, όπ.π., σελ.444.

σχέσεως γονέα τέκνου, έως τότε δε το άρθρο να μην εφαρμόζεται ως αντιτιθέμενο στο Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ²⁵⁵.

Πάντως, η καταχρηστική προθεσμία είναι, ακόμη και για τις γαμικές διαφορές και για τις διαφορές από τις σχέσεις γονέων και τέκνων, τριετής και εκκινεί από την επομένη της δημοσίευσης της προσβαλλόμενης αποφάσεως^{256,257}.

VIII. Η αναψηλάφηση κατά των αποφάσεων υιοθεσίας

Απόκλιση από τα γενικώς ισχύοντα για τις προθεσμίες της αναψηλάφησης εισάγει η τρίτη παράγραφος του α.800 ΚΠολΔ για τις αποφάσεις περί υιοθεσίας. Στην ως άνω διάταξη ορίζεται ότι: *«Οι προθεσμίες της έφεσης, της αναίρεσης και της αναψηλάφησης εναντίον απόφασης που απαγγέλλει την υιοθεσία είναι, αν δεν επιδοθεί η απόφαση, ένα (1) έτος και αρχίζουν σε κάθε περίπτωση από τη δημοσίευση της απόφασης»*. Όπως προκύπτει και από την γραμματική ερμηνεία της διάταξης, η απόκλιση εισάγεται μόνο για την καταχρηστική προθεσμία και μόνο για τις αποφάσεις που κάνουν δεκτή την αίτηση υιοθεσίας, όχι για τις απορριπτικές για τις οποίες εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις του ΚΠολΔ²⁵⁸. Η ρύθμιση αυτή εισήχθη με το α.43 του ν.2447/1976 καθιερώνοντας σύντομη προθεσμία άσκησης ενδίκων μέσων κατά των αποφάσεων αυτών προς προστασία του θεσμού της υιοθεσίας²⁵⁹. Λαμβάνοντας υπόψη ότι κατά το α.1560 ΑΚ τα αποτελέσματα της υιοθεσίας επέρχονται με την τελεσιδικία της απόφασης, προκύπτει ότι ο νομοθέτης θέλησε να μην χρονοτριβεί η ένταξη του παιδιού στην θετή οικογένεια²⁶⁰. Το συμφέρον της θετής οικογένειας και πρωτίστως του θετού παιδιού επιβάλλει την κατά το δυνατόν συντομότερη και ομαλή ένταξη του στην νέα οικογένεια και την βέβαιη αποκοπή του από την βιολογική, επομένως και την ταχύτερη έκδοση αμετάκλητης απόφασης που κάνει δεκτή την αίτηση υιοθεσίας. Γι' αυτό και η ρύθμιση δεν επεκτείνεται σε όλες τις αποφάσεις περί υιοθεσίας, παρά μόνο σε εκείνες που την αποδέχονται²⁶¹.

Συνεπώς, η καταχρηστική προθεσμία προσβολής των αποφάσεων που κάνουν δεκτή την αίτηση υιοθεσίας με αναψηλάφηση θα συμπληρώνεται με το πέρας δύο ετών από την

²⁵⁵Γ. Λέκκας, *όπ.π.*, σελ.444.

²⁵⁶Στ. Στ. Πανταζόπουλος, *Ένδικα μέσα και ανακοπές*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020, σελ.135.

²⁵⁷ΑΠ 1502/2009, Τετράβιβλος Νομοπαίδεια.

²⁵⁸Κ. Φουντεδάκη, *Υιοθεσία*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2010, σελ.355.

²⁵⁹Κ. Φουντεδάκη, *όπ.π.*,σελ.355.

²⁶⁰Ε. Κουνουγέρη – Μανωλεδάκη, *Οικογενειακό Δίκαιο*, τομ.2, 8^η έκδ., Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2021, σελ.453.

²⁶¹Κ. Φουντεδάκη, *όπ.π.*,σελ.356.

δημοσίευση της πρωτόδικης απόφασης, με την παρέλευση της προθεσμίας εφέσεως ή άλλως ενός έτους από την τελεσιδικία της προσβαλλόμενης²⁶², ανεξαρτήτως του λόγου αναψηλάφησης²⁶³. Αντιθέτως, αν η απόφαση απορρίπτει την υιοθεσία και δεν έχει επιδοθεί, εφαρμόζεται η τριετής καταχρηστική προθεσμία του α.545 παρ.5 ΚΠολΔ και καθίσταται αμετάκλητη με την παρέλευση πέντε ετών από την δημοσίευσή της. Τέλος, στην περίπτωση που η απόφαση περί υιοθεσίας έχει επιδοθεί και ανεξαρτήτως του διατακτικού της, εφαρμοστέες είναι οι προβλεπόμενες στο α.545 παρ.1 έως 3 ΚΠολΔ γνήσιες προθεσμίες της αναψηλάφησης²⁶⁴.

ΙΧ. Η προθεσμία ως προϋπόθεση του παραδεκτού και η αναφορά της στο δικόγραφο

Όπως σε όλα τα ένδικα μέσα, έτσι και στην αναψηλάφηση, η τήρηση της κατά νόμο προθεσμίας αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της, η οποία ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο. Συγκεκριμένα κατά την διατύπωση της νομολογίας: *«Από τις διατάξεις των άρθρων 538 επ. ΚΠολΔ συνάγεται ότι η δίκη ενώπιον του δικαστηρίου της αναψηλάφησης διέρχεται συνολικά τέσσερα στάδια. Στο πρώτο, το δικαστήριο εξετάζει το παραδεκτό της αναψηλάφησης, αν δηλαδή αυτή έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και κατά τις νόμιμες διατυπώσεις. Στο δεύτερο στάδιο εξετάζει το παραδεκτό και νόμιμο καθενός από τους λόγους της αναψηλάφησης, ενώ στο τρίτο εξετάζει την ουσιαστική βασιμότητά τους. Μετά ταύτα, αν κάποιος λόγος κριθεί ουσιαστικά βάσιμος, επακολουθεί η εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης και το τελευταίο στάδιο, κατά το οποίο το δικαστήριο εξετάζει την ουσία της υπόθεσης μέσα στα όρια που καθορίζονται από την αναψηλάφηση, τότε δε κρίνεται και το παραδεκτό των ισχυρισμών, της επαναφοράς τους, των αποδεικτικών μέσων κ.λπ. (ΑΠ 1109/2015, ΑΠ 1364/2005, ΕφΠειρ 339/2016, ΕφΑωδ 200/2014, ΕφΑυτΜακ 105/2007, ΝΟΜΟΣ)»*²⁶⁵.

Η αναφορά της προθεσμίας στο δικόγραφο της αιτήσεως αναψηλαφήσεως αποτελεί ένα από τα απαραίτητα στοιχεία αυτού, η παράλειψη των οποίων επιφέρει ακυρότητα. Κατά την νομολογία: *«Εξάλλου κατά τη διάταξη του άρθρου 547 § 1 ΚΠολΔ το έγγραφο της αναψηλάφησης πρέπει να περιέχει τα στοιχεία που απαιτούνται κατά τα άρθρα 118 έως 120, να αναφέρει την προσβαλλόμενη απόφαση, τους λόγους της αναψηλάφησης, τα γεγονότα από τα*

²⁶²Κ. Φουντεδάκη, όπ.π., σελ.359.

²⁶³Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.41.

²⁶⁴Κ. Φουντεδάκη, όπ.π., σελ.359.

²⁶⁵ΑΠ 1599/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΠειρ 672/2020, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 5448/2019, ΕφΑστΔ 2020, σελ.214, ΕφΘεσσ 910/2016, Αρμ.6/2017, σελ.1008.

οποία προκύπτει η τήρηση προθεσμίας, αίτηση για εξαφάνιση, ολική ή εν μέρει, της προσβαλλόμενης απόφασης, καθώς και αίτηση για την ουσία της υπόθεσης. Από τη διάταξη αυτή συνδυαζόμενη και με εκείνη του άρθρου 119 § 1 ΚΠολΔ στην οποία η πρώτη παραπέμπει συνάγεται ότι αν από το δικόγραφο της αίτησης αναηγήλαφησης λείπει ή δεν είναι ορισμένο ένα ή και περισσότερα από τα παραπάνω στοιχεία του τούτο είναι άκυρο. Η δε ακυρότητά αυτή ως αναγόμενη στην αφορώσα τη δημόσια τάξη έλλειψη της νόμιμης προδικασίας ερευνάται και αυτεπαγγέλτως.»²⁶⁶. Μάλιστα, δεν είναι επιτρεπτή η συμπλήρωση της εν λόγω ελλείψεως από τον αιτούντα με την προσθήκη-αντίκρουσή του²⁶⁷ ή με παραπομπή σε άλλα διαδικαστικά έγγραφα²⁶⁸.

Έτσι, στην περίπτωση που τρέχει η γνήσια προθεσμία αναηγήλαφησης πρέπει στο δικόγραφο να γίνεται μνεία εκείνου του γεγονότος που αποτελεί σημείο έναρξης της. Συγκεκριμένα σε περίπτωση έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων κατ' α.544 αρ.1 απαιτείται να αναφέρεται ο χρόνος επίδοσης της νεότερης από τις αντιφατικές αποφάσεις, από την επομένη της οποίας εκκινεί η προθεσμία σύμφωνα με το α.545 παρ.3 στοιχ.α' ΚΠολΔ²⁶⁹. Στην περίπτωση δε των λόγων του α.544 αρ.2-5 και 9 ΚΠολΔ, όπου η γνήσια προθεσμία αφετηριάζεται από την επομένη της επιδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, σύμφωνα με το α.545 παρ.3 στοιχ.β, γ, και ζ' ΚΠολΔ, απαιτείται η αναφορά του χρόνου επιδόσεως της αποφάσεως²⁷⁰.

Στους ουσιαστικούς λόγους αναηγήλαφησης ο αιτών την αναηγήλαφηση πρέπει στην αίτησή του να αναφέρει πέραν του χρόνου της επιδόσεως της αποφάσεως και τα γεγονότα εκείνα, των οποίων η επέλευση έθεσε σε κίνηση την προθεσμία άσκησης του ενδίκου μέσου²⁷¹. Επομένως, για τον λόγο υπ' αρ.6 είναι αναγκαία η αναφορά του πότε δημοσιεύθηκε και πότε κατέστη αμετάκλητη η απόφαση που αναγνωρίζει την ψευδομαρτυρία, την ψευδορκία ή την πλαστότητα^{272,273} και σε περίπτωση αδυναμίας άσκησης της ποινικής αγωγής ή της προόδου της ότι ασκήθηκε μέσα στην προβλεπόμενη εξάμηνη προθεσμία η αγωγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων και πότε η τελευταία κατέστη αμετάκλητη²⁷⁴. Το ίδιο ισχύει για τον

²⁶⁶ΑΠ 1142/2003, ΕλλΔνη 2/2005, σελ.402. Ομοίως ΑΠ 396/2009, ΕλλΔνη 3/2009, σελ.699, ΑΠ 97/1989, ΕλλΔνη 31/1990, σελ.1423, ΕφΔωδ 138/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁶⁷ΕφΔωδ 138/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁶⁸ΑΠ 22/2001, ΕλλΔνη 2001, σελ.901.

²⁶⁹ΕφΠατρ 259/2011, Τετράβιβλος Νομοπαίδεια.

²⁷⁰ΕφΔωδ 138/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁷¹Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.880.

²⁷²Στ. Σπ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.137.

²⁷³ΑΠ 1142/2003, ΕλλΔνη 2/2005, σελ.402.

²⁷⁴ΑΠ 396/2009, ΕλλΔνη 3/2009, σελ.699, ΑΠ 22/2001, ΕλλΔνη 2001, σελ. 901.

λόγου υπ' αρ.10 και την απόφαση που αναγνωρίζει την δωροληψία ή την παράβαση καθήκοντος του δικαστή. Αντιστοίχως, για τον λόγο του α.544 υπ' αρ.7 ΚΠολΔ πρέπει να αναφέρεται ο ακριβής χρόνος κατά τον οποίο ο αιτών έλαβε γνώση του εγγράφου²⁷⁵, ώστε να προκύπτει η τήρηση της προθεσμίας, χωρίς να αρκούν αναφορές όπως ότι έλαβε γνώση αυτού «προσφάτως»²⁷⁶. Τέλος, στην περίπτωση του λόγου του α.544 υπ' αρ.8 ΚΠολΔ πρέπει να αναφέρεται στο δικόγραφο η ημέρα κατά την οποία ο αιτών έλαβε γνώση της αποφάσεως, η οποία ανέτρεψε την επιστηρικτική απόφαση.

Κατά την επιταγή της διατάξεως του α.545 παρ.5 ΚΠολΔ η απόδειξη της επέλευσης των γεγονότων αυτών πρέπει να γίνεται είτε με έγγραφο είτε με δικαστική ομολογία, αποκλεισμένης της επαγωγής όρκου²⁷⁷. Στην έννοια των εγγράφων συγκαταλέγονται όσα έχουν την δεσμευτική αποδεικτική ισχύ των δημοσίων εγγράφων σύμφωνα με το 441 παρ.1 ΚΠολΔ, αλλά και τα ιδιωτικά, σύμφωνα με τους όρους του α.447 ΚΠολΔ²⁷⁸. Ως προς την δικαστική ομολογία, αυτή πρέπει να προέρχεται από τον αντίδικο αυτού που βαρύνεται με την απόδειξη του γεγονότος. Σημειώνεται ότι στην περίπτωση που ο παρέχων την ομολογία επιθυμεί να την ανακαλέσει, πρέπει να αποδείξει κατά το α.354 ΚΠολΔ ότι αυτή δεν ανταποκρίνεται στη αλήθεια. Η απόδειξη μπορεί να γίνει μόνο με τα μέσα με τα οποία επιτρέπεται να γίνει η απόδειξη του ισχυρισμού, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο α.545 παρ.5 ΚΠολΔ²⁷⁹.

Το προβλεπόμενο βάρος του αιτούντος να επικαλεστεί και να αποδείξει με τα ως άνω περιοριστικώς αναφερόμενα αποδεικτικά μέσα την τήρηση της προθεσμίας έχει επικριθεί από την θεωρία. Όπως επισημαίνεται από τον Μπέη, δεν προβλέπεται νομοθετικά τέτοια υποχρέωση για το παραδεκτό κανενός εκ των λοιπών ενδίκων μέσων ούτε προκύπτει κάποιος δικαιολογητικός λόγος διαφορετικής μεταχείρισης του ενδίκου μέσου της αναψηλάφησης²⁸⁰. Σε αντίθεση με μερίδα της θεωρίας²⁸¹, που υποστηρίζει ότι ο αιτών την έννομη προστασία πρέπει να επικαλεστεί και να αποδείξει την τήρηση των διαδικαστικών προϋποθέσεων άσκησης του ενδίκου μέσου, συμπεριλαμβανομένης της τήρησης της γνήσιας προθεσμίας,

²⁷⁵ΕφΠατρ 159/2011, Τετράβιβλος Νομοπαιδεία, ΕφΔωδ 138/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΔυτΜακ 84/2004, Τετράβιβλος Νομοπαιδεία.

²⁷⁶ΑΠ 1142/2003, ΕλλΔνη 2/2005, σελ.402.

²⁷⁷Κ. Μπέης, *όπ.π.*, σελ.2048.

²⁷⁸Κ. Μπέης, *όπ.π.*, σελ.2048.

²⁷⁹Κ. Μπέης, *Οι προϋποθέσεις παραδεκτού της αναψηλάφησης που ασκεί το Δημόσιο*, γνμδ, Δ 1979, σελ.554.

²⁸⁰Κ. Μπέης, *Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές* (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2057, Κ. Κατηφόρης, *σχόλιο σε ΑΠ 136/2016, ΕΠολΔ 1/2017, σελ.94-96, www.sakkoulas-online.gr.*

²⁸¹Β. Οικονομίδης, Σ. Ευκλείδης, Μ. Λιβαδάς σε Κ. Μπέη, *όπ.π.*, σελ.2048.

επισημαίνει ότι ο κανόνας για το εμπρόθεσμο κάθε ενδίκου μέσου είναι ότι αρκεί να προκύπτει η τήρηση της καταχρηστικής προθεσμίας του.

Έτσι, για το ένδικο μέσο της αναψηλάφησης αρκεί να συνάγεται από τα στοιχεία του δικογράφου ότι δεν παρήλθε η τριετής καταχρηστική προθεσμία από την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, σύμφωνα με την παρ.5 του α.545 ΚΠολΔ. Αντίθετα, η γνήσια προθεσμία κάθε ενδίκου μέσου αποτελεί τον εξαιρετικό κανόνα. Συνεπώς, ο αντίδικος του αιτούντος την αναψηλάφηση πρέπει να αποδείξει ότι επιδόθηκε η απόφαση και, όπου απαιτείται, ότι επιπλέον έλαβε χώρα το γεγονός από το οποίο η προθεσμία τίθεται σε κίνηση, δηλαδή το αμετάκλητο της αποφάσεως που διαπίστωσε την πλαστότητα, την ψευδορκία, ή την ψευδομαρτυρία (α.545 παρ.3 εδ. δ ΚΠολΔ), ή την παράβαση καθήκοντος του δικαστή (α.545 παρ.3 εδ. η' ΚΠολΔ) ή την γνώση των νέων εγγράφων (α.545 παρ.3 εδ. ε' ΚΠολΔ) ή την γνώση της αποφάσεως που ανέτρεψε την απόφαση στην οποία είχε επιστηριχθεί η προσβαλλόμενη απόφαση κατ' α. 545 παρ.3 εδ. στ' ΚΠολΔ²⁸². Κατόπιν των ανωτέρω, καταλήγει ότι ο περιορισμός των αποδεικτικών μέσων με τα οποία πρέπει να αποδεικνύεται η τήρηση της γνήσιας προθεσμίας απευθύνεται στον αντίδικο του αιτούντος την αναψηλάφηση, ο οποίος έχει και το βάρος απόδειξης αυτής²⁸³.

Τα ανωτέρω επιχειρήματα ενισχύονται από το γεγονός ότι ο Άρειος Πάγος έκανε δεκτό με την υπ' αρ.136/2016 απόφασή του ότι ο ασκών το ένδικο μέσο της αναψηλάφησης δεν απαιτείται να αποδείξει ότι δεν του επιδόθηκε η απόφαση, όταν αυτό ασκείται εντός της τριετούς καταχρηστικής προθεσμίας²⁸⁴. Ειδικότερα η αίτηση αναιρέσεως στρεφόταν κατά της υπ' αρ. 2618/2014 αποφάσεως Τριμελούς Εφετείου Θεσσαλονίκης, η οποία απέρριψε την αίτηση αναψηλάφησης ως απαράδεκτη λόγω αοριστίας, διότι δεν αναφερόταν στο δικόγραφο αν είχε λάβει χώρα επίδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, ούτε ο χρόνος δημοσιεύσεώς της. Το ακυρωτικό έκανε δεκτή την αίτηση αναιρέσεως, αποφαινόμενο ότι μη επικαλουμένης της επίδοσεως της προσβληθείσης αποφάσεως, η προθεσμία προς άσκηση αναψηλαφήσεως είναι τριετής. Διατύπωσε, επιπλέον, την σκέψη ότι ο χρόνος εκδόσεως της αναψηλαφητέας αποφάσεως από τον οποίο εκκινεί η τριετής καταχρηστική προθεσμία προκύπτει από το σώμα

²⁸²Κ. Μπέης, όπ.π., σελ.2049, Κ. Κατηφόρης, σχόλιο σε ΑΠ 136/2016, ΕΠολΔ 1/2017, σελ.94-96, www.sakkoulas-online.gr.

²⁸³Κ. Μπέης, όπ.π., σελ.2049.

²⁸⁴ΑΠ 136/2016, ΕΠολΔ 1/2017, σελ.94-96.

της ίδιας της αποφάσεως, χωρίς να χρειάζεται ειδική αναφορά από τον αιτούντα²⁸⁵. Η θέση αυτή, κατά την γνώμη μας, είναι και η ορθή.

X. Το ανασταλτικό αποτέλεσμα της αναψηλαφήσεως

Σε αντίθεση με την έφεση τον κανόνα αποτελεί ότι ούτε η προθεσμία ούτε η άσκηση αναψηλαφήσεως αναστέλλουν την εκτέλεση της αποφάσεως, όπως ορίζεται στο α.546 παρ.1 εδ.α΄ ΚΠολΔ. Εξαιρέση αποτελούν οι αποφάσεις που εκδίδονται κατά την διαδικασία των γαμικών διαφορών κατ' α.592 αρ.1 ΚΠολΔ και των διαφορών μεταξύ γονέων και τέκνων κατ' α.592 αρ.2 ΚΠολΔ, οι αποφάσεις που διατάσσουν την εξάλειψη υποθήκης, προσημείωσης ή κατάσχεσης και οι αποφάσεις που κηρύσσουν έγγραφο πλαστό, υπό την επιπλέον προϋπόθεση ότι η προθεσμία της αναψηλάφησης έχει εκκινήσει από την επίδοση της αποφάσεως, ήτοι αναστέλλεται η γνήσια προθεσμία²⁸⁶. Φαίνεται ότι ο νομοθέτης θέλησε να αποκλείσει την αναστολή της προθεσμίας στην περίπτωση που η προθεσμία για την άσκηση της αναψηλαφήσεως έχει εκκινήσει από την δημοσίευση της αποφάσεως, ώστε να μην επιβραδύνεται έτι περαιτέρω η εκκρεμότητα της διαφοράς. Η πρόσδοση ανασταλτικού αποτελέσματος στις γαμικές διαφορές και στις διαφορές μεταξύ γονέων και τέκνων υπαγορεύτηκε από την ανάγκη να διέπονται οι προσωπικές οικογενειακές σχέσεις από σταθερότητα και βεβαιότητα, ενώ στις λοιπές διαφορές από την ανάγκη σταθερότητας στην εμπράγματη κατάσταση των ακινήτων²⁸⁷.

Τα ως άνω αναφερόμενα γνωρίζουν εξαιρέσεις ως προς δύο κατευθύνσεις. Ειδικότερα, στο τελευταίο εδάφιο της πρώτης παραγράφου προβλέπεται η δυνατότητα στις διαφορές που αφορούν την εξάλειψη υποθήκης ή προσημείωσης υποθήκης ή κατασχεσεως, το δικαστήριο να άρει το ανασταλτικό αποτέλεσμα της αναψηλάφησης κατόπιν αιτήματος ενός εκ των διαδίκων. Το αίτημα αυτό υποβάλλεται με τις προτάσεις και υπό τον ορό της παροχής εγγυήσεως. Ακόμη, στην δεύτερη παράγραφο του α.546 ΚΠολΔ προβλέπεται η δυνατότητα δικαστικής αναστολής της εκτελέσεως της αποφάσεως στις λοιπές διαφορές. Προϋπόθεση χορήγησης της αναστολής αποτελεί η υποβολή σχετικού αιτήματος του διαδίκου με τις προτάσεις του εκκρεμούσης της αίτησης αναψηλαφήσεως, η ευδοκίμηση του οποίου εξαρτάται από την πιθανολόγηση της βασιμότητας της αιτήσεως αναψηλαφήσεως και του κινδύνου βλάβης του αιτούντος²⁸⁸. Το δικαστήριο μπορεί είτε να απορρίψει το αίτημα είτε να

²⁸⁵Κ. Κατηφόρης, σχόλιο σε ΑΠ 136/2016 ΕΠολΔ 1/2017, σελ.94-96, www.sakkoulas-online.gr.

²⁸⁶Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.882.

²⁸⁷Στ. Σπ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.158.

²⁸⁸Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.882.

χορηγήσει αναστολή υπό τον όρο παροχής εγγυήσεως ή άνευ αυτού, όπως και να προσδώσει ολικώς ή μερικώς ανασταλτικό αποτέλεσμα. Στην περίπτωση που η αναψηλάφηση θεμελιώνεται στην έκδοση αντιφατικών αποφάσεων κατ' α.544 αρ.1, αναστέλλεται η νεότερη απόφαση, η οποία είναι και η προσβαλλόμενη²⁸⁹. Η απόφαση του δικαστηρίου περί αναστολής μπορεί να ανακληθεί με αίτημα υποβαλλόμενο με τις προτάσεις έως την έκδοση οριστικής αποφάσεως επί της αναψηλάφησης²⁹⁰.

XI. Η απώλεια της προθεσμίας και η αίτηση επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση

Αν η γνήσια προθεσμία της αναψηλάφησης παρέλθει είτε εξαιτίας ανωτέρας βίας είτε εξαιτίας δόλιας ενέργειας του αντιδίκου, είναι δυνατή η επαναφορά της με την άσκηση αίτησης επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση κατά τα α.152 επ. ΚΠολΔ²⁹¹. Συγκεκριμένα, ο διάδικος ασκεί την διαδικαστική πράξη, εν προκειμένω το ένδικο μέσο, ζητώντας επαναφορά της προθεσμίας εντός 30 ημερών από την ημέρα άρσης του εμποδίου που συνιστούσε την ανωτέρα βία ή της γνώσης του δόλου. Η αίτηση ασκείται στο δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί η κύρια δίκη ή, αν δεν υπάρχει εκκρεμοδικία, στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο να αποφασίσει για το αν ασκήθηκε εμπρόθεσμα η πράξη για την ενέργεια της οποίας είχε ταχθεί η προθεσμία, με το εισαγωγικό δικόγραφο ή με τις προτάσεις, ή με χωριστό δικόγραφο που κατατίθεται σύμφωνα με τις διατάξεις για την άσκηση της αγωγής και κοινοποιείται στον αντίδικο²⁹². Κατά την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 155 ΚΠολΔ, η αίτηση πρέπει να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους δεν ήταν δυνατό να τηρηθεί η προθεσμία και τα αποδεικτικά μέσα προς εξακρίβωσή τους²⁹³.

Ειδικά για την αναψηλάφηση, παράδειγμα τέτοιας περίπτωσης αποτελεί, όταν στοιχειοθετείται ο λόγος υπ' αρ.1 του α.544 ΚΠολΔ, η άγνοια του νομιμοποιούμενου για την ύπαρξη της πρώτης από τις αντιφατικές αποφάσεις²⁹⁴. Στην περίπτωση δε του λόγου υπ' αρ.7, τυχόν επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση θα έχει ως αφετηρία την ημέρα γνώσεως των εγγράφων και όχι την τυχόν προηγηθείσα επίδοση της προσβαλλόμενης

²⁸⁹Στ. Σπ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.159.

²⁹⁰Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.882, Στ. Σπ. Πανταζόπουλος, όπ.π., σελ.159.

²⁹¹Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2044.

²⁹²ΕφΠειρ 320/2020, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹³ΑΠ 1075/2015, ΑΠ 705/2012, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹⁴Κ. Μπέης, όπ.π.,σελ.2045.

απόφασης²⁹⁵. Κρίθηκε, επίσης, από την νομολογία ότι η ασθένεια του αιτούντος την αναψηλάφηση δεν αποτελεί λόγο επαναφοράς που θεμελιώνει ανωτέρα βία, διότι δεν αποκλείει τη δυνατότητα ειδοποίησης του πληρεξουσίου του δικηγόρου²⁹⁶. Αντιθέτως, η με τον τρόπο αυτό διάσωση της καταχρηστικής προθεσμίας δεν είναι δυνατή, λόγω του ανελαστικού χαρακτήρα της²⁹⁷.

Η εκπρόθεσμη άσκηση της αναψηλάφησης είναι απαράδεκτη, αλλά και δικονομικά αβάσιμη, διότι με την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας απόλλυται το δικαίωμα για εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης²⁹⁸. Λαμβάνεται, μάλιστα, υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο σύμφωνα με το α.549 παρ.1 ΚΠολΔ, όπως συμβαίνει και στα λοιπά ένδικα μέσα²⁹⁹. Ο διάδικος με την παρέλευση της προθεσμίας, κατά την έννοια του άρθρου 151 ΚΠολΔ, εκπίπτει από το δικαίωμα να επιχειρήσει την πράξη, για την οποία είχε ορισθεί η νόμιμη ή δικαστική προθεσμία^{300,301}.

Ύστατη δυνατότητα του διαδίκου σε περίπτωση απώλειας της προθεσμίας προς άσκηση αναψηλάφησης αποτελεί η αίτηση αναγνώρισης της ανυπαρξίας της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης κατ' ανάλογη εφαρμογή του α. 313 παρ.1 στοιχ.δ' ΚΠολΔ προκειμένου να ανατραπεί το δυσμενές για αυτόν δεδικασμένο³⁰². Συγκεκριμένα, το α.313 παρ.1 ΚΠολΔ ορίζει ότι: *«Μπορεί να επιδιωχθεί με αγωγή ή ένσταση η αναγνώριση της ανυπαρξίας μιας δικαστικής αποφάσεως, μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) αν την εξέδωσαν πρόσωπα που δεν είχαν δικαστική ιδιότητα, β) αν το πολιτικό δικαστήριο αποφάσισε για αντικείμενο που δεν υπάγεται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, γ) αν δεν δημοσιεύθηκε, δ) αν εκδόθηκε σε δίκη που είχε διεξαχθεί κατά ανύπαρκτου φυσικού ή νομικού προσώπου και ε) αν εκδόθηκε κατά προσώπου που έχει το προνόμιο της ετεροδικίας»*. Κατά την δεύτερη παράγραφο του ως άνω άρθρου, η αγωγή αυτή αποκλείεται αν έχουν ασκηθεί ένδικα μέσα. Επίσης, παρά το αυστηρό γράμμα της διάταξης, γίνεται δεκτό ότι εφαρμόζεται αναλόγως στις περιπτώσεις που το επιβάλλει ο σκοπός της ρύθμισης³⁰³.

²⁹⁵Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες των ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2009, σελ. 34.

²⁹⁶ΕφΑθ 4211/2000, ΕλλΔνη 3/2001, σελ.751

²⁹⁷Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.881.

²⁹⁸Κ. Μπέης, όπ.π.,σελ.2052.

²⁹⁹Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ.13.

³⁰⁰ΕφΘεσ 910/2016, Αρμ. 9/2017, σελ.1008, ΑΠ 1176/2001, ΕλλΔνη 2002, σελ.388.

³⁰¹Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.343.

³⁰²Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.881.

³⁰³ΕφΔωδ 180/2020, ΕφΠεπ 97/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Σύμφωνα με την νομολογία «Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει, ότι χαρακτηρίζονται ως «ανύπαρκτες» δύο κατηγορίες αποφάσεων και ειδικότερα αφενός μεν οι ανυπόστατες, δηλαδή, εκείνες που δεν συγκεντρώνουν όλα τα εννοιολογικά στοιχεία, άλλως τα στοιχεία του πραγματικού, τα οποία κατά νόμο συνθέτουν τη δικαστική απόφαση (άρθρο 313 εδ. α` και γ`) και αφετέρου οι ανίσχυρες ή αυτοδικαίως άκυρες (άρθρο 313 εδ. β`, δ`, ε`), οι οποίες, αν και έχουν τη μορφή δικαστικής απόφασης, δεν έχουν κατά νόμο ισχύ, δηλαδή δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα, λόγω σοβαρότατου, δικονομικής πάντοτε φύσεως, ελαττώματος, που έχει εμφιλοχωρήσει σε αυτές.»³⁰⁴.

Ειδικά για την διάταξη του α.313 παρ. 1 περ. δ` του ΚΠολΔ κρίθηκε ότι εφαρμόζεται αναλόγως και όταν ο διάδικος είχε αποβιώσει πριν αρχίσει η εκκρεμοδικία ή όταν ο φερόμενος ως εναγόμενος δεν είχε αποκτήσει την ιδιότητα του διαδίκου, διότι δεν του είχε επιδοθεί νομίμως αντίγραφο της αγωγής³⁰⁵. Περαιτέρω, ως μη νόμιμη και συγκεκριμένα ως άκυρη, θεωρείται και η επίδοση σε κάποιον ως αγνώστου διαμονής παρ' όλο που η διαμονή του είναι γνωστή ή έστω δυνατή να ανευρεθεί κατόπιν καλόπιστης και επιμελούς προσπάθειας του διαδίκου ή του δικαστικού επιμελητή³⁰⁶. Μη νόμιμη είναι και η επίδοση στον δικηγόρο που παραστάθηκε ως πληρεξούσιος, χωρίς όμως να έχει πληρεξουσιότητα. Παρατηρείται ότι η παράσταση χωρίς νόμιμα διορισμένο πληρεξούσιο δικηγόρο και η κλήτευση διαδίκου ως γνωστής διαμονής υπάγονται κατ' αναλογία στην διάταξη του α.313 παρ.1 περ.δ', αλλά και στοιχειοθετούν τους λόγους αναψηλάφησης υπ' αρ.4 και 9 του α.544 ΚΠολΔ αντίστοιχα.

Κατόπιν των ανωτέρω, είναι υποστηρίξιμο ότι όταν παρέλθει η καταχρηστική προθεσμία άσκησης αναψηλάφησης απόφασης που δεν έχει προσβληθεί με ένδικα μέσα και στοιχειοθετείται ο λόγος 4 και 9 μπορεί το δυσμενές δεδικασμένο να ανατραπεί με την άσκηση της αγωγής του α.313 παρ.1 ΚΠολΔ. Πάντως, επί της εφαρμογής της διάταξης του α.313 παρ.1 ΚΠολΔ η υπ' αρ.345/1994 απόφαση ΕφΠατρών³⁰⁷ έκρινε ότι η άσκηση αγωγής για αναγνώριση της ανυπαρξίας αμετάκλητων αποφάσεων από τις οποίες απορρέει αντιφατικό δεδικασμένο, ήτοι η περίπτωση του λόγου αναψηλάφησης του α.544 αρ.1 ΚΠολΔ, δεν είναι νόμιμη, διότι δεν ανήκει σε καμία από τις περιπτώσεις εφαρμογής της διάταξης.

³⁰⁴ΑΠ 773/2013, ΕφΠειρ 97/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁰⁵ΑΠ 773/2013, ΑΠ 1282/2009, ΕφΠειρ 97/2016, ΠΠΡόδου 78/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁰⁶ΑΠ 773/2013, ΠΠΡόδου 78/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁰⁷ΕφΠατρ 345/1994, ΕλλΔνη 2/1995, σελ.412.

XII. Η επίδραση του θανάτου του νομιμοποιούμενου στην προθεσμία

Όταν ο αρχικός διάδικος αποβιώσει, η ρύθμιση της παρ.6 του α.545 ΚΠολΔ προβλέπει ότι: «Αν εκείνος που δικαιούται να ασκήσει την αναψηλάφηση πέθανε, η προθεσμία της αναψηλάφησης αρχίζει μόνο από την επίδοση της απόφασης στους καθολικούς διαδόχους ή στους κληροδόχους». Από την διάταξη αυτή προκύπτει ότι για να εκκινήσει η γνήσια προθεσμία της αναψηλάφησης σε περίπτωση θανάτου του διαδίκου και μη προηγούμενης επίδοσής της, πρέπει να γίνει επίδοση στους καθολικούς ή ειδικούς διαδόχους του³⁰⁸. Από την επομένη της επίδοσης αυτής εκκινεί η γνήσια προθεσμία της αναψηλάφησης. Μάλιστα, κατά τον Παπαθεοδώρου, η γνήσια προθεσμία θα εκκινεί από την επομένη της επίδοσης, μόνο εφόσον έχει παρέλθει και η κατ' α.1847 ΑΚ προθεσμία αποποίησης της κληρονομιάς³⁰⁹. Αντίθετα, αν είχε προηγηθεί επίδοση, όσο ο διάδικος ζούσε, δεν είναι αναγκαία νέα επίδοση της απόφασης, αφού δεν επηρεάζεται με κάποιον τρόπο η πορεία της προθεσμίας, και η προθεσμία συνεχίζει και συμπληρώνεται κανονικά³¹⁰.

Ωστόσο, από την διάταξη αυτή προκύπτει το ερώτημα αν οι κληρονόμοι του αιτούντος θα δεσμεύονται από την καταχρηστική προθεσμία ή αν για αυτούς θα εφαρμόζεται μόνο η γνήσια προθεσμία της πρώτης και δεύτερης παρ. του α.545 ΚΠολΔ, η οποία θα εκκινεί από την επίδοση της απόφασης στους ίδιους³¹¹. Από τα πρακτικά της συντακτικής επιτροπής του Κώδικα συνάγεται ότι βούληση του νομοθέτη ήταν με την διάταξη αυτή να ρυθμίσει την περίπτωση που η προθεσμία εκκινεί από την επίδοση της απόφασης, δηλαδή μόνο την γνήσια προθεσμία, ώστε ακόμη και όταν ο διάδικος απεβίωσε, αναψηλάφηση να μην μπορεί να ασκηθεί πέραν της τριετίας από την δημοσίευση της απόφασης³¹². Μάλιστα και συστηματικά στο σχέδιο του νόμου η ως άνω διάταξη προηγούταν της διάταξης της καταχρηστικής προθεσμίας, με αποτέλεσμα η τελευταία να περιλαμβάνει όλες τις περιπτώσεις, δηλαδή και την περίπτωση του θανάτου του νομιμοποιούμενου³¹³. Εξάλλου δογματικά, η καταχρηστική προθεσμία είναι ανελαστική και δεν διαμορφώνεται ούτε επηρεάζεται από την προσωπική κατάσταση των διαδίκων, άρα ούτε και από τον θάνατο ενός εξ αυτών. Ενόψει των ανωτέρω, εμφανίζεται κατ' αρχήν ότι και στην περίπτωση αυτή ισχύει η καταχρηστική προθεσμία από

³⁰⁸Α. Παπαθεοδώρου, όπ.π., σελ.61.

³⁰⁹Α. Παπαθεοδώρου, όπ.π., σελ.62.

³¹⁰Α. Παπαθεοδώρου, όπ.π., σελ.61-62.

³¹¹Κ. Μπέης, όπ.π., σελ.2051.

³¹²Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.216-217.

³¹³Κ. Μπέης, όπ.π., σελ.2051, Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.217.

την τελεσιδικία της απόφασης και η γνήσια προθεσμία από την επίδοση της απόφαση στους κληρονόμους. Αυτή είναι και η θέση που δέχεται ως ορθή η κρατούσα άποψη στην θεωρία³¹⁴.

Κατά τον Μπέη, ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το τελικό σχέδιο του Κώδικα και την σημερινή μορφή του, αντιστράφηκε η σειρά των διατάξεων με αποτέλεσμα η παρ.6 να αποτελεί την τελευταία διάταξη για τις προθεσμίες της αναψηλάφησης και να εμφανίζεται ότι καλύπτει και την περίπτωση της καταχρηστικής προθεσμίας, χωρίς όμως να υπάρχει σχετική αιτιολογία στην συντακτική έκθεση. Επίσης, υποστηρίζει ότι η μη διακοπή της καταχρηστικής προθεσμίας για τους κληρονόμους οδηγεί στο ανεπιεικές αποτέλεσμα να χάνουν το δικαίωμα προσβολής αυτής άνευ υπαιτιότητάς τους και συχνά χωρίς καν να έχουν γνώση περί της ύπαρξης αυτής, αλλά ταυτόχρονα να δεσμεύονται από τις έννομες συνέπειές της³¹⁵.

Το ανωτέρω γίνεται δεκτό και από την νομολογία, υπό την διατύπωση ότι: «Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων συνάγεται ότι στην περίπτωση μη επιδόσεως της προσβαλλόμενης με αναψηλάφηση απόφασης και αποβιώσεως του δικαιουμένου σε αναψηλάφηση πριν από τη συμπλήρωση της τριετούς προθεσμίας της αναψηλαφήσεως (§ 5), η προθεσμία του εν λόγω ενδίκου μέσου για τους καθολικούς διαδόχους κλπ. εκείνου κατά τα ανωτέρω αποβιώσαντος αρχίζει μόνο από την επίδοση της απόφασεως σ' αυτούς. Σημειωτέον ότι η παρατιθέμενη ειδική ρύθμιση επί των ως άνω θεμάτων είναι όμοια προς τη θεσπιζόμενη στο άρθρο 146 §§ 1 και 2 ΚΠολΔ γενική ρύθμιση, ενώ το θέμα της διάρκειας της νέας, για τους καθολικούς διαδόχους προθεσμίας δεν ενδιαφέρει τη συγκεκριμένη περίπτωση»³¹⁶. Κατά την νομολογία δηλαδή η καταχρηστική προθεσμία δεσμεύει μόνο τον αρχικό διάδοχο και όχι τους καθολικούς διαδόχους ή τους κληροδόχους του που δεν είχαν συμμετάσχει στην εκκρεμή δίκη³¹⁷.

Ανάλογη εφαρμογή της ως άνω παραγράφου γίνεται και στην περίπτωση που την αίτηση αναψηλάφησης ασκεί ο ειδικός διάδοχος του αρχικού διαδίκου, ο οποίος νομιμοποιείται ενεργητικά σύμφωνα με το α.542 παρ.1 ΚΠολΔ, εφόσον η διαδοχή έλαβε χώρα μετά την άσκηση της αγωγής. Έτσι, απαιτείται να γίνει ξεχωριστή επίδοση προς τον ειδικό διάδοχο προκειμένου να εκκινήσει για αυτόν η γνήσια προθεσμία εφαρμοζόμενων αναλόγως

³¹⁴Στ. Πανταζόπουλος, Ένδικα Μέσα και Ανακοπές, όπ.π., σελ.136.

³¹⁵Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2052. Ομοίως Α. Παπαθεοδώρου, όπ.π., σελ.62.

³¹⁶ΑΠ 1370/2004, ΕλλΔνη, 5/2005 σελ.1404-1405.

³¹⁷Κ. Μπέης, Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976, σελ.2050.

όσων ορίζονται στην παρ.6 του α.545 ΚΠολΔ, χωρίς να αρκεί η επίδοση προς τον αρχικό διάδικο³¹⁸.

XIII. Η προθεσμία των προσθέτων λόγων

Σύμφωνα με το α.541 ΚΠολΔ μόνο μια αναψηλάφηση μπορεί να ασκηθεί. Ισχύει δηλαδή ο κανόνας της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων, αν και έχει διατυπωθεί ότι στην αναψηλάφηση προσήκει διαφορετική μεταχείριση, διότι οι λόγοι της και ο χρόνος εμφάνισης αυτών δεν είναι πάντα εκ των προτέρων γνωστοί³¹⁹. Έτσι, και στην περίπτωση της αναψηλάφησης, οι πρόσθετοι λόγοι αποσκοπούν στην απάλυνση αυτής της αυστηρότητας, επιτρέποντας στον ασκούντα την αναψηλάφηση να προβάλλει επιπλέον, μία ή περισσότερες φορές μέσω του δικογράφου των προσθέτων λόγων, λόγους εξαφάνισης της απόφασης με τρόπο που δεν οδηγεί στην διάσπαση του αντικειμένου της δίκης³²⁰.

Κατά την δεύτερη παράγραφο του α.537 ΚΠολΔ *«Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης ως προς τα ίδια κεφάλαια της απόφασης, όπως και εκείνα που αναγκαστικά συνεχονται μαζί τους, ασκούνται μόνο με ιδιαίτερο δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η αναψηλάφηση και, αφού συνταχθεί έκθεση κάτω από αυτό, κοινοποιείται σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η αναψηλάφηση τριάντα (30) ημέρες πριν από τη συζήτησή της»*. Ομοίως, στις ειδικές διαδικασίες οι πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης ασκούνται με ποιινή απαραδέκτου με δικόγραφο³²¹, που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου, στο οποίο απευθύνονται, και επιδίδεται στον αντίδικο τουλάχιστον οκτώ ημέρες πριν από τη συζήτηση, σύμφωνα με το α.591 παρ.1 περ.ζ' ΚΠολΔ. Στις υποθέσεις της εκούσιας δικαιοδοσίας και στην τριτανακοπή οι πρόσθετοι λόγοι ασκούνται και με τις προτάσεις³²². Ως δικόγραφο προσθέτων λόγων μπορεί να εκτιμηθεί και η δεύτερη αναψηλάφηση, εφ' όσον όμως πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 547 ΚΠολΔ³²³.

Από τις προϋποθέσεις για την παραδεκτή άσκηση των προσθέτων λόγων αναψηλάφησης, δηλαδή την παραδεκτή άσκηση αναψηλάφησης³²⁴, την ύπαρξη έννομου συμφέροντος, την πληρότητα του πρόσθετου λόγου και την αναφορά του στο ίδιο κεφάλαιο

³¹⁸Κ. Μπέης, *όπ.π.*, σελ.2052.

³¹⁹Ενωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, 2015, Παρέμβαση Γ. Ορφανίδη, στο 39^ο Συνέδριο της ΕΕΔ, σελ.295.

³²⁰Α. Παπαθεοδώρου, *όπ.π.*, σελ.25.

³²¹Σε αντίθεση με το καθεστώς προ του ν.4335/2015 όπου μπορούσαν να κατατεθούν και με τις προτάσεις.

³²²Α. Παπαθεοδώρου, *όπ.π.*, σελ.25.

³²³ΑΠ 213/2004, Τετράβιβλος Νομοπαίδεια.

³²⁴ΤρΕφΠατρ 91/2018, Τετράβιβλος Νομοπαίδεια.

της προσβαλλόμενης με την αναψηλάφηση απόφασης ή σε αναγκαίως συνεχόμενο με αυτό, καθώς και την ανυπαρξία δικαστικού συμβιβασμού, παραίτησης και αποδοχής της απόφασης³²⁵, κρίσιμη είναι εδώ η προθεσμία των προσθέτων λόγων της αναψηλάφησης.

Όπως προκύπτει από τις ανωτέρω διατάξεις, οι πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης πρέπει να ασκηθούν, με κατάθεσή τους στην γραμματεία του δικαστηρίου και επίδοσή τους, τριάντα ημέρες πριν από την συζήτηση στην τακτική διαδικασία και οκτώ ημέρες πριν από την συζήτηση στις ειδικές διαδικασίες³²⁶. Η προθεσμία των προσθέτων λόγων αντιμετωπίζεται από την νομολογία ως προπαρασκευαστική, δηλαδή οι τουλάχιστον τριάντα πλήρεις ημέρες «...πρέπει να έχουν περάσει από την κατάθεση και επίδοση των πρόσθετων λόγων αναψηλάφησης μέχρι την ημέρα της συζήτησης της αίτησης. Επομένως, αν η τελευταία (30η), πριν από την αρχικώς ορισθείσα δικάσιμο (ΑΠ 240/10, Ολ.ΑΠ 654/84), ημέρα (με αφετηρία την επομένη της επίδοσης) συμπίπτει με εξαιρετέα ημέρα ή Σάββατο δεν υπάρχει εμπρόθεσμη άσκηση των λόγων αυτών, οι οποίοι απορρίπτονται, και αυτεπαγγέλτως (ΟλΑΠ 33/1996, ΑΠ 672/2017 ΑΠ 890/2010)»³²⁷. Κατά την θεωρία, η προθεσμία των προσθέτων λόγων είναι προθεσμία ενεργείας για τον διάδικο που επιθυμεί να τους ασκήσει και προπαρασκευαστική προθεσμία για τον καθ' ου η αναψηλάφηση, ο οποίος πρέπει εντός του χρονικού αυτού διαστήματος να προετοιμάσει την άμυνά του³²⁸. Πάντως, σε περίπτωση της εκπρόθεσμης άσκησης προσθέτων λόγων αναψηλάφησης υπάρχει η δυνατότητα υποβολής αίτησης επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση κατ' α.152 ΚΠολΔ, ώστε να θεωρηθούν εμπρόθεσμοι³²⁹.

Το ερώτημα που ανακύπτει είναι εάν οι πρόσθετοι λόγοι της αναψηλάφησης υπόκεινται στην αποκλειστική προθεσμία των τριών ετών του α.545 παρ.5 ΚΠολΔ, ώστε λόγος που γεννήθηκε μετά την παρέλευση της τριετίας από την δημοσίευση της απόφασης, αλλά πριν από την εκπνοή της προθεσμίας άσκησης των προσθέτων λόγων, να μην μπορεί να προβληθεί ως εκπρόθεσμος. Την άποψη αυτή ακολουθεί η θεωρία³³⁰ με το επιχείρημα ότι το α.545 παρ.5 ΚΠολΔ δεν κάνει καμία διάκριση. Έτσι, στην καταχρηστική προθεσμία υπόκεινται όλοι

³²⁵Α. Παπαθεοδώρου, όπ.π., σελ.33.

³²⁶Ως ημέρα συζήτησης νοείται αυτή που εκφωνήθηκε η υπόθεση και άρχισε η συζήτηση, άρα και η μετά από αναβολή ή ματαίωση συζήτηση ή μετά από συζήτηση που κηρύχθηκε απαράδεκτη, όχι όμως στις περιπτώσεις των α.245, 249, 250 και 254 § 1, όπου υπάρχει μία ενιαία συζήτηση, Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.809, Α. Παπαθεοδώρου, όπ.π., σελ.205-606.

³²⁷ΑΠ 864/2019, Τετράβιβλος Νομοπαίδεια.

³²⁸Α. Παπαθεοδώρου, όπ.π., σελ.196. Αναλυτικά σε Γ. Ορφανίδη, Ζητήματα προθεσμιών στον ΚΠολΔ, ΕλλΔνη 2/2002, σελ.325 επ., www.sakkoulas-online.gr.

³²⁹Α. Παπαθεοδώρου, όπ.π.,σελ.212.

³³⁰Γ. Ορφανίδης, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, σελ.312-313, Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, όπ.π., σελ.235, Α. Παπαθεοδώρου, όπ.π., σελ.57.

ανεξαιρέτως οι λόγοι αναψηλάφησης, ενώ ο σκοπός της προθεσμίας των προσθέτων λόγων δεν είναι να επιμηκύνει την γνήσια ή την καταχρηστική προθεσμία, αλλά να ρυθμίσει τον χρόνο άσκησης των προσθέτων λόγων³³¹. Την θέση αυτή δέχεται και η νομολογία. Έτσι, η υπ' αρ. 105/2007 ΕφΔυτΜακ³³² απέρριψε τους από 31-01-2007 πρόσθετους λόγους αναψηλάφησης, διότι είχε παρέλθει η τριετής καταχρηστική προθεσμία από την δημοσίευση της απόφασης που είχε λάβει χώρα στις 10-7-2003.

³³¹Γ. Ορφανίδης, όπ.π., σελ.313.

³³²ΕφΔυτΜακ 105/2007, Αρμ.1/2008, σελ.106 επ..

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αναζήτηση της αλήθειας, ορθή απονομή της δικαιοσύνης, κοινωνική ειρήνη και ασφάλεια δικαίου συμπλέκονται γύρω από το ένδικο μέσο της αναψηλάφησης. Οι προθεσμίες της αναψηλάφησης είναι αυτές που καλούνται να θέσουν την χρυσή τομή, ώστε τα δικαιώματα των διαδίκων και ο σκοπός της πολιτικής δίκης να ικανοποιούνται με τρόπο που δεν διαταράσσει τον κοινωνικό και έννομο βίο.

Ορθώς, οι προθεσμίες της αναψηλάφησης έχουν μεγαλύτερη διάρκεια από τις προθεσμίες των λοιπών ενδίκων μέσων, ώστε να αφήνεται ικανό διάστημα στον διάδικο να ασκήσει το δικονομικό του δικαίωμα. Ωστόσο, ευκαίω θα ήταν η προθεσμία να οριοθετείται πάντα σε συνάρτηση με την γνώση του λόγου και όχι με την επίδοση ή μη της αποφάσεως. Διαφορετικά, προκύπτει το άδικο και παράδοξο αποτέλεσμα να απόλλυται το δικαίωμα, όπως στην περίπτωση του λόγου υπ' αρ.7 όταν το έγγραφο ανευρίσκεται μετά το πέρας της τριετίας σε περίπτωση που η απόφαση δεν έχει επιδοθεί.

Περαιτέρω, αναγκαία είναι η ύπαρξη αποκλειστικής προθεσμίας της αναψηλάφησης. Κατά την γνώμη μας, η αύξηση της διάρκειας της προθεσμίας αυτής σε πέντε έτη, όπως ρυθμίζεται στο γερμανικό δικονομικό δίκαιο, θα εξυπηρετούσε αποτελεσματικότερα το γενικό συμφέρον και την ικανοποίηση των ατομικών συμφερόντων των διαδίκων, χωρίς να πλήττει την ασφάλεια δικαίου. Παράλληλα, θα αντιμετωπιζόταν ο κίνδυνος της πρόωρης στέρησης των δικονομικών δικαιωμάτων. Ομοίως, ως ιδιαίτερα αυστηρή αξιολογείται η υποχρέωση του διαδίκου να αποδεικνύει την τήρηση της προθεσμίας και μάλιστα με περιοριστικώς οριζόμενα αποδεικτικά μέσα και η απαλλαγή του διαδίκου από το βάρος αυτό θα κινούταν προς την ορθή κατεύθυνση.

Τέλος, σπουδαία αναδεικνύεται η συμβολή της νομολογίας και της θεωρίας στην ερμηνεία των σχετικών με τις προθεσμίες της αναψηλάφησης διατάξεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ερμηνεία της ετήσιας προθεσμίας του υπ' αρ.6 λόγου που τον διέσωσε από το να καταστεί ανεφάρμοστος. Αναμένεται να φανεί κατά πόσο τα επόμενα έτη θα δοθεί τέτοια ερμηνεία στις διατάξεις ή θα υπάρξουν κατάλληλες νομοθετικές επεμβάσεις, ώστε η αναψηλάφηση να αποκτήσει την δυναμική που της αρμόζει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γιαννόπουλος Π, Χρόνος λήξης προθεσμίας για την κατάθεση έφεσης, επί κατάθεσης του εφετηρίου με ηλεκτρονικά μέσα. Εφαρμοστέα και εν προκειμένω η ρύθμιση του άρθρου 144 § 1 ΚΠολΔ. Εκπρόθεσμο έφεσης που κατατέθηκε με ηλεκτρονικά μέσα κατά την τελευταία ημέρα της..., Αρμ. 6/2022, σελ.1049.

Δελικωστόπουλος Ι., Η αναζήτηση της αλήθειας στην πολιτική δίκη, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016.

Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, 2015.

Κατηφόρης Κ., σχόλιο σε ΑΠ 136/2016, ΕΠολΔ 1/2017, σελ.94-96, www.sakkoulas-online.gr.

Κατράς Ι., Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας κατ' άρθρον ερμηνεία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2021.

Κεραμεύς Κ., Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1986.

Κεραμεύς Κ./ Κονδύλης Δ./ Νίκας Ν., Ερμηνεία ΚΠολΔ, τομ. 1, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2000.

Κεραμεύς Κ./ Κονδύλης Δ./ Νίκας Ν., Ερμηνεία ΚΠολΔ2, άρθρα 495-590, Ένδικα Μέσα και Ανακοπές, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2020.

Κουνουγέρη – Μανωλεδάκη Ε., Οικογενειακό Δίκαιο, τομ.2, 8η έκδ., Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2021.

Λαγανάς Χ., Οι σταθμίσεις του δικονομικού νομοθέτη στο διαχρονικό δίκαιο της ρυθμίσεως της διαδικασίας και των διαδικαστικών πράξεων, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2018

Λαζαράτος Π., Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013.

Λέκκας Γ., Η αναψηλάφηση κατόπιν γενετικού ελέγχου της βιολογικής συγγένειας στις διαφορές από τις σχέσεις γονέων και τέκνων και η επίδραση αυτής στις αποσβεστικές προθεσμίες της ΑΚ 1483 § 1, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών, Τιμητικός Τόμος Νικολάου Κ. Κλαμαρή, τόμ. 1, 2016, σελ.435 επ.

Μακρίδου Κ., Ειδικές διαδικασίες, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2017.

Μπέης Κ., Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, Γενικές αρχές πολιτικής δικονομίας, Αθήνα, 1981.

Μπέης Κ., Οι προϋποθέσεις παραδεκτού της αναψηλάφησης που ασκεί το Δημόσιο, γνμδ, Δ 1979, σελ.548 επ..

Μπέης Κ., Οι λόγοι αναψηλαφήσεως και η ερμηνευτική διεύρυνσις αυτών, Αθήνα, 1966

Μπέης Κ., Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, Ένδικα μέσα και ανακοπές (α. 495-590), Αθήνα, 1976.

Μουσιδής Β., Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας, 6η έκδ., 2017, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.760.

Νίκας Ν., Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016.

- Ορφανίδης Γ.*, Αναψηλάφηση κατ' αποφάσεων του Αρείου Πάγου, ΕπΠολΔ 1/2010.
- Ορφανίδης Γ.*, Ζητήματα προθεσμιών στον ΚΠολΔ, ΕλλΔνη 2/2002, σελ.325 επ., www.sakkoulas-online.gr.
- Ορφανίδης Γ.*, Η έννοια της ανώτερης βίας στην ανεύρεση νέου εγγράφου ως λόγου αναψηλαφήσεως, ΕλλΔνη, 4/2002, σελ.959 επ..
- Ορφανίδης Γ.*, Οι προθεσμίες ενδίκων μέσων κατά τον ΚΠολΔ, Αθήνα – Κομοτηνή, 2009
- Ορφανίδης Γ.*, σχόλιο σε ΑΠ 2283/2009 ΕπΠολΔ 4/2010, σελ.529 επ..
- Πανταζόπουλος Στ.*, Αναψηλάφηση της απόφασης λόγω ανεύρεσης νέου εγγράφου, Αθήνα, 2005.
- Πανταζόπουλος Στ.*, Αναψηλάφηση της απόφασης λόγω ψευδών αποδεικτικών μέσων, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2009.
- Πανταζόπουλος Στ.*, Ένδικα μέσα και ανακοπές, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2020.
- Παπαθεοδώρου Α.*, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, 2018, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Φουντεδάκη Κ.*, Υιοθεσία, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2010.